

> ክፍል አንድ <

እስራኤል፡

በዓውሎ ነፋስ መካከል

በመንገዱ ግራና ቀኝ እንደ ሰልፈኛ በቆሙ ሕንጻዎች መካከል ያለፈው የፀሐይ ብርሃን ነጣ ባለው ድንጋያማ መንገድ ላይ የብርሃን ኩራ ሠርቷል። በአእላፋት ሰዎች እርምጃ የሚሸሸውና የፀሐይ ብርሃን የተንጣለለበት ይህ መንገድ የደማስቆ በር ወደተባለው ስፍራ ያመራል። እስራኤልን ለመጎብኘት የሚመጡ ሰዎች በነዚህ መስቀለኛ ክፍልፍል መንገዶችና ጠባብ መተላለፊያዎች እየተጓዙ ነው በትዝታ ወዳለፉት ዘመናት በመመለስ፤ የእስራኤልን ትዕይንቶች፤ ድምፆችና መዓዛዎች የሚያጣጥሙት። መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የተጠቀሱትን የመሰሉ ነጋዴዎችና ቸርቻሪዎች፤ ልዩ ልዩ ቅርፃ ቅርፆችንና ምግብ በመያዝ በየመንገዱ ዳር ሆነው ተላላፊው እንዲገዛቸው ድምፃቸውን ከፍ አድርገው ይጣራሉ።

በዛሬው ጠዋት ግን አንድ ችግር ያለ ይመስላል። ቸርቻሪዎችና ነጋዴዎች ሸቀጣቸውን ደርድረው በመሸጥ ፈንታ፤ ዕቃቸውን በጥድፊያ እየሰበሰቡና መደብሮቻቸውን እየዘከ በጠባቦቹ መንገዶች ሲሰወሩ አየሁ። እስራኤልን በመቃወም የሚደረገው ንቅናቄ ወይም “ኢንቲፋዳ” በየግድግዳዎቹ ላይ በሚሰፍሩ ጽሑፎችና በምሳሌያዊ ጥላቻ ይገለጣል። ዛሬ ግን የተቃውሞ ዕለት አይደለም። ተማሪዎቹ በጣም በቅርቤ ሆነው እየተጓዘን መንገዱ ወደ ግራ ከሚታጠፍበት ስፍራ ደረስን። እዚያ ሆነን ነው ለመደብሮቹ በጥድፊያ መዘጋት ምክንያት የሆነውን ነገር የተመለከትነው።

ሁለት ተቀናቃኝ ቡድኖች ሀያ ሜትር ያህል ተራርቀው ተፋጠዋል። ወደኛ ቀረብ ያሉት እንጨት ላይ የታሠረ የእስራኤል ባንዲራ ይዘዋል። ከእኛ የራቁት ደግሞ፤ ጥቁርና ነጭ ነጠብጣብ ያሉበት ፎጣ መስል ልብስ እራሳቸው ላይ ጠምጥመዋል። ሰዎቹ የፍልስጥኤም ነጻ አውጭ ድርጅት (P.L.O./ፒ.ኤል.ኦ.) አባላት መሆናቸውን ጥምጥሞ ያመለክታል። ተቃውሟቸውን ከፍ ባለ ድምፅ የሚገላለጡት በዓረብኛና በዕብራይስጥ ቋንቋዎች ቢሆንም፤ ፊታቸው ላይ የሚታየውን መልእክት በማየት ብቻ የቃላቶቻቸውን ትርጉም ለመረዳት ይቻላል።

ከፊት ለፊቱ ባለው ጠባብ መተላለፊያ ላይ የሚታየውን ያልተለመደ ትርዒት በጥምና እየተመለከትኩ ቆምኩ። ተቀናቃኞቹ ቡድኖች መፈክሮቻቸውን አንዱ ወደ ሌላው በቃላት ይወረውራሉ። ያን ተከትሎ ድንጋይ መወናጨፉ ይጀመር ይሆን? ያ መሆን አለመሆኑን እዚያው ቆመን መጠበቅ የለብንም ብዬ ከተማሪዎቹ ጋር ከአካባቢው ራቅን። ትንሽ እንደተጓዝን፤ የደማስቆ በር ወደሚባለው ስፍራ ከሚያመራው መንታ መንገድ ደረስን። ሸማቾች መንገዱን ሞልተውታል። ነጋዴዎች መደብሮቻቸው በር ላይ ተቀምጠው፤ ወደ ውስጥ ገብተን ጌጣ ጌጦችን እንድንገዛቸው ይጋብዙናል። ተቀናቃኞቹ ቡድኖች ከተፋጠጡበት ስፍራ ንግዱ አካባቢ ለመድረስ የወሰደብን ጊዜ ሦስት ደቂቃ ነው። በጣም የሚገርመው ነገር፤ ከሦስት ሳምንት ቆይታችን በኋላ በእስራኤል ይህ ሁሉ ነገር በጣም የተለመደና የሚያስደንቅ አለመሆኑ የተረጋገጠ ነው።

እስራኤል። ዘመናዊቷ አገር፤ ገና የጎምሳኛ ዓመት ልደቷን የምታከብር ጨቅላ መንግሥት ብትሆንም፤ የዓለም ከንውንን መካከለኛ መድረክ ይዛለች። የእስራኤልን እንደ መንግሥት የመኖር መብት አስመልክቶ የተደረገው ትግል፤ በአገሪቱ ስፋት፤ ሕዝብ ወይም ሀብት ላይ ያደርሳል ተብሎ ከተገመተው ይልቅ፤ በዓለም ላይ ያደረሰው ተጽዕኖ ይበልጣል። በ1972 እኦኦ ሚውኒክ (ጀርመን) ውስጥ በተደረገው የኦሎምፒክ ጨዋታ ወቅት፤ እስራኤላውያን እስፖርተኞች በታገቱና በተገደሉ ጊዜ፤ የዓለም ሕዝቦች ዓይን በዓረባውያን ሽብርተኞች ላይ አተኮረ። በ1973 እኦኦ በእስራኤልና በዓረቦች መካከል ጦርነት በተቀሰቀሰ ጊዜ፤ የዓለም ሕዝቦች ነዳጅ ለመግዛት መሰለፍ ነበረባቸው። በ1991 እኦኦ ሳዳም ሁሴን የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት በኢራቅ ጉዳይ ላይ የነበረውን ጎብረት ለማናጋት ስከድ ሚሳይል የተሰኘውን አውዳሚ መሣሪያ በቴል አቪቭ (የእስራኤል ከተማ) ላይ ተኮሱ። ለምንድነው እስራኤል በዓለም ጉዳይ ውስጥ እንዲህ ያለ ጠቃሚ ሚና የምትጫወተው?

አንዳንዶች፤ በአይሁዳውያን ባለጠጋዎችና ዓለምን በሚቆጣጠሩ የሥልጣን ደላላዎች አማካይነት የሚካሄድ ምሥጥራዊ ሴራ አለ ብለው ያን ለማግኘት ይጥራሉ። እንዲህ ያለው መሠረተ ቢስ ግምት ፀረ-ፅዮናዊነትን ያመለክታል። የራሺያውያን ፀረ-አይሁዳዊነት፤ ሂትለር የደነገገው “የመጨረሻው መፍትሔ”፤ መገናኛ ብዙሃኗ “በፅዮናዊነት የሚመራ ነው” በማለት በአሜሪካን ላይ የሚሰነዘረው ነቀፋ፤ ሁሉ ተደምሮ ለግል ችግራቸው አይሁዳውያንን ተጠያቂ የሚያደርጉ ግለሰቦች ዓለም አላጣችም። የእስራኤል በዓለም ውስጥ ልዩ ጠቀሜታ ያለው ስፍራ መያዝ ግን፤ የጥቂት ባለጠጋ አይሁዳውያን ሴራ ውጤት አይደለም። ይህን

የምለው በሁለት ምክንያቶች ነው። የመጀመሪያው፤ እንዲህ የሚያሴር ቡድን የለም። ሁለተኛ፤ መልሱ በጣም ጥልቅና መጽሐፍ ቅዱሳዊ ነው!

እስራኤል በዓለም ማዕከላዊ መድረክ ላይ የመገኘቷ ምክንያት፤ አይሁዳውያን በእግዚአብሔር የተመረጡ ሕዝቦች መሆናቸው ነው። በዓለም ታሪክ ውስጥ መሠረታዊ ሚና ትጫወት ዘንድ እግዚአብሔር እስራኤልን መርጧታል። የዓለም ሁኔታ እንደ አውሎ ነፋስ በሚፈጥኑ ድርጊቶች በሚለዋወጥበት ጊዜ፤ እስራኤል ግን በዚህ ሁሉ መካከል በስፍራዋ ጸንታ ትኖራለች።

ለዘመናት ባለው ዕቅዱ ውስጥ እስራኤል ዋናይቱ ተዋናይ ትሆን ዘንድ እግዚአብሔር ፈቅዷል። በፍጻሜው ዘመን ከንውን ውስጥም እንደገና ማዕከላዊውን መድረክ ትይዛለች። እስራኤል በታሪክ ውስጥ የተሰጣትን ሚና ያልተረዳ ሰው የዓለማችንን የወደፊት ሁኔታ ሊገነዘብ አይችልም። የእግዚአብሔርን ትንቢታዊ እንቁቅልሾች ለመረዳት ከፈለግን፤ ወደ ኋላ ተመልሰን እግዚአብሔር ከአብርሃም ጋር “ቃል ኪዳን ከገባበት” ጊዜ መጀመር ይኖርብናል። እስቲ ከንውኑን ወደጀመረው የቃል ኪዳን ሥርዓት እናምራ።

የወደፊቱን ለመረዳት ያለፈውን ታሪክ መመርመር

የመጽሐፍ ቅዱስ መምህራን የዘፍጥረት መጽሐፍን ብዙ ጊዜ “የጅግሬ መጽሐፍ” ይሉታል። የመጽሐፉ የመጀመሪያ አሥራ አንድ ምዕራፎች ግን “የሰው ልጅ ውድቀት” መጽሐፍ ሊባል ይገባል። እነዚህ ምዕራፎች ስለ ሰው ልጅ ብሩህ የሆነ የመጀመሪያ ታሪክ ሥዕል አይደለም የሚያሳዩን። አዳምና ሔዋን የእግዚአብሔርን ትእዛዝ ጥሰው፤ የእርሱን ፍጡራን ፍጹምነት አናጉት። በኃጢአታቸው ምክንያት እግዚአብሔር ከኤደን ገነት አባረራቸው። በእነዚህ የሰው ዘር መጀመሪያ ቅድመ አያቶች የተሠራውና፤ የነፍስ ደዌ የሆነው ኃጢአትም የሰውን ዘር ከእግዚአብሔር ለየው። የሰው ዘርም በኃጢአት ድርጊቱ እጅግ ወደላቀ ደረጃ በመድረሱ፤ እግዚአብሔር ዓለምን መቅጣት ነበረበት። ኖኅ እና ቤተሰቡ ብቻ ነበሩ ምድርን ከደመሰሳት የጥፋት ውኃ የተረፉት። ከዚህ በኋላ እግዚአብሔር ከሰው ጋር የሚያደርገውን ግንኙነት እንደገና በኖኅና በልጆቹ በኩል ጀምሮ ነበር። እነርሱም ቢሆኑ ከአዳም የወረሱት ኃጢአታዊ ተፈጥሮ ነበረባቸው። ከዚህም የተነሣ እግዚአብሔር ለሰው ዘር የነበረው ታላቅ ዕቅድ ባቢሎን ግንብ ሥር ተቀበረ። ሰው እግዚአብሔርን ለመከተል ፈቃደኛ ያለመሆኑን እንደገና አሳየ።

እግዚአብሔር በዚህ ጊዜ ይህን የባቢሎን ግንብ የሁካታና የግራ መጋባት መድረክ በማድረግ ነው የሰው ልጆችን ዐመፅ የቀጣው። ቋንቋቸውን በመደበላለቅ የግንቡ ሥራ እንዲቆም አደረገ። ውጤቱም አንድ ቋንቋ የሚናገሩ ቤተሰቦች የተለያዩ ሕዝቦች በመሆን ወደተለያየ አቅጣጫ መጓዝ ሆነ። ማንም በዕድሜ የበለለና ሌላ ቋንቋ ለመማር የሞከረ ሰው፤ እነዚህን ሰዎች በተመለከተ የእግዚአብሔር ዕቅድ ምን ያህል ውጤታማ እንደነበር ይረዳል። የሰው ዘር በቋንቋ መለያየት ሌላም ችግር አስከትሏል። እንዴት ነው እግዚአብሔር ከነዚህ አዲስ ሕዝቦች ጋር ሊገናኝና ለአዲስ በረከቱ እንደገና ሊያስተባብራቸው የሚችለው?

አብርሃም በእግዚአብሔር አመነ

እግዚአብሔር ለዚህ ችግር የሰጠው መፍትሔ፤ በትውልዱ አማካይነት ለሌላው ዓለም “መልእክተኛው” የሚሆን አንድ ሰው መምረጥ ነበር። በዚሁ መሠረት አብርሃምን መረጠና እምቢ ሊል የማይቻለውን ስጦታ ቀጥሎ ባለው ሁኔታ አቀረበለት።

“ታላቅ ሕዝብም አደርግሃለሁ፤ እባርክሃለሁ፤ ስምህንም አከብረዋለሁ፤ ለበረከትም ሁን፤ የሚባርኩህንም እባርክለሁ፤ የሚረግመህንም እረግማለሁ፤ የምድር ነገዶችም ሁሉ በአንተ ይባረካሉ” (ዘፍጥ. 12:2-3)።

የመጀመሪያ ስሙ አብራም የነበረው አብርሃም፤ በቀረበለት ጥሪ ውስጥ የነበረውን የእግዚአብሔርን ዕቅድ ሙሉ ለሙሉ ባይረዳም፤ ለእግዚአብሔር ታዘዘ። ከቤተሰቡና ከወዳጆቹ ተለይቶም ወደማያውቀው አገር ተጓዘ። አብራም በእግዚአብሔር ፈቃድ ውስጥ መሆኑ ከችግር ነጻ አላደረገውም። ከርሃብ፤ ከቤተሰብ ችግር፤ ከወራሪዎችና አንዳንዴ ከሚገጥመው የእምነት ማወላወል (ዘፍጥ. 12:14) ጋር ታግሏል። ያም ቢሆን በእግዚአብሔር ተስፋ ታምኖ ነበር።

ዘፍጥረት 15 አብራም በሕይወቱ አጋማሽ ላይ ማለት በ85 ዓመቱ የገጠመውን ችግር ይገልጣል። እግዚአብሔር በጠራው ጊዜ “ታላቅ ሕዝብ” እንደሚያደርገው ቃል ገብቶለታል፤ አብራም ያኔ የሰባ አምስት ዓመት ሰው ነበር (ዘፍጥ. 12:4)፤ ሚስቱ ደግሞ የስድሳ አምስት ዓመት ሴት ነበረች። ቤተሰብ እንዲኖረው እጅግ ቢጓጓም፤ ሚስቱ መካን በመሆኗ በጋብቻቸው ዘመን ሁሉ ልጅ ልትወልድለት አልቻለችም (ዘፍጥ. 11:30)። ቢሆንም እግዚአብሔር በሣራይ ሕይወት ተአምር ሠርቶ ወላድ እንደሚያደርጋት ያምን ነበር። ነገር ግን፤ ዘፍጥረት ምዕራፍ 15 ውስጥ የተመዘገበው ጊዜ ሲደርስ፤ ተስፋው በአሥር ዓመት አልፏል፤ ሣራ የተባለችው ሣራይም ልጅ የመውለጃ ዕድሜዋ አልፎ ነበር።

የአብራም ተስፋ መቁረጥ የታየው፤ ምዕራፍ 15 መጀመሪያ ላይ፤ “አቤቱ እግዚአብሔር ሆይ ምንን ትሰጠኛለህ? እኔም ያለ ልጅ እሄዳለሁ፤ የቤቴም መጋቢ የደማስቆ ሰው ይህ ኤልሄዘር ነው አለ። . . . አብራምም ለእኔ ዘር አልሰጠኸኝም፤ እነሆም በቤቴ የተወለደ ሰው ይወርሰኛል አለ” (15:2-3) ባለበት ሁኔታ ውስጥ በነበረ ጊዜ ነው። ከአሥር ዓመታት ጥበቃ በኋላ የእግዚአብሔር ተስፋ ከመቼውም ይልቅ የራቀ መሰለ።

እግዚአብሔር የሰጠው መልስ ከአብራም አእምሮ በላይና አስደናቂ ነበር። “ይህ [ኤልሄዘር የተባለው አገልጋይ] አይወርስህም፤ ነገር ግን ከጉልበትህ የሚወጣው ይወርስሃል . . . ወደ ሰማይ ተመልከት፤ ከዋክብትንም ልትቆጥራቸው ትችል እንደሆነ ቁጠር . . . ዘርህ እንዲሁ ይሆናል አለው” (ዘፍጥ. 15:4-5)።

የአብራም መልስ እና የእግዚአብሔር አጻፋ እጅግ ድንቅ ናቸው። “አብራምም በእግዚአብሔር አመነ፤ ጽድቅም ሆኖ ተቆጠረለት” (ዘፍጥ. 15:6)። አብራም ከውጫዊ ሁኔታዎች ይልቅ በእግዚአብሔር ተስፋ

አመነ። ይህ በእግዚአብሔር ተስፋዎች ማመኑ ነው። ከእግዚአብሔር ጋር ወደነበረው ትክክለኛ ግንኙነት ያመጣው። አብራምን ጻድቅ ያደረገው ምንድነው? ሥራዎቹ፣ ሀብቱ፣ ወይም መሥዋዕቶቹ አይደሉም። እግዚአብሔር አብራምን ጻድቅ ያለው እርሱ የነገረውን ለማመንና ለመቀበል በመምረጡ ነው።

እንስማማ

ከእምነት ጉዳይ ጋር ይታገል የነበረ አንድ ሰው፣ አንድ ጊዜ ኢየሱስን እንዲህ ሲል ተማጠነው፣ “አምናለሁ፣ አለማመኔን እርዳው!” (ማር. 9፡24)። ስለ እርስዎ አላውቅም፣ ለኔ ግን የዚህ ሰው ግራ መጋባትና መማጠን፣ በመንፈሳዊ ጉዞዬ የገጠሙኝን ትግሎች ያስታውሰኛል። በእግዚአብሔር አምናለሁ፣ ይሁን እንጂ አሁንም ስለ እምነቴ ጥልቀት ወይም ቅንነት ካለኝ ጥርጥር ጋር በመታገል ላይ ነኝ። በእግዚአብሔር አምናለሁ፣ በርሱም የበለጠ ለመደገፍ እፈልጋለሁ፣ በእምነት ለመራመድ ግን እፈራለሁ።

ልክ እንደኛው፣ አብራምም ታግሎ ነበር። በጥርጥር የተሞላ የሕይወት ትግል የነበረበት ቢሆንም፣ በመጨረሻ ግን እምነቴ ድል አድርጓል። በእግዚአብሔር ተስፋ ላይ የነበረውን እምነት ከነበረበት ሁኔታ ጋር ሊያስታርቅ የቻለው ግን እንዴት ነበር? የኖረበትን ምድር እግዚአብሔር ነበር በገባለት ተስፋ መሠረት (ዘፍጥ. 13፡14-17) የሰጠው። ነገር ግን ባላንጣዎች ተነሥተው አብራም ከያዘውም ምድር በላይ የኛ ነው አሉ። ልጅ እንደሚሰጠው እግዚአብሔር ተስፋ ገብቶለት ባለ (ዘፍ. 15፡4-5)፣ ሚስቱ ግን መካንና የመውለጃ ዘመኗ ያለፈባት ሴት ነበረች። አብራም ከአለበት አስቸጋሪ ሁኔታ ባሻገር በማንኛውም ሁኔታ ውስጥ አብሮት እንዲሆን ከእግዚአብሔር ዋስትናን ጠየቀ። እርሱም በቃል ኪዳን አረጋገጠለት።

ዓለም ስምምነትና ውሎችን እጅግ ትወዳለች። የከርሠ-ምድር ተመራማሪዎች በአብራም ዘመን ይደረጉ የነበሩ ስምምነቶችን የሚያመለክቱ ማስረጃዎች በቁፋሮ አግኝተዋል። እግዚአብሔር የቃል ኪዳኑን እውነተኛነት ለአብራም ያረጋገጠለት፣ ልክ አንድ ሰው ሕጋዊ ግዴታ ኖሮበት ውሎን እንደሚፈጽም ያህል ነበር። ዝርዝር ሁኔታው ዛሬ ለኛ ግራ የሚያጋባ ቢሆንም፣ በዘፍጥረት 15፡9-17 ውስጥ ባለው ክፍል ኪዳኑ እንዴት እንደተከናወነ ያመለክተናል። በጊዜው ሥርዓት መሠረት፣ ሁለት ተዋዋዮች ብዙ እንስሳትን ካረዱና ሥጋቸውን ሁለት ላይ ከከፈሉ በኋላ፣ ለቃል ኪዳናቸው ማረጋገጫነት በሥጋው መካከል አብረው ያልፉ

ነበር። ያን በማድረግም “ቃል ኪዳናችንን ጥሼ ብገኝ እንደነዚህ እንስሳት አድርገኝ [ገድለህ ሥጋዬን እንዲህ ለያየው]” በማለት ቃል ይገባባሉ። ሰዎች ይህን ቃል ኪዳን ከማድረጋቸው በፊት በነገሩ በሚገባ ያስቡበት ነበር።

አብራም እንስሳቱን ካረደና ሥጋቸውን ሁለት ላይ ከከፈለ በኋላ፣ ከባድ እንቅልፍ መጣበት (ዘፍጥ. 15፡9-17)። ፀሐይ ከገባች በኋላ ሲነቃ “የምድጃ ጢስና፣ የእሳት ነበልባል በዚያ በተከፈለው መካከል አለፈ”። እዚህ ላይ ሦስት ነገሮችን ልብ ማለቱ እጅግ አስፈላጊ ነው። የመጀመሪያው፣ አብራም በተከፈለው የእንስሳት ሥጋ መካከል አላለፈም። ይህ የሚያመለክተው እግዚአብሔር ይህን ቃል ኪዳን በተመለከተ አብራምን ምንም ሕጋዊ ግዴታ ውስጥ ያላስገባው መሆኑን ነው። ሁለተኛው፣ የምድጃው ጢስና የእሳቱ ነበልባል እግዚአብሔርን ወክሏል። እግዚአብሔር ብዙ ጊዜ መገኘቱን የገለጠው፣ በእሳትና በጭስ ነው። በዚህ ሁኔታ ከሚጠቀሱት መካከል፣ ለሙሴ በሚቃጠለው ቁጥቋጦ መገለጡ (ዘፀ. 3፡2)፣ ሲና ተራራ ላይ እሳትና ጭስ መታየቱ (ዘፀ. 19፡18)፣ በምድረ በዳ ቀን ደመና፣ ሌሊት ደግሞ የእሳት አምድ ከእስራኤላውያን ጋር መጓዙ (ዘኁ. 9፡15-16) ይገኙበታል። ሦስተኛው፣ በታሪዱት እንስሳት መካከል ያለፈው እግዚአብሔር ብቻ መሆኑ ነው። ከዚህ እንደምንረዳው፣ ቃል ኪዳን ተደርጓል፤ ቃል ኪዳኑን ያረጋገጠው ወይም ያጸናው ግን እግዚአብሔር ብቻ ነው። እግዚአብሔር ከአብራም ጋር ያደረገውን ቃል ኪዳን እንደሚፈጽም ቃል የገባው በሕይወቱ ነው።

ይሁንና፣ እግዚአብሔር ያደርግ ዘንድ የተሰማማው፣ “ይህችን ምድር ለዘርህ ሰጥቻለሁ” (ዘፍጥ. 15፡18) በማለት ነበር። አብርሃም ልጆች እንደሚኖሩት ብቻ ሳይሆን፣ ልጆቹ ወይም ትውልዶቹ ምድሪቱን የሚወርሷት መሆኑንም ነበር እግዚአብሔር በመሃላ ያረጋገጠለት። እውነተኛዎቹ የአብራም ልጆች፣ እውነተኛይቱን የእስራኤል ምድር የሚወርሱ መሆኑን ነበር እግዚአብሔር በሕይወቱ ዋስትና ያረጋገጠላቸው። ምን ያህል ታላቅ ነው ይህ ቃል ኪዳን? መልሱ፣ መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ለተጠቀሱት ሌሎች ቁም ነገሮች መሠረት ነው የሚል ይሆናል። ነቢዩ ሚኪያስ የእስራኤል ሕዝብ በመጨረሻው ዘመን በመንፈስና በአካል እንደገና የሚታደስ መሆኑን ለማረጋገጥ፣ ይህን ጥቅስ ከ1300 ዓመታት በኋላ ተጠቅሞበታል። ይህ የእስራኤል ሕዝብ የሚሰባበበው፣ ገና ወደፊት መሆኑን ነቢዩ ትንቢተ ሚኪያስ ምዕራፍ 7 ውስጥ ገልጧል። “ቅጥርሽ በሚሠራበት በዚያ ቀን ድንበርሽ ትሰፋለች” (ሚክ. 7፡11)። ግንቡ እንደገና ሽቅብ ያድጋል፣ ድንበሩም ይሰፋል። የእስራኤል ከተሞች

መታደስ ግን በመንፈሳዊ መታደስ የሚታደብ ይሆናል። “ተመልሶ ይምረናል፤ ክፋታችንንም በባሕሩ ጥልቅ ይጥለዋል” (ሚክ. 7:19)። እግዚአብሔር እስራኤልን በመንፈስም ሆነ በእካል እንደገና የሚያድሳት ስለመሆኑ “ከቀድሞ ዘመን ጀምረህ ለአባቶቻችን የማልህላቸውን እውነት፤ ለያዕቆብ ምሕረትንም ለአብርሃም ታደርጋለህ” (ሚክ. 7:20) በማለት ለአብርሃም ከገባለት ቃል እርግጠኛ ለመሆን ይቻላል። ይህን ተስፋ የሰጠ እግዚአብሔር ስለሆነ ሚክያስ ይታመንበት ነበር።

ከ800 ዓመታት በኋላ ደግሞ፤ የዕብራውያን መጽሐፍ ጸሐፊ ይህን እግዚአብሔር ለአብርሃም የማለለትን መሃላ አረጋግጧል።

“እግዚአብሔር ለአብርሃም ተስፋ በሰጠው ጊዜ ‘በእውነት እየባረክሁ እባርክሃለሁ፤ እያበዛሁም አበዛሃለሁ’ ብሎ፤ ከእርሱ በሚበልጥ በማንም ሊምል ስላልቻለ፤ በራሱ ማለ’... ሰዎች ከነርሱ በሚልቅ ሰው ይምላሉ፤ መሃላውም የተባለውን ነገር ያረጋግጥና አወዛጋቢው ነገር ሁሉ ያበቃል። እግዚአብሔር ተስፋ የተደረገውን ነገር ለሚወርሱት ግልጥ ሊያደርግላቸው ስለፈለገ፤ የማይቀየር ዓላማውን በመሃላ አጸናው” (ዕብ. 6:13-17)።

እግዚአብሔር ለአብርሃምና ለዘሩ የገባውን ቃል ሊፈጽም ዐቅዷል።

በረከትና መርገሞች

እግዚአብሔር የእስራኤልን ምድር ለአብርሃምና ለዘሩ ለመስጠት ቃል የገባ ከሆነ፤ ለምንድነው ሕዝቡ በምድሩ በመኖር ፈንታ፤ ብዙውን ጊዜ ሌላ ሰፍራ የሚያሳልፍ የሚመስለው? መልሱ በሙሴ ጊዜ በእግዚአብሔርና በእስራኤል ሕዝብ መካከል በተደረገውና ከአብርሃም ጋር ከተደረገው ስምምነት በተለየ ስምምነት ውስጥ ይገኛል። አብርሃምና ሌሎች አባቶች የእስራኤል ሕዝብ ዘር የወጣባቸው ከሆኑ፤ ግብፅ ደግሞ ያ ሕዝብ እስከ ልደቱ ድረስ ያደገባት ምድር ናት። ሰባ ሆነው ግብፅ የገቡት ሰዎች በ400 ዓመታት ውስጥ በሙሴ መሪነት ከግብፅ የወጡ ታላቅ ሕዝብ ሆኑ።

የዚህ ከተለያዩ ጎሣዎች የተሰባሰበና ውሕደት ያልነበረው ሕዝብ ቁጥር፤ ሁለት ሚሊዮን ተኩል ቢሆንም፤ በመንግሥት የሚመራ አልነበረም። ለዚህ አዲስ ሕዝብ እግዚአብሔር ሲና ተራራ ላይ ዘጸአት፤ ዘሌዋውያንና ከፊል ዘጉልቁ መጻሕፍት ውስጥ የተጻፉትን ሕግጋትና መመሪያዎች ሰጠው። ከእርባ ዓመታት በኋላ ወደ ተስፋይቱ ምድር ለተቃረበው አዲስ ትውልድ በሕግጋቱ ላይ አንጻንድ ተጨማሪ ትእዛዛትን

በማከል፤ በመቀየር ላይ ስላሉ ነገሮች ዳግመኛ ነገረው። ይህ “በድጋሚ የወጣ” ሕግ የኦሪት ዘዳግም መጽሐፍ ነው።

ሕግጋቱን በሰጠባቸው በሁለቱም ጊዜያት፤ የእግዚአብሔር አደራረግ እንደመልካም ወላጅ ነበር። ከሕዝቡ የሚጠበቀው የጽድቅ ባሕርይ ምን መምሰል እንዳለበት ከገለጠ በኋላ፤ ተከታታይ በረከቶችን ወይም በመታዘዝ የሚገኙ ስጦታዎችን አስገነዝባቸው። ባለመታዘዝ ምክንያት የሚመጡ እርግማኖችንና ቅጣቶችንም ነግሯቸዋል። እግዚአብሔር መጀመሪያ ሕጉን በሰጠ ጊዜ፤ ዘሌዋውያን መጽሐፍ ምዕራፍ 26 ውስጥ መርገምና በረከቱን ገልጧል። ለሁለተኛ ጊዜ ሕጉን ሲሰጥ ደግሞ፤ ዘዳግም 28 ውስጥ የተጠቀሱትን መርገምና በረከቶች አስገነዝቧል።

በሁለቱም ምዕራፎች እንደተመለከተው፤ ሕዝቡ በእግዚአብሔር ፊት ተገቢ ያልሆነ ባሕርያቸውን ባይለውጡ፤ ቅጣቱ ከባድ እንደሚሆን ነው የተነገራቸው። የመጨረሻው ቅጣት፤ ባለመታዘዛቸው የተነሣ በእስራኤላውያን ላይ የሚመጣ ነው። ያም ከሚገቡባት ምድር ለጊዜው መባረር ነበር። “እናንተንም ከአሕዛብ መካከል እበትናችኋለሁ፤ ሰይፍንም አስመዝዝባችኋለሁ፤ ምድራችሁም የተፈታች ትሆናለች፤ ከተሞቻችሁም ባድማ ይሆናሉ” (ዘሌ. 26:33)። “...ትወርሱአትም ዘንድ ከም ትገቡባት ምድር ትነቀላላችሁ። እግዚአብሔርም ከምድር ዳር እስከዳርቻዋ ድረስ ወዳሉ አሕዛብ ሁሉ ይበትንሃል” (ዘዳግ. 28:63-64)።

ይሁን እንጂ እግዚአብሔር ምንም እንኳን “የመጨረሻውን ቅጣት” ቢቀጣቸው፤ እስራኤልን ሙሉ በሙሉ አልተዋቸውም። ዘሌዋውያን 26 ውስጥ እንደተገለጠውም፤ ሕዝቡ ከኃጢአቱ እስኪመለስ ድረስ እግዚአብሔር የሚጠብቀው መሆኑን በቅድሚያ ተናግሯል። እንዲህ ይላል፤ “ከያዕቆብ፤ ከይስሐቅና ከአብርሃም ጋር የገባሁትን ቃል ኪዳን አስባለሁ፤ ምድሪቱንም ለሕዝቤ ለመስጠት የሰጠሁትን የተስፋ ቃል አድሳለሁ። ... ይሁን እንጂ፤ በጠላቶቻቸው አገር ሳሉ እንኳ እስከመጨረሻው አልተዋቸውም ወይም አልደመሰሳቸውም፤ ይህም ቢሆን ኖሮ ከእነሱ ጋር የገባሁትን ቃል ኪዳን እስከመጨረሻ ባልጠበቅሁም ነበር፤ እኔ እግዚአብሔር አምላካቸው ነኝ” (ዘሌ. 26:42-44 የ1980 እትም)። ከአርባ ዓመታት በኋላ እግዚአብሔር ይህንኑ እንደገና አስታወቀ። እስራኤላውያን ተማርከው ባሉበት ሆነው እንኳን የእግዚአብሔርን ፊት ቢሹ፤ “አምላክህ እግዚአብሔር ምርኮህን ይመልሳል፤ ይራራልህማል፤ አምላክህም እግዚአብሔር አንተን ከበተነበት ከአሕዛብ ሁሉ መካከል መልሶ ይሰበስብሃል” (ዘዳ. 30:3) በማለት ቃል ገብቶላቸዋል።

እግዚአብሔር ከአብርሃም ጋር የገባው ቃል ኪዳን ያረጀ ይመስል ይሆናል፤ ነገር ግን አሁንም አልተሻረም። አንድ የጥንት ንጉሥ በለዓም የተባለ ባለ ራእይ ጠርቶ፤ ገና ያልጠነከረውን የእስራኤል ሕዝብ እንዲረግም አዘዘው። ንጉሡም ቋጥኛማ ወደሆነው ተራራ ወጥቶ፤ የእስራኤል ሕዝብ ድንኳን የተተከለበትን ስፍራ ቁልቁል ሲያይ፤ በለዓም በዚያ ሕዝብ ላይ የእግዚአብሔርን ቁጣ የሚያወርድበት ለመሆኑ እርግጠኛ ሆነ። የበለዓም መልስ ግን ንጉሡን አስደነገጠው። “ሐሰትን ይናገር ዘንድ እግዚአብሔር ሰው አይደለም። ይጻጻትም ዘንድ የሰው ልጅ አይደለም። እርሱ ያለውን አያደርገውምን? የተናገረውንስ አይፈጽመውምን? እነሆ ለመባረክ ትእዛዝን ተቀብያለሁ፤ እርሱ ባርኮአል፤ እመልሰውም ዘንድ አልችልም” (ዘኁል. 23፡19-20) የሚል ነበር መልሱ። እግዚአብሔር የእስራኤልን ምድር ለአብርሃምና ለዘሩ እንደሚሰጥ ተስፋ ሰጥቷል። እርሱ በፍጹም ቃሉን አያጥፍም። ይሁን እንጂ፤ እነዚህ ተስፋዎች ተፈጽመዋል ወይስ እስራኤል ገና ወደፊት የምትጠብቀው ተስፋ አለ?

> ምዕራፍ ሁለት <

ተስፋዎች

እግዚአብሔር ለአብርሃም የገባለት ታላላቅ ተስፋዎች በአብርሃም ዕድሜ አልተፈጸሙም። እግዚአብሔር የአብርሃምን ዘር እንደ ሰማይ ከዋክብት እንደሚያበዛ ቃል ገብቶ ነበር። አብርሃም ያየው ግን ከሚስቱ ከሣራ የአንድን “ኮከብ” የይስሐቅን መወለድ ነው። የከነዓንን ምድር እንደሚያወርሰውም ቃል ገብቶላታል። ያገኘው ግን እርሱና ሚስቱ የተቀበሩበትን ምድር ብቻ ነው። የዕብራውያን መጽሐፍ ደራሲ፥ የአብርሃምንና የሣራን ታላቅ እምነት ሲያደንቅ ቀጥሎ ያለውን እውነት ያስገነዝባል። “እነዚህ ሁሉ አምነው ሞቱ፤ የተሰጣቸውን የተስፋ ቃል አላገኙምና፤ ዳሩ ግን ከሩቅ ሆነው አዩትና ተሳለሙት፤ በምድሪቱም እንግዶችና መጸተኞች እንዲሆኑ ታመኑ” (ዕብ. 11፡13)።

የአብርሃም ዘር ግን ወደ ሕዝብነትና የእስራኤልን ምድር ለመውረስ ወደሚችልበት ደረጃ ማደጉ አልቀረም። በዳዊትና በሰሎሞን አገዛዝ ዘመን እስራኤላውያን እግዚአብሔር በተስፋ የሰጣቸውን ምድር እስከመውረስ ደርሰው ነበር (1ኛ ነገ. 4፡20-21)። ይህ ጉዳይ አንድ ጥያቄ ያስነሣል። እግዚአብሔር ከአብርሃም ጋር የገባው ቃል ኪዳን ዘላለማዊ ነው ወይስ የሚቋረጥ? በሌላ አባባል፥ እግዚአብሔር እስራኤልን ወደ ሕዝብነት ካሳደገና ምድሪቱን ካወረሳቸው በኋላ፥ በርሱ በኩል ያለውን ቃል ኪዳን እንዳበቃ ቆጥሮታል ወይስ ኪዳኑ ይቀጥላል?

ልዩነቱን በምሳሌ ላመልከት። ዕድሜዋ የገፋና ባል አልባ የነበረች አንዲት ሴት የመጀመሪያ ልጇን ልትጠይቀው ሄደች። ልጇ ግዙፍ የግል ድርጅት ያለው ባለጠጋ ነበር። በዚህ ሰው ባለጠጋ መሆን እናቱ ደስ ተሰኝታለች። ታናሽ ወንድሙ ግን እንደርሱ ያልታደለና ቀላል አካለ ስንኩልነት ያጠቃው ከመሆኑም በላይ፥ በዕድሜ ከገፋች እናቱ ጋር ነው የሚኖረው። በወደፊት ዕድሉ ጉዳይ እናቱ ትጨነቃለች። “እኔ ብሞት ማን ይንከባከበዋል?” ትል ነበር። ይህንኑ ጭንቀቷን ለትልቁ ልጇ ነገረችው። “አትጨነቁ እማዬ፤ ሥራም ሆነ መኖሪያ ቤት እኔ እሰጠዋለሁ” አላት ልጇ። እናቲቱም “አሁን ልትረዳው እንደምትወድ አውቃለሁ፤ ነገር ግን እኔ ከሞትኩ በኋላ እየሰጠኝህ የሚያስፈልገውን ነገር ታደርግለታለህን?” ብላ ጠየቀችው። ይህ ልጇ የገባው የበጎ ሥራ ግዴታ የአንድ ወይስ የረጅም ጊዜ ነበር? በዚህ ዓይነቱ ግዴታ ውስጥ ለሚገባ ሁሉ የጉዳዩ ግልጥ መሆን እጅግ አስፈላጊ ነው።

እግዚአብሔር የእስራኤልን ሕዝብ ወደ ተስፋ ምድሩ ካስገባና፥ የራሳቸው እንዲሆን ካደረገ በኋላ፥ ለአብርሃም የገባለትን ቃል “አበቃ”

በቧል? ወይስ አብርሃማዊው ቃል ኪዳን እግዚአብሔርን ከእስራኤል ሕዝብ ጋር በረጅም ጊዜ ግንኙነት ያቆራኘ ነው? እግዚአብሔር ከእስራኤል ጋር የገባው ቃል ኪዳን፤ ሕዝቡ የተስፋይቱን ምድር በወረሰ ጊዜ እንዳላበቃ መጽሐፍ ቅዱስ ይነግረናል።

አንደኛ፤ አብርሃም የተጠራበትና ምድሪቱን ያወረሰበት ዓላማ እስከ ዳዊትና ሰሎሞን ዘመን ድረስ ብቻ አልነበረም። እግዚአብሔር አብርሃምንና ዘሩን የመረጠበት የላቀ ዓላማ፤ አሕዛብን ሁሉ በእነሱ መባረክ ነበር። “የምድር ነገዶች ሁሉ በአንተ ይባረካሉ” (ዘፍ. 12:3)። እግዚአብሔር ዓለምን ለመባረክ የገባው ቃል ኪዳን፤ በዳዊትና በሰሎሞን ዘመን አልተፈጸመም።

ሁለተኛ ከዳዊትና ከሰሎሞን ጊዜ በኋላ የዘገቡ ሌሎች የብሉይ ኪዳን ጸሐፊዎች፤ የእግዚአብሔር ቃል ኪዳን እስከነርሱ ዘመን ድረስም የተጠበቀ ወይም ዋጋ ያለው እንደነበር አምነዋል። ነቢዩ ሚካያስ ትንቢቱን የጻፈው፤ ከዳዊትና ከሰሎሞን ጊዜ ሦስት ምዕተ ዓመታት ያህል ዘግይቶ ቢሆንም፤ የእስራኤልን ወደ ፊት በምድራዊም ሆነ መንፈሳዊ ሁኔታ እንደገና መታደስ መነሻ ያደረገው፤ እግዚአብሔር ለአብርሃም የገባለትን ቃል ኪዳን ነው። “ከቀድሞ ዘመን ጀምረህ ለአባቶቻችን የማልህላቸውን” (ሚክ. 7:20)። መዝሙር 105ን የጻፈው ያልታወቀ ደራሲም፤ የእግዚአብሔር ተስፋ በአንድ ትውልድ ያላበቃ መሆኑን ተረድቷል።

“ቃል ኪዳንን ለዘላለም፤ እስከሺህ ትውልድ ያዘዘውን ቃሉን አሰበ፤ ለአብርሃም ያደረገውን፤ ለይስሐቅም የማለውን ለያዕቆብ ሥርዓት እንዲሆን ለእስራኤልም የዘላለም ኪዳን እንዲሆን አጸና፤ እንዲህም አለ፡- ‘ለአንተ የከነዓንን ምድር የርስታችሁን ገመድ እስጣለሁ’” (መዝ. 105:8-11)።

መዝሙረኛው ከዳዊትና ከሰሎሞን በኋላ እንኳን ጽኑ ስለሆነው ተስፋ እግዚአብሔርን ያመለግናል።

ሦስተኛ፤ አዲስ ኪዳን እንኳን እግዚአብሔር ከአብርሃም ጋር የገባው ቃል ኪዳን የጸና መሆኑን ይገነዘባል። ኢየሱስ ከመወለዱ በፊት እናቱ ማርያም ሊወለድ በነበረው ሕፃን በኩል በሚያከናውነው ነገር እንኳን እግዚአብሔር ለእስራኤል ታማኝ መሆኑን ተገንዝባ እንዲህ ብላለች፤ “ለአባቶቻችን እንደተናገረ ለአብርሃምና ለዘሩ ለዘላለም ምሕረቱ ትዝ እያለው እስራኤልን ብላቴናውን ረድቶአል” (ሉቃስ 1:54-55)። እግዚአብሔር ለአብርሃም የገባው ተስፋ፤ በዳዊትና በሰሎሞን ጊዜ ሕዝቡ የተስፋይቱን ምድር በወረሰ ጊዜ አላበቃም።

ይህ የአንተ ምድር ነው

እግዚአብሔር ለአብርሃም ተስፋ የገባለት ምድር ትክክለኛ ድንበሮቹ የትኞቹ ናቸው? ዘፍጥረት 15:18 ውስጥ ጠቅላላ ድንበሮቿን እግዚአብሔር ገልጧል። “ከግብፅ ወንዝ ጀምሮ እስከ ትልቁ ኤፍራጥስ ወንዝ ድረስ ይህችን ምድር ለዘርህ ሰጥቼአለሁ።” ከአባይ እስከ ኤፍራጥስ ድረስ! ያ እጅግ ሰፊ ምድር ነው። የግብፅን፣ የእስራኤልን፣ የዮርዳኖስን፣ የኢራቅን፣ የሶሪያንና የሊባኖስን ምድር ያጠቃልላል። ይህ ሁሉ የእስራኤል ነውን? በሦስት ምክንያቶች መልሱ አይደለም ይሆናል።

አንደኛው፡ የእግዚአብሔር ድንበሮች ውሱን ሳይሆኑ፤ አጠቃላይ ናቸው። በሁለቱ ታላላቅ ወንዞች መካከል የሚገኘውንና በጊዜው የሰለጠነ ይባል የነበረውን ምድር ነው ለአብርሃም እንደሚሰጠው እግዚአብሔር የተናገረው። የግብፅ ሥልጣኔ በአባይ ወንዝ ዳርና ዳር የበለጠገ ነበር። የሚሶፓታሚያ ሥልጣኔ ደግሞ በጤግሮስና ኤፍራጥስ ወንዞች ዳርቻ አለፍ አለፍ ብሎ የነበረ ነው።

ሁለተኛ፡ እግዚአብሔር ለአብርሃም በተስፋ የተሰጠውን ምድር፤ እዚያ ከሚኖሩ ሰዎች አኳያም ይገልጣል። ለእስራኤል ተስፋ የተገባለት ምድር “ቂኔያውያን፣ ቂኔዛውያንንም፣ ቀድሞናውያንንም፣ ኬጢያውያንንም፣ ፈርዛውያንንም፣ ራፋይምንም፣ አሞራውያንንም፣ ከነዓናውያንንም፣ ጌርጌሳውያንንም፣ ኢያቡሳውያንንም” (ዘፍጥ. 15:19-21)። እያለ መጽሐፍ ቅዱስ የሚዘረዝራቸው ሕዝቦች የሚኖሩበትን አገር ሁሉ ይጨምራል። ከታሪክ እንደተረዳነው፤ ከነዚህ ሕዝቦች ብዙዎቹ የእስራኤል በሆነው ምድር ውስጥ ይኖሩ ነበር (ዘጥል. 13:29፤ ኢያሱ 11:1-3)።

ሦስተኛ፡ እግዚአብሔር ለእስራኤል ተስፋ የገባለትን ምድር ትክክለኛ ድንበር፤ እንዲሁም የየአቅጣጫውን ስፋት እንዲህ በማለት በኋላ አስታውቋል “ወደከነዓን ምድር በገባችሁ ጊዜ፤ ርስት ትሆናችሁ ዘንድ በዕጣ የምትደርሳችሁ ምድር፤ በዳርቻዋ ያለች የከነዓን ምድር ይህች ናት” (ዘጥል. 34:2)። ከዚህ በኋላ የእስራኤል ድንበር በስተደቡብ ከጨው ባሕር (አሁን ሙት ባሕር የሚባለው)፤ ከግብፁ ዋዲ (ምናልባት ሲና ባሕር-ሰላጤ ውስጥ የሚገኘው ዋዲ አል አሪቭ የተባለው ስፍራ ይሆናል-ዘጥል. 34:3-5)። ምዕራባዊው ድንበር፤ የሜድትራኒያን ባሕር (ዘጥል. 34:6 ላይ ታላቁ ባሕር የተባለው) ነው። እግዚአብሔር ያመለከተው መሥመር፤ ወደ ሰሜን፤ ዛሬ ሊባኖስና ሶርያ የተባሉትን አገሮች ያጠቃልላል (ዘጥል. 34:7-9)። በስተምሥራቅ ያለው ድንበር እስከ ገሊላ ባሕር (የኪኔሬት ባሕር የተባለው) ይዘልቃል። ከዚያ ወደ ደቡብ

እስከየርዳኖስ ወንዝና ሙት ባሕር ይዘልቃል (ዘኁል. 34፡10-12)። ይህ ነው ለእስራኤል ተስፋ የተገባላት ትክክለኛ ምድር።

በዙ ጊዜ ልብ ሳይባል ይታለፋል እንጂ፤ ነቢዩ ሕዝቅኤል ለእስራኤል ተስፋ የተገባላትን ምድር በተመለከተ የዘገበው አስደናቂ ምንባብ አለ። በመጽሐፉ መጀመሪያ፤ የይሁዳ ሕዝብ በኃጢአት ሳቢያ የሚወድቅ መሆኑን አስጠንቅቋል። ይሁን እንጂ፤ የኢየሩሳሌም መውደቅ ዜና በምርኮ ለነበሩ ሕዝቦች በደረሳቸው ጊዜ፤ የሕዝቅኤል መልእክት ተለወጠ። ሕዝቅኤል በመጽሐፉ ከምዕራፍ 33 እስከ 48 ባለው ክፍል የተስፋ መልእክት ነበር የሰበከው። በመልእክቱም እስራኤልና ይሁዳ ወደምድራቸው በመመለስ፤ በተስፋው በረከት የሚኖሩ መሆኑን ገልጧል።

ሕዝቅኤል የመጽሐፉን የመጨረሻ ምዕራፎች መልእክት፤ እስራኤል መጀመሪያ ከግብፅ ሲወጡ ከነበረው ሁኔታ ጋር ያመሳስለዋል። በመልእክቱ መሠረት፤ እግዚአብሔር ልክ በሙሴ ዘመን እንዳደረገው የመረጠውን ሕዝብ ሰብስቦ ወደ ተስፋይቱ ምድር ያመጣ ነበር። በዚህ ጊዜ ግን፤ ማንኛውም ነገር ከመጀመሪያው ፍልሰት የተሻለ እንደሚሆን እግዚአብሔር ቃል ገብቷል። ሕዝቅኤል፤ ምዕራፍ 39ን ያጠቃለለው፤ እግዚአብሔር ሕዝቡን ለመመለስ ማቀዱን በመግለጥ ነበር “አሁን የያዕቆብን ምርኮ እመልሳለሁ፤ ለእስራኤልም ቤት ሁሉ እራራለሁ” (ሕዝ. 39፡25)።

በመጀመሪያው ፍልሰት ወቅት፤ እግዚአብሔር እስራኤላውያንን ከግብፅ ነጻ ካወጣቸውና ወደ ሲና ከመራቸው በኋላ፤ በሕዝቡ መካከል ይኖር ዘንድ የማደሪያ ድንኳን እንዲሠሩለት ዕቅድ በመስጠት ከሕዝቡ ጋር ግንኙነት መሠረተ (ዘፀ. 20-40)። ሕዝቡ በታዘዘው መሠረት ሠርቶ ሲያበቃ፤ “የእግዚአብሔር ክብር ማደሪያውን ሞልቶት ነበር” (ሕዝ. 40፡35)። ሕዝቅኤልም ይህን አሠራር በመከተል ተናግሯል። እግዚአብሔር ሕዝቡን እንደሚሰበስብ ከተናገረ በኋላ፤ አዲሱ መቅደስ እንደሚሠራ ገልጧል። በዚህም ጌታ በሕዝቡ መካከል እንደሚኖር ተናገረ (ሕዝ. 40፡43)። የሰጠው ፕላን ልክ የማደሪያው ድንኳንን በተመለከተ የሰጠውን ዝርዝር መመሪያ ይመስላል። በመቅደሱ አሠራር ላይ ካተኮረ በኋላ፤ መልእክቱን የጨረሰው፤ “...እነሆም የእግዚአብሔር ክብር መቅደሱን ሞልቶት ነበር” በማለት ነው (ሕዝ. 43፡5)።

እግዚአብሔር የማደሪያውን ድንኳን ዕቅድ ለሙሴ ከነገረው በኋላ፤ ሕዝቡ እንዴት ሊያመልከው እንደሚገባ ገለጠለት። የዘሌዋውያንና ዘኁልቱ መጻሕፍት እግዚአብሔር ስለ አምልኮ የሰጠውን “የእንቅስቃሴ መመሪያ” ይዘዋል። ሕዝቅኤል የተከተለው ያን መመሪያ ነው። አዲስ

ስለሚሠራው ቤተ መቅደስ አስተናገጽ ዕቅድ ከሰጠ በኋላ፤ ቤተ መቅደሱ ውስጥ የሚደረገውን አምልኮ በተመለከተ የእግዚአብሔርን መመሪያ ይገልጣል (ሕዝ. 43፡13-44፡31)።

የዘኁልቁ መጽሐፍ ያበቃው፤ የእስራኤል ሕዝብ መጀመሪያ ስለሚገባበት የተስፋ ምድር ድንበሮች እግዚአብሔር የሰጠውን መግለጫ በማቅረብ ነው። ሕዝቅኤልም ወደ ተስፋይቱ ምድር የሚደረገውን አዲስ መሰባሰብ አስመልክቶ እግዚአብሔር የገለጣቸውን ድንበሮች በተመሳሳይ ሁኔታ ያመለክታል። የሚያስደንቀው ነገር፤ ድንበሮቹ ተመሳሳይ መሆናቸው ነው። እግዚአብሔር ለአብርሃም ተስፋ የገባለትና ዘኁልቁ 34 ውስጥ ለሙሴ በግልጽ ያስታወቀው ምድር፤ በባቢሎን ከፈራረሰች በኋላም ቢሆን እንኳን ለእስራኤል በተስፋ የተጠበቀች ናት። በሌላ አባባል፤ በግልጽ የተነገሩት ድንበሮች አልተለወጡም።

ኢያሱ መጀመሪያ ወደ ተስፋይቱ ምድር እንደገባ፤ ምድሪቱን ለእስራኤል ነገዶች ከፋፍሎ ሰጣቸው (ኢያሱ 14-21)። ሕዝቅኤል መጽሐፉን የሚደመድመው፤ ምድሪቱ ለእስራኤል ነገዶች ለሁለተኛ ጊዜ የተከፋፈለችበትን ሁኔታ በመግለጥ ነው (ሕዝቅኤል 48)። ድንበሮቹ ያውናቸው፤ ለነገዶቹ የተከፋፈሉት ቦታዎች ግን ይለዋወጣል።

እግዚአብሔር ከአብርሃም ጋር ቃል ኪዳን አድርጓል። በዚህ መሠረት በይስሐቅ በኩል የአብርሃም ትውልድ የተስፋውን በረከት ለሌላው ዓለም ያደርስ ዘንድ የተመረጠ ሕዝብ መሆን ነበረበት። እግዚአብሔር ልዩ በሆነ ስፍራ ላይ የሚከናወን ቋሚ ስመርስት (ሰነድ) ለአብርሃም ትውልዶች ሰጥቷቸዋል። ክልሉ በአባይና በኤፍራጥስ ወንዝ መካከል የሚገኝ ምድር መሆኑ በአጠቃላይ የተገለጠ ሲሆን፤ የታወቁ ሕዝቦችን የያዘና የታወቀ ድንበር ያለው ምድር ነበር። በዚህ ዘመን ያለችው እስራኤል፤ እግዚአብሔር ከሰጣት የተስፋ ምድር በአብዛኛው ላይ ናት እንጂ፤ ሁሉንም አልያዘችም። በሕዝቅኤል ትንቢት መሠረት ግን፤ አንድ ቀን ሕዝቡ ርስቱን ሁሉ የራሱ ያደርጋል። ይህ ሁሉ የሚሆነው ታዲያ መቼ ነው?

> ምዕራፍ ሦስት <

አዲሱ ፍልሰት

ዝቪ የተባለ ሰው ወላጆች ከጀርመን የሸሹት፤ ከአገር የመውጫው ፈቃድ በር ከመዘጋቱ በፊት ነበር። በዘመናዊው ፍልሰት መሠረት በእግር፤ በመኪናና በጀልባ ተጉዘው በ1930ዎቹ መገባደጃ ላይ ፍልስጥኤም ምድር ደረሱ። የገቡበት ምድር ምንም የሌለበት ጠፍ ነበር። በየጠረፉ ከነበረው ረግረግ የተፈጠረው ወባ እና የንጽሕና ጉድለት በሰፍራው ያለውን ኑሮ አስከፊ አድርጎታል። በአካባቢው ካሉት ጠላቶችም ለሕይወት የሚያሠጋ አደጋ ነበር። የዝቪ ወላጆች ቴል አቪቭ በተባለው ስፍራ በመሰባሰብ ላይ ከነበረው ሕዝብ ጋር በመቀላቀል፤ በጥንት ትውልዳቸው ምድር ላይ አዲስ ሕይወት የመመሥረቱ ዕድል ተሳታፊ ሆኑ።

ዝቪ ወላጆች ምንም እንኳ አውሮፓ ውስጥ ቤተሰቦቻቸውን በማጥፋት ላይ ከነበረው እልቂት* ቢያመልጡ፤ በገቡበት ምድር ለመኖር ግን መታገል ነበረባቸው። በሌላ በኩል ደግሞ፤ የፍልስጥኤምን ምድር የያዙት የእንግሊዝ ወታደሮች ተከላካይም፤ አሳዳጆችም ሆነውባቸዋል። አይሁዶች ከእንግሊዞች ጋር በመሆን በሰሜን አፍሪካ በኩል ከጀርመኖች ይመጣ የነበረውን አደጋ ተከላክለው ነበር። ነገር ግን፤ አይሁዶች ከዓረብ ጎረቤቶቻቸው ጥቃት በተሰነዘረባቸው ጊዜ፤ እነዚያ የእንግሊዝ ወታደሮች ሊረዱባቸው አልፈለጉም። በነዚህ ሁሉ ሁኔታዎች ሳቢያ፤ ነጻ የእስራኤል መንግሥት የመመሥረቱ አሳብ የደበዘዘ ሆነ። ዝቪ ቤተሰብ ውስጥ ግን የሚያድግ የነጻነት ተስፋ ነበር።

ጦርነቱ ሲያበቃ፤ ከሂትለር የሞት ፍርድ እሥር-ቤት የተረፉ በሺህ የሚቆጠሩ አይሁዶች በሕዝባቸው ላይ የደረሰው ጥፋት እጅግ ብዙ መሆኑን ተረዱ። በመሆኑም የፍልስጥኤምን ምድር እንደ መሸሸጊያና ተገን ቆጠሩትና በሺሆች ሆነው አደገኛውን ጉዞ ወደዚያው ተያያዙት። እስፍራው ሲደርሱ ግን፤ ወደ ተስፋይቱ ምድር እንዳይገቡ በእንግሊዝ ወታደሮች ታገዱ። ከአውሮፓ እሥር-ቤቶች ሲወጡ እንደገና ቆጵሮስ ደሴት ላይ በሚገኘው የእንግሊዞች እሥር-ቤት ውስጥ ታጎሩ።

ዝቪ የተወለደው በዚህ ነውጥና ግራ መጋባት በበዛበት ጊዜ ነበር። የእንግሊዝ ወታደሮች ለቁጥጥር በሚዘዋወሩበት፤ በሌላ በኩል ደግሞ በምስጢር የሚሠሩ አይሁዳውያን በአካባቢው የነበሩትን እንግሊዞች

* በግምት ስድስት ሚሊዮን የሚሆኑ አውሮፓውያን አይሁዶች በዚህ ጊዜ ተገድለዋል።

ከሥልጣን ለማስወገድ፣ እንዲሁም አይሁዳውያንንና የጦር መሣሪያን ወደ እስራኤል ለማስገባት በሚጥሩበት ከተማ ውስጥ አደገ። በጊዜው ለመዋጋት ገና ልጅ ቢሆንም፣ እንደ አውሮፓውያን አቆጣጠር በ1948 አዲሱ የእስራኤል መንግሥት ሲመሠረት ተመልክቷል። እስራኤልን ከተዋጊ የዓረብ ወታደሮች ለመከላከል የሚደረገውን መራራ ትግልም ተለማምዶታል። ዛሬ ከቱል አቪቭ ወደ ኢየሩሳሌም በሚወስደው ጎዳና የወዳደቅትን የእስራኤል ወታደራዊ ተሽከርካሪዎች በኩራት ይመለከታል። እነዚያ የተሽከርካሪ ስብርባሪዎች፣ ለእርሱ ዘመናዊውን የእስራኤል መንግሥት ለመመሥረት የተከፈለውን መሥዋዕትና የተፈጸመውን ጀግንነት የሚያመለክቱ ናቸው።

እስራኤል ደካማ ከነበረችበትና ለሕልውናዋ ትታገልባቸው ከነበሩ የቀደሙ ዓመታት ዛሬ በጣም ትለያለች። እንደ ዘመናዊ ወታደራዊ ኃይልነቷ ዘመናዊ ትጥቅና የጦር መሣሪያ ያላት መሆኗንም በልበ ሙሉነት ትገልጣለች። እድገትና ብልጥግናዋ ተአምር ይመስላል። የአገሪቱ መወለድና እድገት ግን የአይሁዳውያን ብርታትና ቁርጠኝነት ውጤት ነው፤ ወይስ የመጽሐፍ ቅዱስ ትንቢት ክንዋኔ ውጤት ጭምር?

የደረቁ አጥንቶች የሞሉበት ሸለቆ

ከሁለት ሺህ አምስት መቶ ዓመታት በፊት አንድ ሌላ እስራኤላዊ ወጣት ከወገኖቹ ጋር ቱል አቪቭ ውስጥ ኖሯል። ይህች ቱል አቪቭ የተባለች ስፍራ ግን ያን ጊዜ እስራኤል ውስጥ ሳይሆን፣ ባቢሎን ውስጥ ነበረች (ሕዝ. 3፡15)። የዚያ ወጣት ስም ሕዝቅኤል የሚባል ሲሆን፣ በህያ አምስት ዓመት ዕድሜው በምርኮ ወደ ባቢሎን ተወሰደ። ናቡከደናዖር ሕዝቅኤልንና ሌሎች 10,000 አይሁዳውያንን በምርኮ ወደ ባቢሎን የወሰዳቸው፣ በ605 ዓመተ ዓለም ነበር። ሕዝቅኤል ለአምስት ዓመት እሥር-ቤት ከቆየ በኋላ፣ ባቢሎን ውስጥ ለነበሩ የእግዚአብሔር ሕዝቦች በነቢይነት ያገለግል ዘንድ እግዚአብሔር ጠራው። በምርኮኞች መካከል የነበረው አገልግሎት ቀላል አልነበረም። ምክንያቱም፣ ከእግዚአብሔር ይሰጠው የነበረ መልእክት በቅርቡ ሊመጣ ስላለው ጥፋትና ፍርድ ነበር። ምርኮኞቹ ወደ ምድራቸው ወደ ኢየሩሳሌም እንዲመለሱ የሚፈቀድላቸውን ዕለት በናፍቆት በመጠበቅ ቀኑን ይቆጥራሉ። በዚህ ሁኔታ ላይ እያሉ ነው ወደ ምድራቸው እንደማይመለሱ ሕዝቅኤል የነገራቸው። እንደውም ኢየሩሳሌም እንደምትወድምና ቅሪቶቿም በምርኮ ወደ ባቢሎን እንደሚመጡ ገለጠላቸው።

ሕዝቅኤል ሰቆቃዊ ትንቢቱን መናገር በጀመረ ጊዜ፤ እግዚአብሔር ልሳኑን ዘጋው (ሕዝ. 3፡26-27)። ከእግዚአብሔር መልእክት ካልተሰጠው በቀር ለመናገር የማይችል ዲዳ ሆነ። የርሱ ለመናገር አለመቻል ለእስራኤል ሕዝብ የሚያስደንቅ ምልክት ነበር። ይህ ሁኔታ ዘግየት ብሎ ሕዝቅኤል ላይ ሊደርስ ካለው ሁኔታ ጋር ሲነጻጸር ደግሞ የሚያስደነግጥ ሆነ። ከክርስቶስ ልደት በፊት ታህሣስ 15 ቀን 588 ዓመተ ዓለም፤ በኢየሩሳሌም ላይ የሚደረገው የመጨረሻ ወረራ ተጀመረ። በዚህ ወቅት እግዚአብሔር የሕዝቅኤልን ሚስት ወሰዳት (ሕዝ. 24፡1-2፤ 15-27)። የሴቲቱን ያለጊዜዋ መሞት እግዚአብሔር ለሕዝቅኤል የገለጠለት፤ “የዓይንህን አምሮት” በማለት ነበር። ይህ ሁኔታ በምርኮ ያሉ ሁሉ የኢየሩሳሌምን መፍረስ በሚሰሙ ጊዜ ለሚደርስባቸው አስከፊ ሀዘን እንደ መጀመሪያ ሆነ።

ከሦስት ዓመት በኋላ፤ ቴል አቪቭ ውስጥ የነበሩ ምርኮኞች የሕዝቅኤልን ሚስት አሳዛኝ ምልክትነት በግል ተረዱ። ታህሣስ 8 ቀን 585 ዓመተ ዓለም፤ የመጀመሪያው የምርኮኞች ቡድን ከኢየሩሳሌም ቴል አቪቭ ገባ። ባቢሎናውያን የኢየሩሳሌምን ቅጥር የጣሱት፤ ሐምሌ 18 ቀን 586 ዓ.ዓ. ነበር (2ኛ ነገሥት 25፡2-4)። ነሐሴ 14 ቀን የመከላከያ ምሽጎች በሙሉ ተደመሰሱና የተደበቁ ሰዎች ሁሉ ከየሥርቻው ተማረኩ። የባቢሎን የጦር አዛዦች ደህና ወደነበረችው ኢየሩሳሌም ገብተው የማፈራረሱን ሂደት ቀስ በቀስ ተያያዙት። የባቢሎን ሠራዊት በዚሁ መሠረት የሚፈልገውን ከዘረፈ በኋላ፤ የከተማይቱን ሕንፃዎች በሙሉ አቃጠላቸው፤ ግንቦቿንና የመጠበቂያ ስፍራዎችን ሁሉ አፈራረሰ፤ ዋጋ ያለው ነገር ሁሉ እየተመረጠና እየተሰበሰበ ወደባቢሎን ተወሰደ።

የባቢሎን ወታደሮች ኢየሩሳሌምን በደመሰሱ ጊዜ በሕይወት የነበሩ አይሁዳውያንን ሁሉ ማረኩ። የምርኮኞቹን ሁኔታ ለማጣራትም ከኢየሩሳሌም ሰሜን ስድስት ማይሎች ያህል ርቃ ወደምትገኘውና ራማህ ወደተባለች ስፍራ ወሰዷቸው። በማጣራቱ ጊዜ፤ የዐመፁ መሪዎች መሆናቸው የተደረሰባቸው ሰዎች ወዲያው ተረሸኑ፤ ወይም ለመጨረሻ ፍርድ ወደ ናቡከደነፆር ተወሰዱ። የቀሩት ደግሞ ለባርነት የባቢሎንን ረዥም ጉዞ ተያያዙት። ባቢሎናውያን ነጻ ያደረጓቸው፤ ድሀዎች፤ ሽባዎችና በዕድሜ የገፉ ሰዎች ብቻ ነበሩ። እንዲህ ያሉት እፈራረሰችው ይሁዳ ውስጥ እንዲኖሩ ተፈቀደላቸው።

ወደባቢሎን ይደረግ የነበረው ጉዞ አስቸጋሪና ዝግ ያለ ነበር። የባቢሎን ወታደሮች ምርኮኞቹን በእግራቸው ሲያስኬሄዷቸው፤ የተማረኩ ዕቃዎችን ግን በጋሪዎች አጓጓዙ። በባቢሎን ሩቅ መንደሮች ውስጥ የነበሩ

አይሁዳውያን፥ አዲሶቹ ምርኮኞች ዜናውን እስካመጡላቸው ድረስ የኢየሩሳሌምን መደምሰስ አልሰሙም ነበር። በዚሁ መሠረት ታህሣስ 8 ቀን 585 ዓመተ ዓለም፥ የኢየሩሳሌም ቅጥር በፈረሰ በስድስት ወር ማለት ነው፥ ቴል አቪቭ ውስጥ የነበሩት የሕዝቅኤል ወገኖች አስከፊ የሆነውን የሕዝቅኤል የቀድሞ ትንቢት እውነትነት አረጋገጡ፤ ኢየሩሳሌም ፈራረሰች።

እንዲህ ያለውን ኅዘን ለምርኮኞች ያመጣው ዕለት፥ በሕዝቅኤል ላይ ግን አዲስ ለውጥ አመጣ፥ “ያመለጠውም ሳይመጣ በመሸ ጊዜ የእግዚአብሔር እጅ በእኔ ላይ ነበረች፥ በነጋውም ወደእኔ እስኪመጣ ድረስ አፌን ከፈተ፤ አፌም ተከፈተች ከዚያም በኋላ እኔ ዲዳ አልሆንሁም” (ሕዝ. 33፥22)። የሰባት ዓመት ተኩሉ የዝምታ ጊዜ አበቃ! ምርኮኞች ስለ ኢየሩሳሌም መደምሰስ ሲያዝኑ ሳለ፥ እግዚአብሔር ለሕዝቅኤል አዲስ መልእክት አመጣለት። መልእክቶቹ በኢየሩሳሌም ወደፊት እንደገና መሠራት ላይ ያተኮሩ ነበሩ።

ሕዝቅኤል ለእስራኤል ያመጣው አዲስ መልእክት፥ የቀድሞ ትንቢቱንና ያስከተለውን ውጤት ያሰላስሉና ያዝኑ በነበሩት ዘንድ እንደ ቀድሞ መልእክቱ ለማመን የሚያዳግት ሆነባቸው። የሰሜኑ የእስራኤል መንግሥትና የደቡቡ የይሁዳ መንግሥት በምርኮ ተወስደዋል። የኢየሩሳሌም ከተማም የፍርስራሽ ክምር ሆናለች። ሰሎሞን የሠራው ቤተ መቅደስ ፈራርሷል። አመጣጡ ከዳዊት ሥርወ መንግሥት የሆነው ንጉሥ በሰንሰለት ታስሮ ጭለማ ቤት ውስጥ ይማቅቃል። ማንኛውም ነገር ያበቃለት ይመስላል። ሕዝቅኤል ግን የምርኮኛውን ሕዝብ እንደገና ወደ ምድሩ መሰብሰብ እንዲህ እያለ ይተነብይ ጀመር፥ “ከአሕዛብ መካከል አወጣችኋለሁ፥ ከየአገሩም ሁሉ እሰበስባችኋለሁ፤ ወደ ገዛ ምድራችሁም አመጣችኋለሁ...። ለአባቶቻችሁም በሰጠኋት ምድር ትኖራላችሁ፤ ሕዝብም ትሆኑኛላችሁ፥ እኔም አምላክ እሆናችኋለሁ” (ሕዝ. 36፥24፥28)።

ይሁንና መቼ ነው ይህ መሰብሰብ የሚከናወነው? ይህ ክንውን እውን መሆኑን እስራኤል እንዴት ታውቃለች? ሕዝቅኤል በቅርብ በተናገረው ቃሉ ለነዚህ ጥያቄዎች መልስ የሚሆኑ ብዙ ጥቆማዎችን ይሰጣል። ይህ ቃል ወይም ጥቅስ የሚፈጸመው፥ እስራኤላውያን በአካልም ሆነ በመንፈስ ወደ ምድሪቱ በሚመለሱ ጊዜ መሆኑን ሲያስረዳ እንዲህ ይላል፡-

“ጥሩ ውሃንም እረጭባችኋለሁ፥ እናንተም ትጠራላችሁ፥ ከርኩሰታችሁም ሁሉ ከጣዖቶቻችሁም ሁሉ አጠራችኋለሁ። አዲስም

ልብ እስጣችኋለሁ፤ አዲስም መንፈስ በውስጣችሁ አኖራለሁ፤ የድንጋዩንም ልብ ከውስጣችሁ አወጣለሁ፤ የሥጋንም ልብ እስጣችኋለሁ። መንፈሴንም በውስጣችሁ አኖራለሁ፤ በትእዛዜም አስኬዳችኋለሁ፤ ፍርዴንም ትጠብቃላችሁ፤ ታደርጉትማላችሁ። (ሕዝ. 36:25-27)።

ሕዝቅኤል፥ አድማጮቼ የእስራኤልን መንፈሳዊና አካላዊ መሰባሰብ እንዳይስቱ እንዲህ በማለት በድጋሚ ያስገነዝባቸዋል፡ “ከኃጢአታችሁ ሁሉ ባነጻኋችሁበት ቀን በከተሞች ሰዎችን አኖራለሁ፤ ባድማዎችም ስፍራዎች ይሠራሉ። ባድማ የነበረች በመንገደኛም ሁሉ ዓይን ዘንድ ባድማ የነበረች ምድር ትታረሳለች” (ሕዝ. 36:33-34)።

እንዴት ነው ይህ የሚሆነው? እስራኤል ይህን አስደናቂ ትንሣኤ የምታገኘው እንዴት ነው? ባቢሎናውያን የኢየሩሳሌምን ቅጥር በጣሱ ጊዜ የእስራኤል መንግሥት ጠፍቷል። ናቡከደነፆርም ሆነ የርሱ ትውልዶች፤ አይሁዳውያን ወደ ምድራቸው እንዲመለሱ አይፈቅዱላቸውም ነበር። እግዚአብሔር እስራኤልን ወደ ሕልውና ሊመልሳት ይችላል ነበር?

ሕዝቅኤል የትንቢቱን እውነትነት ለማረጋገጥ ሁለት ምሳሌያዊ መግለጫዎችን አቅርቧል። በመጀመሪያው ራእይ፥ እግዚአብሔር ሕዝቅኤልን አጥንቶች በሞሉበት ሸለቆ መካከል አኖረው። እነዚያን አጽሞች እንዲመለከት ካደረገው በኋላ፥ “የሰው ልጅ ሆይ እነዚህ አጽሞች በሕይወት ይኖራሉን?” (ሕዝ. 37:3) በማለት ከባድ ጥያቄ አቀረበለት። የሞተና የፈራረሰ ነገር እንደገና በሕይወት ሊኖር ይችላል? ሕዝቅኤል ለቀረበለት ጥያቄ የሰጠው መልስ በእግዚአብሔር ላይ ያለውን እምነትና፥ በሌላ በኩል ደግሞ ግራ መጋባቱን የሚያመለክት ነበር። “እኔም ጌታ እግዚአብሔር ሆይ አንተ ታውቃለህ አልሁ” (37:3) ይላል። ከሰው ግንዛቤ አኳያ ሲታይ፥ የሞተ ነገር እንደገና በሕይወት ሊኖር አይችልም፤ ለእግዚአብሔር ግን የሚሳነው የለም።

ለአጥንቶቹ ትንቢት እንዲናገር እግዚአብሔር ሕዝቅኤልን አዘዘው። እንደታዘዘው ባደረገ ጊዜ፥ አጥንቶቹ ይገጣጠሙ ጀመር። እግዚአብሔር አዳምን በፈጠረበት ሁኔታ አጥንትና ሥጋ ተገጣጥመው አካል ሆኑ። ከዚያም “ትንፋሽም ገባባቸው፤ ሕያዋንም ሆኑ” (ሕዝ. 37:10)። “ትንፋሽ” የሚለው የዕብራይስጥ ቃል “ንፋስ” ወይም “መንፈስ” ተብሎ ሊተረጎም የሚችልና፥ እግዚአብሔር በመጀመሪያ ሰውን ስለመፍጠሩ በተገለጠ ጊዜ ያገለገለ ቃል ነው። “እግዚአብሔር አምላክም ሰውን ከምድር አፈር አበጀው፤ በአፍንጫውም የሕይወት እስትንፋስን እፍ አለበት፤ ሰውም ሕያው ነፍስ ያለበት ሆነ” (ዘፍጥ. 2:7)።

ሕዝቅኤል የአዲስ ፍጥረት ሥዕል፤ ማለት ሞት ወደ ሕይወት ሲቀየር ይመለከታል። ምንድነው የዚህ ምሳሌ ቁም ነገር? ከሕዝቅኤል 37፡11 ጀምሮ እግዚአብሔር እንዲህ በማለት ፍቺውን ይገልጣል፡ “እነዚህ አጥንቶች የእስራኤል ቤት ሁሉ ናቸው”። እግዚአብሔር የሕዝቅኤል 36ን መልእክት ለመግለጥ አጥንቶች የሞሉበትን ሸለቆ እንደ ምሳሌ ሲጠቀምበት እናያለን። እስራኤላውያን እንደ ብሔር ሙታን መሆናቸው ተሰምቷቸዋል። ስለሆነም ነበር፤ “አጥንቶቻችን ደርቀዋል፤ ተስፋችን ጠፍቶአል ፈጽመንም ተቆርጠናል” ያሉት። እንደገና ስለመሰብሰባቸው ምንም ተስፋ አልታያቸውም።

ነገር ግን ልክ አጥንቶች ሲሰበሰቡና የእግዚአብሔር የሕይወት እስትንፋስ ሲገባቸው፤ ሕዝቅኤል በተመለከተው አኳኋን የእስራኤል ሕዝብ ይሰበሰባል፤ የእግዚአብሔርን መንፈስም ይቀበላል። የአጥንቶቹ መገጣጠምና ሥጋ መልበስ፤ እግዚአብሔር ሕዝቡን ወደምድሩ የመመለሱ ተምሳሌት ነው። እስራኤልን እንደ ብሔር ከመቃብር አውጥቶ ያቆማታል። “መቃብራችሁን እከፍታለሁ፤ ከመቃብራችሁም አወጣችኋለሁ፤ ወደ እስራኤል ምድር አገባችኋለሁ” (ሕዝ. 37፡12)። የሕይወት እስትንፋስ፤ እግዚአብሔር ሕዝቡን በአካልም ሆነ በመንፈሳዊ ሳይሆን ጊዜ፤ በውስጣቸው የሚያድር መንፈስ እንደሚሰጣቸው የገባላቸው ተስፋ ተምሳሌት ነው። ቃሉ እንዲህ ይላል፤ “መንፈሴን በውስጣችሁ አሳድራለሁ፤ እናንተም በሕይወት ትኖራላችሁ፤ በገዛ ምድራችሁም አኖራችኋለሁ” (ሕዝ. 37፡14)።

የሕዝቅኤል የመጀመሪያ ምልክት፤ እግዚአብሔር የማይቻልን ነገር በማድረግ፤ ሕዝቡን በአካልም ሆነ በመንፈሳዊ ሕይወቱ ወደ ምድሩ ሊያከማቸው የሚችልና የሚፈቅድም መሆኑን የሚያመለክት አስደናቂ ገለጣ ነበር። የመጀመሪያው ምልክት ዓላማ፤ እግዚአብሔር ሕዝቡን የሚመልስበትን ሁኔታ መግለጥ ከሆነ፤ ሁለተኛው ምልክት ደግሞ፤ በዚህ ተአምራዊ መሰባሰብ ውስጥ የሚካተተው ማን መሆኑን ማመልከት ነበር።

ሕዝቅኤል ሁለት በትሮች ወሰደና፤ በአንደኛው ላይ እንዲህ በማለት ጻፈ፤ “ለይሁዳና ለባልንጀሮቹ ለእስራኤል ልጆች ሁሉ” (ሕዝ. 37፡16)። በሁለተኛው በትር ላይ ደግሞ “የኤፍሬም በትር ለዮሴፍና ለባልንጀሮቹ ለእስራኤል ቤት ሁሉ” (ሕዝ. 37፡16)። ከዛም አንድ በትርም እንዲሆኑ አንዱን ከሁለተኛው ጋር አጋጠመው። ሕዝቅኤል ይህን ሲያደርግ የተመለከቱ ሰዎች “ይህ ምን ማለት ነው?” እያሉ በሹክሹክታ እንደሚነጋገሩ ለመገመት ይቻላል።

ሞርሞን* የተሰኘው እምነት ተከታዮች፡ ይህን የምንባብ ክፍል መጽሐፍ ቅዱስ ወደፊት ስለሚጻፈው የሞርሞን መጽሐፍ የተናገረው ትንቢት እንደሆነ አድርገው ይጠቀሙበታል። መጽሐፍ ቅዱስን የጻፉት ከይሁዳ ትውልድ የወጡ ሰዎች ነበሩ። አንደኛው ጆሴፍ ስሚዝ የተባለና የሞርሞንን መጽሐፍ እንዲተረጉም እግዚአብሔር የተጠቀመበት ሰው እንደ ነበር ይናገራሉ። በዚህ መሠረት ሕዝቅኤል እንደተናገረው፡ እግዚአብሔር ሁለቱን በትሮች አጋጥማለሁ ያለው መፈጸሙን በማስተማር፡ የእነሱ ቤተ ክርስቲያን ጅማሬን የሚያሳይ እንደሆነ አድርገው ይወስዱታል። ብዙ ቅን ሰዎች መጽሐፍ ቅዱስን እንዲህ ባለው የተሳሳተ መንገድ የመጠቀም ሰለባ ሆነዋል። የምልክቶቹን ትርጉም እግዚአብሔር ካልገለጠልን በቀር፡ የሕዝቅኤል ምልክቶች በብዙ አቅጣጫ የሚተረጎሙ ናቸው። እግዚአብሔር የምልክቶቹን ትርጉም አንዴ ከሰጠ ግን፡ ማንኛውም ዓይነት ሌላ ትርጉም ተቀባይነት ሊያገኝ አይገባም። እግዚአብሔር ምልክቶቹን ካሳየ በኋላ ወዲያውኑ ትርጉማቸውን ይገልጣል፡-

“እነሆ የእስራኤልን ልጆች ከሄዱባቸው ከአሕዛብ መካከል እወስዳለሁ፤ ከሰፍራም ሁሉ እሰበስባቸዋለሁ፤ ወደገዛ ምድራቸውም አመጣቸዋለሁ፤ በምድር ላይ በእስራኤል ተራሮች ላይ አንድ ሕዝብ አደርጋቸዋለሁ፤ አንድ ንጉሥም በሁላቸው ላይ ይነግሣል፤ ከዚያ ወዲያም ሁለት መንግሥታት ሆነው አይለያዩም” (ሕዝ. 37፡21-22)።

ንጉሥ ሰሎሞን በ930 ዓ.ዓ. እንደ ሞተ፡ የእስራኤል ሕዝብ ሁለት ላይ ተከፈለ። አሥሩ ነገዶች ከኤፍሬም ወገን የሆነውን ኢዮርብዓምን ተከትለው የእስራኤልን መንግሥት መሠረቱ። ሁለቱ ነገዶች ግን የሰሎሞን

* ዮሴፍ ስሚዝ (1805-1844) ኒዮርክ በሚባል የአሜሪካን ግዛት ውስጥ የኖረና ተከታዮቹን ከዚህ ስፍራ ወደ ምዕራብ ይዞአቸው የተጓዘ መሆኑ ይነገራል። ይህ ሰው እግዚአብሔርና ጌታ ኢየሱስ በ1820 ዓ.ም. እንደተገለጡለት ተናግሯል። በዚህ ልምምዱ በወቅት የነበሩ ቤተ ክርስቲያናት በሙሉ የተሳሳቱ እንደሆኑና እርሱን ገጹኩ የሆነውን ወንጌል እንደገና እንዲያነሣ የተነገረው መሆኑን ይገልጣል። ስሚዝ በ1823 “ሞሮኒ” የተባለ መልእክ ወደ አንድ ስፍራ እንደመራውና ከዛም ወርቃማ በሆኑ ገጾችና ባልታወቀ ቋንቋ የተጻፈ መጽሐፍ እንዳገኘ ይገልጣል። ይህ ሰው አንድ ድንጋይ እንደተሰጠውና ድንጋዩም ይህን መጽሐፍ ሊተረጎም እንዳስቻለው ተናግሯል። ያገኘው መጽሐፍ “እውነተኛውን የእግዚአብሔር ቃል” እንደያዘ ሲገልጥ፤ ይህ መጽሐፍ ወደ ደቡብ አሜሪካ ተሰደው በነበሩ አይሁዶች በ600 ዓ.ዓ. ገደማ ተጽፎ እንደ ነበር ይገልጣል። ስሚዝ ይህን መጽሐፍ እንደተረጎመ፤ መጽሐፉም አሁን “የሞርሞንን መጽሐፍ” በመባል እንደሚታወቅ ይህን “ወርቃማ መጽሐፍ ለመልእኩ መልሶ እንደሰጠው ይናገራል። (የግርጌ ማስታወሻው በተከታዩ ገጽ ይቀጥላል።)

ልጅ የሮብዓም ታማኞች በመሆን የይሁዳን መንግሥት መሠረቱ። እነዚህ ሁለት ጎረቤት መንግሥታት የትብብርና የግጭት ጊዜያትን ቢያሳልፉም፤ እንደተናጠል መንግሥት ኖሩ እንጂ እንደ አንድ መንግሥት ተዋሕደው አያውቁም። በ722 ዓ. ዓ. ሶርያ የሰሜኑን የእስራኤል መንግሥት በምርኮ ወሰደች። ከ140 ዓመታት በኋላ ደግሞ፤ የደቡቡ የይሁዳ መንግሥት በባቢሎን መውደሙን ሕዝቅኤል መዝግቧል።

በሕዝቅኤል የተሰጠው ምልክት ምን ያህሉ የእስራኤል ሕዝብ የሚመለስ መሆኑን ያመለክታል። የእስራኤል ሕዝብ ወደ ምድሩ የሚመለሰው በከፊል አይደለም። እግዚአብሔር ተስፋ የሰጠው ሁለቱንም ማለት፤ በሰሜኑና በደቡቡ መንግሥታት የነበረውን ሕዝብ በሙሉ ለመመለስ ነው።

እዚህ ላይ ሁለት ነገሮች ልብ ሊባሉ ይገባል። አንደኛው፤ እነዚህ የሕዝቅኤል ትንቢቶች ገና አልተፈጸሙም። ከባቢሎን ምርኮ በኋላ የእስራኤል ቅሪቶች ሁሉ አይደሉም ወደ ምድራቸው የተመለሱት። የተመለሱትም ቢሆኑ፤ በብሔራዊ ደረጃ የኃጢአት ይቅርታን፤ ያድር ባቸዋል የተባለላቸውን መንፈስ ቅዱስ እና የእግዚአብሔርን የተትረፈረፈ በረከት ገና አላገኙም። ወደ ምድራቸው የተመለሱ አይሁዳውያን ቀደምት ወገኖቻቸው ከነበሩባቸው መሰል ችግሮች ጋር በመታገል ላይ መሆናቸውን ለመረዳት፤ ከብሉይ ኪዳን መጽሐፍ ዕዝራን፤ ነህምያን፤ ትንቢተ ሐኒን፤ ትንቢተ ዘካርያስን ወይም ትንቢተ ሚልክያስን ማንበቡ ይበቃል።

ሁለተኛ፤ ሕዝቅኤል በዚህ ምንባብ፤ “የሁለት ጊዜ” መመለስን ትንቢት አልተናገረም። የደረቁ አጥንቶች በሞሉበት ሸለቆ ትዕይንት፤ አጥንቶቹ መጀመሪያ ሕይወት ወደሌለው አካልነት ተለወጡ። ከዚያም ሕይወትን ለመስጠት መንፈስ ቅዱስ ወደ አካላቱ ገባ። እንዳንዶች ከዚህ ትዕይንት የተረዱት፤ የእስራኤላውያን ወደ ምድራቸው መመለስ የሚከናወነው ሁለት ጊዜ፤ ማለት ወደ ምድሪቱ ከሚደረገው መመለስ በፊት በመንፈሳዊ ተሐድሶ ወደ እግዚአብሔር የሚመለሱበት ሁኔታ መኖሩን ነው። ይህ ዓይነቱ መረዳት ያላቸው ወገኖች፤ የመጀመሪያው

በዚህ ሰው ትምህርት ውስጥ በርከት ያሉ ግራ የሚያጋቡ አስተምህሮዎች አሉ። ለምሳሌ ያህል ይህ ሰው ከአንድ በላይ ሚስት የማግባትን መልካምነት ያስተምራል። ለዚህ ምክንያቱ እግዚአብሔር ሰዎች ሰማይን እንዲሞሉ የሚፈልግ ጌታ ነው የሚለው እምነቱ ነበር።

በዚህ ሰው ጉዞ ውስጥ ብዙ አመጾች ተነሥተው ነበር። በመጨረሻም በ1844 ዓ.ም. በተነሣው ዐመፅ ይህ ሰው ተገደለ። ሞርሞንስ (የመጨረሻው ዘመን ቅዱሳን) በብዙ ቡድኖች ተከፋፈሉ። አሁን በምዕራብ አሜሪካ ሶልት ሌክ ከተማ ውስጥ አብዛኛዎቹ የሞርሞን ተከታዮች ይገኛሉ።

ክፍል መመለስ፤ እስራኤል በ1948 እኦክ መንግሥቷን በመሠረተች ጊዜ ተከናውኗል ይላሉ። የሕዝቅኤል ራእይ የሚያስተምረው ይህን ነው፡’

የሕዝቅኤል ራእይ የሚገልጠው፤ የእስራኤልን አካላዊና መንፈሳዊ ተሐድሶ አስመልክቶ በመጽሐፉ ምዕራፍ 36 ውስጥ የተመለከተውን እውነት ነበር። ተሐድሶው ሁለት ደረጃ ያለው ክንውን መሆኑን ሕዝቅኤል ምዕራፍ 36 አያመለክትም። በደረቁ አጥንቶች ራእይ ውስጥም፤ የሁለት ደረጃው ክንውን ሕዝቅኤል ገለጣ ውስጥ ብቻ ነው የተመለከተው። እግዚአብሔር እንዳውም ደረጃዎቹን በትርጉሙ ያዟቸው ነበር። “መንፈሴንም በውስጣችሁ አሳድራለሁ። እናንተም በሕይወት ትኖራላችሁ። በገዛ ምድራችሁም አኖራችኋለሁ።” (ሕዝ. 37፡14)። የሕዝቅኤል መጽሐፍ ምዕራፍ 37 የእስራኤል ሕዝብን ወደ ምድሩ መመለስ ይተነብያል። ይህ መመለስ በ1948 (እኦክ) የሚከናወን መሆኑን ግን በግልጽ አይናገርም።

በሚቀጥለው ዓመት ኢየሩሳሌም ውስጥ እንገናኝ

ጸደይ በመጣ ቁጥር አይሁዳውያን በጠረጴዛ ዙሪያ ተቀምጠው የጥንት እስራኤላውያን እንደሚያደርጉት ሁሉ፤ የተጠበሰ የጠበት ሥጋና እርሾ ያልገባበት ዳቦ እየተጋበዙ፤ የመንፈሳዊ ሥርዓታቸውን መታሰቢያ ያደርጋሉ። በዚህ ጊዜ በዕድሜ ከሁሉ የሚያንስ እስራኤላዊ ወጣት ለሚያቀርበው ጥያቄ መልስ እየሰጡ የእስራኤል ሕዝብ ከግብፅ ባርነት ነጻ የወጣበትን ሁኔታ ያስታውሳሉ። በሥርዓቱ ወቅት ከመሢሐ ቀድሞ እንደገና ይመጣል ብለው የሚያስቡትን ነቢይ፤ ኤልያስን የሚጠብቅ አንድ ባዶ ወንበር ይኖራል። የግብዣው ሥርዓት ሲያበቃ፤ የግብዣው ተሳታፊዎች ሁሉ አሳብ የሚያተኩረው፤ “በሚቀጥለው ዓመት ኢየሩሳሌም እንገናኛለን!” በሚለው የብሔርተኝነት ግብ ላይ ነው። ይህ አባባል፤ እግዚአብሔር ለሕዝቡ ተስፋ በገባለት ምድር እና ከተማ አዲስ የእስራኤል መንግሥት ለማቋቋም በተሰጠው ተስፋ መሠረት እንዲሆን መመኘትን ወይም ጽዮናዊነትን ያነሣሳል።

አይሁዳውያን አንድ ቀን ወደ ምድራቸው በመመለስ ምድራቸውንና የወደሙ ከተሞቻቸውን እንደገና ለመሥራት ማለም የጀመሩት፤ ገና በጦርነት የፈራረሰችው ኢየሩሳሌም ቃጠሎ የመጨረሻ ፍም ሳይጠፋ ነበር። ወራሪዎቹ ሮማውያን በ73 እኦክ መሳዳ በተባለው ስፍራ ይገኝ የነበረውንና የመጨረሻውን የአይሁድ የመከላከያ ምሽግ እንደጣሱ ነው። ዐመፀኛዋን መንግሥት መደምሰሳቸውን ይፋ ያደረጉት።

ከ60 ዓመት በኋላ ሮማውያን እንደገና ሠራዊታቸውን ወደ ይሁዳ ልከው፤ በዚያ የተነሣውን ባር ኮከባ* የተሰኘውን ዓመፅ እስኪደመስሱ ተዋግተዋል።

ሮማውያን የአይሁድነት መለያዎችንና ባለቤትነትን በማጥፋት ነው በቀላቸውን የገለጡት። የዋና ከተማይቱን ስም ለወጡት። ኢየሩሳሌም፤ ኤሊያ ካፒቶሊና ተባለች። አይሁዳውያን ወደአገራቸው እንዳይገቡ ታገዱ። የምድራቱም ስም ተለውጦ ይሁዳ ከመባል ይልቅ ፍልስጥኤም ሆነ። ዓመታት እየተፈራረቁ በሄዱ ቁጥር ግን፤ የሮማውያን ገናናነት ሟሸሸ። አይሁዳውያን ግን፤ ምንም እንኳን ተስፋቸው በዓለም ሁሉ ቢበተን ብርታታቸው የጸና ነበር።

በቀጠሉት 1500 ዓመታት አይሁዳውያን በተደጋጋሚ ወደ ምድራቸው ቢመለሱም እንደገና ተባረዋል። ጸሎታቸው “በሚቀጥለው ዓመት ኢየሩሳሌም እንገናኝ” የሚል ቢሆንም፤ እስካለፈው ክፍለ ዘመን ፍጻሜ ድረስ ያን ምኞት ተግባራዊ የሚያደርግ ንቅናቄ አልነበረም። ቴዎዶር ኸርትዝል የተባለ የፈረንሳይ ጋዜጠኛ፤ ድሬይፈስ በተባለው ፈረንሳያዊ አይሁዳዊ ላይ በፍርድ ቤት የቀረበን ክስ በዘገበ ጊዜ፤ “ዘመናዊው” አውሮፓ በሚለው ስም ውስጥ የተሸሸገውን፤ አይሁዳዊነትን የተመለከተ ጥላቻ ተረዳ። በመሆኑም የጽዮናዊነትን፤ ማለት ለአይሁድ ሕዝብ መኖሪያ አገር ማስገኘትን ዓላማው ያደረገ ትግልን ጀመረ።

ኸርትዝል ለዓላማው የመሠረተው ቡድን ከኬንያ እስከ አውስትራሊያ ያሉ ብዙ አገሮችን በመጎብኘት ለአይሁዶች ክልልን ለማዘጋጀት ታላቅ ጥረት አድርጓል። ይህ ሲሆን ሳለ፤ የኸርትዝል ቡድን አባላት በአባባቸው ለአይሁዶች እግዚአብሔር ወደሰጣቸው የተሰፋ ምድር ይጓዙ ነበር። በተናጠል ይደረግ የነበረው የአይሁዶች ወደ ምድራቸው መመለስም፤ ከ1948 ዓ.ም ህረቱ ከእስራኤል መንግሥት ምሥረታ በኋላ፤ ግድቡን የጣሰ ጎርፍ መሰለ። ከ2000 ዓመታት በኋላ አይሁዳውያን እንደገና የራሳቸው አገር ኖራቸው።** ይህ ማለት ግን ማንኛውም ነገር መልካም ነበር ማለት አይደለም።

* ሲሞን ባር ኮከባ በጣም ታዋቂ የአይሁድ መሪ የነበረ መሢሕ ነኝ የሚልና በሮማውያን ላይ የተነሣውን አመጽ የመራ ነበር። ኢየሩሳሌምን በ132 ዓ.ም. ከሌሎች በአካባቢዋ ካሉ ከተሞች ጋር በቁጥጥር ሥር አደረገ። የሮማው ንጉሠ ነገሥት ሐድሪያን ወደ ይሁዳ ጦሩን በ135 ዓ.ም. ልኮ ኢየሩሳሌምን ያዘ፤ ባር ኮከባንም ገደለው። አይሁድም ወደ ኢየሩሳሌም እንዳይገቡ በመከልከል ቅጣት ተወሰነባቸው።

** በጽዮናዊነት እንቅስቃሴ ጅማራ ላይ 50,000 ያህል አይሁዶች ፍልስጥኤም ውስጥ ይኖሩ ነበር። በ1929 ዓ.ም. ቁጥራቸው ወደ 157,000፤ በ1934 ደግሞ ወደ 283,000 አድጓ ነበር።

የእስራኤል መንግሥት፤ ለአይሁዳውያን በጥላቻ ባሕር የተከበበ ደሴት ይመስላቸው ነበር። የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት የእስራኤል መንግሥት ይመሠረት ዘንድ በ1948 እኦአ በድምፅ ብልጫ ሲወስን፤ በፍልስጥኤም ምድር 600,000 ያህል አይሁዶችና 1,200,000 ዓረቦች ይኖሩ ነበር። የእስራኤል መንግሥት መመሥረቱን በዙሪያዋ ያሉ አገሮች ተቃወሙ። ይህ ሁሉ ቢሆንም፤ ከናዚ መንግሥት (ጀርመን) ጭፍጨፋ የተረፉ አይሁዳውያን ከአውሮፓ፤ በየሥርቻው ወድቀው የነበሩት ደግሞ ከባግዳድ፤ የነጻነት ጮራ ወደፈነጠቀባት ምድር ይመለሱ ጀመር። በ1960ዎቹ እኦአ እስራኤል ውስጥ የነበሩ አይሁዳውያን ብዛት ከሁለት ሚሊዮን ጥቂት ከፍ ያለ ነበር።

የእስራኤል አስደናቂና ከፍተኛ ዓላማ እውን የሆነው፤ በ1967ቱ የስድስት ቀን ጦርነት ነው። በነዚህ ስድስት ቀናት ውስጥ፤ ሰፊውን ጥንታዊ ምድሯን ጎረቤቶቿ ከሆኑ ዓረቦች በኃይል ወሰደች። ይሁን እንጂ፤ ያኔ ወታደራዊ ድል ባገኘች ጊዜ፤ በውስጧ የጎዘንና የተቃውሞ ዘር ዘርታ ነበር። ይኸውም በያዘችው ምድር ብዙ ዓረቦች መኖራቸው ነው። ከዚህ ጋር የእስራኤል ሕዝብ ብዛት በየጊዜው ይጨምር ነበር።

የ1960ዎቹ ዓመታት እስራኤል በመካከለኛው ምሥራቅ ኃይል የጦር ኃይል ያላት መሆኗን አመልክተዋል። የ1973 ዓመተ ምህረቱ የም ክፍር ጦርነት ግን፤ የእስራኤልን አትደፈራነት አስተሳሰብ ሻረው። ግብፅና ሶርያ ከሁለት አቅጣጫ በእስራኤል ጦር ላይ ድንገተኛ ወረራ ሰነዘሩ። በዚህ ሳቢያ እስራኤል ፈተና ገጠማት። ቢሆንም በመጨረሻ ድል አድርጋለች። ድሉ የተገኘው ግን፤ ብዙ መሥዋዕትነትን ከፍላና ለድል ተቃርቦ በነበረው ድንገተኛ ወረራ የጀግንነት ቅስጫ ተጎድቶ ነው።

1970ዎቹ ዓመታት ወደ 1980ዎቹ በሚሸጋገርበት ወቅት እስራኤል ተዳክሟ ነበር። እርግጥ ጦርነቱን አሸንፋለች። ነገር ግን በዙሪያዋ ይጫር የነበረው “ቀዝቃዛ ጦርነት” ኢኮኖሚያዊና ሥነ-ልቦናዊ ችግር አስከትሎባታል። በ1982 ሊባኖስን በወታደራዊ ኃይል በመውረር ከዚያ ይደርስባት የነበረውን ችግር በመጠኑም ቢሆን ገታች። በሚገባ የለየለት ዓላማና ግብ የሌለው ይህ ጠላትን የማዳከም ጦርነት አታካች ሆነ። ከአገር ውስጥም ሆነ ከውጭ ለጦርነቱ የነበረው ሕዝባዊ ድጋፍ ተነነ። በመሆኑም የእስራኤል ጦር ተጎሣቅሎ ከሊባኖስ ወጣ። የአገሪቱ ኢኮኖሚ በከፍተኛ የምንዛሪ መውደቅ ተናጋ፤ ፖለቲካዋም አገሪቱን የሚያስተሳሥር ብርቱ መሪ አጣ። የጽዮናዊነቱ ሕልም ቅዠት እየሆነ ስለመጣ ወደ አገራቸው የሚመለሱ አይሁዳውያን ቁጥር ቀነሰ። ወደ አገር ከሚገቡት የላቁ እስራኤላውያን ከአገራቸው ይወጡ ጀመር።

አንዳንድ እስራኤላውያን ግን ወደ አገራቸው ለመመለስ ይፈልጉ ነበር። በቀድሞይቱ ሶቪየት ኅብረት ውስጥ ይኖሩ የነበሩና በመቶ ሺህ የሚቆጠሩ አይሁዳውያን እዚያ የተፈጠረውን ሁኔታ በመሸሸ ወደ ሌላ አገር፥ በተለይም ወደ እስራኤል መሄድን ፈለጉ። የሶቪየት ኅብረት መንግሥት ፖሊሲ ግን የአይሁዳውያኑን ፍላጎት በተመለከተ ቀና አልነበረም። በ1979 እኦአ 51,320 አይሁዳውያን ከሶቪየት ኅብረት ምድር እንዲወጡ ተፈቅደላቸው ነበር። በ1986 እኦአ ግን ይህ ቁጥር ወደ 914 ዝቅ አለ። ከዚህም የተነሣ ወደ አገራቸው ለመመለስ የተሰለፉ በሺህ የሚቆጠሩ አይሁዳውያን አንዳች ተአምር ካልመጣ በቀር ከሶቪየት ኅብረት የማይወጡ ሆኑ።

ያን ተአምር ያመጡት ሚካኤል ጎርቫችቭ የተባሉት የአገሪቱ አዲስ መሪ ናቸው። “ግላስኖይት” (ግልጥነት) የተሰኘው የኋላ ሰው ፖሊሲ፥ የሶቪየት አይሁዳውያንን ከአገር የመውጣት ዕድል አሻሻለው። በዚሁ መሠረት በ1987 እኦአ 8,011 አይሁዳውያን ከሶቪየት ኅብረት እንዲወጡ ተፈቀደላቸው። ወደ ምድራቸው የሚገቡ አይሁዳውያን ብዛትም እጅግ ጨመረና በ1989 እኦአ ብቻ ወደ 71,000 አደገ። በ1990 እኦአ ደግሞ ሶቪየት ኅብረት ውስጥ የነበረው የኢኮኖሚ ችግር ከፀረ-አይሁዳዊነት ተቃውሞ ጋር ተደመረና 200,000 አይሁዳውያን እዚያ እንዲወጡ አደረገ። ከነዚህ ብዙዎቹ ወደ እስራኤል ነው የተጓዙት።

ዘመቻ ሙሴ እና ዘመቻ ሰሎሞን

አይሁዶች ባለፉት ህያ ዓመታት ከቀድሞይቱ ሶቪየት ኅብረት የወጡበትና ወደ ምድራቸው የተመለሱበት ሁኔታ አስደናቂ ነው ሊባል ይችላል። ከሶቪየት ኅብረት ብቻ አልነበረም አይሁዳውያን ወደ እስራኤል ምድር የተመለሱት። በ1984 እና በ1991 እኦአ ወደ እስራኤል በተደረገው የአየር ጉዞ፥ ከኢትዮጵያ ወደ እስራኤል የተመለሱት አይሁዳውያን ብዛትና የጉዞ ሁኔታ ለመገመት ከሚቻል በላይ ነበር።

ብዛታቸው ወደ 30,000 የሚጠጋ ኢትዮጵያውያን አይሁዶች ዝርያቸውን ከንግሥት ማክዳ ጋር ከመጡ አይሁዳውያን ጋር በማጣቀስ፥ በኢትዮጵያ ምድር ይደርስባቸው ከነበረ ችግር ጋር ሲታገሉ ኖረዋል። የእስራኤል መንግሥት በ1973 እኦአ የነዚህን አይሁዳውያን ትውልድ ወደኋላ እስከብሉይ ኪዳን ዘመን ድረስ ከመረመረ በኋላ፥ አይሁዳዊነታቸውን አረጋገጠ። ከዚህ በኋላ ዘመቻ ሙሴ በሚል ስያሜ እነዚህን አይሁዳውያን በአይሮፕላን በምስጢር የማጓጓዝ ሂደት በ1984 እኦአ ተጀመረ። ይህ የማጓጓዝ ሂደት ሌላው ዓለም ከማወቁ በፊት 12,000

አይሁዳውያንን ከኢትዮጵያ ወደ እስራኤል አንጉዞአል። በኋላ ግን ከመስሊም ጎረቤቶቿ በደረሰባት ተጽዕኖ ሳቢያ፣ ኢትዮጵያ የማንጓዙን ፕሮግራም አገደችው።

በ1989 እስከ ማንጓዙ እንደገና ተጀመረና፣ በየወሩ በብዙ መቶ የሚቆጠሩ ኢትዮጵያውያን አይሁዶች በሰላም ወደ እስራኤል ተጓዝተዋል። ይሁን እንጂ፣ ኢትዮጵያ ውስጥ የተከሰቱ ሁኔታዎች በፅኑ ላይ ለውጥ እንዲደረግ አስገደዱ። ኢትዮጵያ ውስጥ የነበረው ሕዝባዊ ጦርነት በ1991 እስከ ወደ ፍጻሜ ተቃረበ። የኤርትራ ሕዝብ ነጻ አውጪ ግንባር ለ30 ዓመታት ያደረገውን የነጻነት ውጊያ ከዳር በማድረስ፣ የክፍለ አገሪቱን ዋና ከተማ ያዘ። በተመሳሳይ ወቅት የኢትዮጵያ ሕዝቦች አብዮታዊ ዲሞክራሲያዊ ግንባር ወደ አዲስ አበባ ተቃረበ። ይህ ጦርነት ወደ እስራኤል ለመጓጓዣ አዲስ አበባ ለተከማቹት ከ16,000 የሚበልጡ ኢትዮጵያውያን አይሁዶች ወጥመድ ሆነባቸው።

ግንቦት 17 ቀን 1991 እስከ እስራኤል ዘመቻ ሰሎሞን የተሰኘውን ፕሮግራም ጀመረች። በዚህ መሠረት፣ ቀጥሎ በነበሩት ሁለት ተከታታይ ቀናት በየግማሽ ሰዓቱ ኢትዮጵያውያን አይሁዶችን የጫነ አንድ አይሮፕላን ከአዲስ አበባ ይነሣ ነበር። የመጨረሻው አይሮፕላን ከአዲስ አበባ በተነሣ ጊዜ፣ አይሁዳውያን በኢትዮጵያ የኖሩበት ከ2000 ዓመታት በላይ የሆነው ጊዜ ፍጻሜ ሆነ። በዚህ ሁኔታ የአይሁድ ዘር የሆኑ ሌሎች ወገኖችም ወደ ተስፋይቱ ምድር ተመለሱ። ደመላሽ አይሸሽን የተባሉት አይሁዳዊ በጉዞው ፍጻሜ እንዲህ አሉ፦

“የኢሳይያስ ትንቢት ተፈጻሚ፤ እስራኤላውያን ሁሉ አሁን የአባቶቻችን ምድር ወደ ሆነችው ወደ ከነዓን ሊመለሱ ይችላሉ።”

የእስራኤል መወለድ፤ የትንቢት ክንውን ፍፃሜ ወይስ ጅማራ?

እስራኤላውያን፣ እግዚአብሔር ለአብርሃም ወደሰጠው የተስፋ ምድር እንደሚመለሱ ሕዝቅኤል ተንብይዋል። በመንፈስም የአብርሃም አምላክ ወደ ሆነው እግዚአብሔር ይመለሳሉ ብሎ ነበር። ዛሬ ብዙ አይሁዳውያን በአካል ወደ ምድራቸው በመመለስ ላይ ቢሆኑም፣ ወደ አምላካቸው በመንፈስ አልተመለሱም። ስለዚህ የአይሁዳውያን ወደ ምድራቸው መመለስ የሕዝቅኤል ትንቢት ፍጻሜ አይደለም። ታዲያ የአሁኑ የአይሁዳውያን መመለስ፣ ሕዝቅኤል መጽሐፍ ውስጥ ከ36-37 ባለው ክፍል የተነገረው ትንቢት ፍጻሜ ካልሆነ፣ ትንቢታዊ ጠቀሜታ አለው?

መልሱ አዎ እንደሚሆን አምናለሁ። የሕዝቅኤል ትንቢት ኢየሱስ ወደ ምድር እስኪመለስ የማይፈጸም እንደ መሆኑ፤ ከመሢሔ መመለስ በፊት ቢያንስ ጥቂት አይሁዳውያን በምድሪቱ የሚቀመጡበት ጊዜ እንደሚኖር ሌሎች ነቢያት ያመለክታሉ። በተለይ ሁለት ግልጽ የምንባብ ክፍሎች ይህን ከኢየሱስ ዳግም ምጽአት በፊት የሚደረግ ከፊል መመለስ ይጠቁማሉ።

መቼ ነው?

ብዙ ቅን ሰዎች ትንቢተ ዳንኤልን ሲያነቡ ይደነግጣሉ። ዳንኤል ስለ ሀውልቶችና አራዊት ያየው ራእይ ትርጉም ዛሬ ለኛ አይገባንም። የሚያቀርባቸው ምስሎች አሮጌ ተረቶች ወይም ታሪኮች ውስጥ የሰማናቸውን አስፈሪ ገጸ-ባሕሪያት ያስታውሱናል። ከዚህም የተነሣ ብዙ ሰዎች በዝርዝር ጉዳዮች ጥልቅነት ይዋጡና ሕልሙንም ሆነ ፍቺውን ለዳንኤል የሰጠው እግዚአብሔር መሆኑን ይዘነጋሉ።

ትንቢተ ዳንኤል ምዕራፍ 9 የእስራኤል ሕዝብ የጊዜ ሰሌዳ ሲሆን፤ የምዕራፉ መነሻ የሙሴ ሕግጋት ናቸው። ሕዝቡ እግዚአብሔርን ባለመታዘዛቸው የኃጢአታቸውን ፍሬ አጭደዋል። እስራኤላውያን በተከታታይ የጣሱት ስለ “ሰንበታዊው ዓመት” የተነገራቸውን አንድ ትእዛዝ ነበር። ይኸውም ምድሪቱ በየሰባቱ ዓመቱ ማረፍ አለባት የሚለው ነው (ዘሌ. 25፡1-5)። ይህን ባያደርጉ በአሕዛብ መካከል እንደሚበትናቸውና ምድሪቱ በሰንበታዊው ዓመት እስክታርፍ ድረስ እዚያው እንደሚቆዩ አስጠንቅቋቸዋል (ዘሌ. 26፡33-35)። ዘዳግም ምዕራፍ 30 ውስጥ ሕዝቡ በምርኮ አገር እንዳሉ፤ በንስሐ ወደ እርሱ ሲመለሱና ኃጢአታቸውን ሲናዘዙ ብቻ ወደ ምድራቸው እንዲመለሱ የሚፈቀድላቸው መሆኑን እግዚአብሔር አስገንዝቧቸዋል።

ዳንኤል ትንቢተ ኤርምያስን ሲያጠና ምዕራፍ 25፡11-12 እና ምዕራፍ 29፡10 ውስጥ አይሁዳውያን ባቢሎን ውስጥ በምርኮ የሚቆዩት ለሰባ ዓመት መሆኑን አንብቦ ነበር። በ605 ዓመተ ዓለም ናቡከደናጾር ዳንኤልን በምርኮኛነት ወደ ባቢሎን ወሰደው። ዳንኤል ዳሪዮስ በነገሠ በመጀመሪያው ዓመት ነበር ይህን የኤርምያስ መጽሐፍ ያነበበው። ዓመቱ 538 ዓ.ዓ. ነበር። በዳንኤል በተጠቀሰው የዘመን አቆጣጠር ላይ በመመሥረት ስናጤነው፤ እርሱ በምርኮ ከተወሰደ ስድሳ ስምንተኛ ወይም ስድሳ ዘጠነኛ ዓመቱ መሆኑን እንረዳለን። ያ የሚያመለክተው፤ የኤርምያስ ትንቢት መፈጻሚያ ጊዜ በጣም የተቃረበ መሆኑን ነበር። ሕዝቡ ወደ እግዚአብሔር ቢመለስና ኃጢአቱን ቢናዘዝ ኑሮ፤ እግዚአብሔር ምናልባት

ዘዳግም 30 ውስጥ ለሙሴ በገባለት ቃል መሠረት ለመጨረሻ ጊዜ ሕዝቡን ወደ ምድሩ ይመልሰው ነበር።

ዳንኤል ተንበርክኮ ስለአመጸኛ ወገኖቹ የጸለየበትን ሁኔታ እንዲህ በማለት ገልጦታል፡ “ማቅ ለብሼ በአመድም ላይ ሆኜ ስጾም እጸልይና እለምን ዘንድ ፊቴን ወደ ጌታ ወደአምላክ አቀናሁ” (ዳን. 9፡3)። “ዝንና ትካዜውን በገሀድ ለመግለጥ የሚፈልግ ሁሉ ማቅ ለብሶ እራሱ ላይ አመድ ይነሰንስ ነበር። ለምሳሌ ያዕቆብ ልጁን ዮሴፍን የዱር አራዊት የበሉበት መስሎት ባዘነ ጊዜ ማቅ ለብሷል (ዘፍጥ. 37፡31-35)። እንዲሁም እግዚአብሔር ኢየሱስ በችኮላ ስለተናገረው ቃል በተከራከረው ጊዜ ኢየሱስ እንዲህ ብሏል፡ “መስማትንስ በጀሮዎቹ ሰምቼ ነበር፤ አሁን ግን ዓይኔ አየችህ፤ ስለዚህ ራሴን እንቃለሁ፤ በአፈርና በአመድ ላይ ተቀምጬ እጸጸታለሁ” (ኢየሱስ 42፡5-6)።

ዳንኤል ስለ እስራኤላውያን ወገኖቹ ሊማልድ ፈለገ። የእግዚአብሔርን ጻድቅነትና የእስራኤልን ኃጢአት ስለተረዳ ነበር ይህን ያደረገው። “በሙሴ ሕግ የተጻፈው መሃላና እርግማን ፈሰሰብን” (ዳንኤል 9፡11) የሚለውን ቃል በጠቀሰ ጊዜ፤ ወገኖቹ ለስደት የተዳረጉበትን ምክንያት የተረዳ መሆኑን ገልጧል። እግዚአብሔር ከምድራቸው የሚያስወጣቸው መሆኑን በመግለጥ አስጠንቅቋቸው ነበር፤ የተናገረውን በትክክል አደረገ።

በዚሁ ምዕራፍ ከቁጥር 15 ጀምሮ ግን፤ ዳንኤል ካለፈው ጊዜ ወደ አሁኑ ይመለሳል። ከቁጥር 15-19 ባለው ክፍል ስለሁለት ጉዳዮች ይጸልያል። መጀመሪያ “ከኢየሩሳሌም፤ ከቅዱስ ተራራህ” (ቁ.16) ብሎ ይጸልያል። የእስራኤል ዋና መዲና ኢየሩሳሌም ፈራርሳለች “ቅዱሱ ተራራ” ስሎምን የሠራው ቤተ መቅደስ የነበረበት የኢየሩሳሌም ተራራ ነው። ከቁጥር 17-18 ባለው ክፍል ዳንኤል በጣም ግልጥ በሆነ ጸሎት እንዲህ በማለት፤ እግዚአብሔርን ጠይቆታል፡ “በፈረሰው መቅደስህ ላይ ስለአንተ ስትል ፈትህን አብራ... ዓይንህን ገልጠህ... ስምህ የተጠራበትን ከተማ ተመልከት”። እግዚአብሔር ኢየሩሳሌምን እንደነበረች እንዲሠራትና ቤተ መቅደሱንም መልሶ እንዲያንጸው ነበር የዳንኤል ፍላጎት።

ዳንኤል የጓጉው ከፈረሰው መቅደስ መገንባት ለላቀ ነገር ነበር። ጸሎቱ ያተኮረው፤ በሁለቱም ማለት በሰጪና በምድሩ ላይ ነው። እግዚአብሔርን የጠየቀው፤ “ኢየሩሳሌምንና ሕዝቡን” (9፡16) እንዲረዳ ነበር። ልመናውንም ሲያጠቃልል፤ “አቤቱ ስማ፤ አቤቱ ይቅር በል፤

አቤቱ አድምጥና አድርግ፤ አምላኪ ሆይ ስምህ በከተማህና በሕዝብህ ላይ ተጠርቶአልና ስለራስህ አትዘግይ” (9:19) ብሏል።

እግዚአብሔር የዳንኤልን ጸሎት ለመመለስ መልአኩን ላከ፤ እርሱም “በልመናህ መጀመሪያ ላይ ትእዛዝ ወጥቷል፤ እኔም እነግርህ ዘንድ መጥቻለሁ” (9:23) አለው። ከዚህ ቀጥሎ የሚታየው ራእይ፣ ዳንኤል ለኢየሩሳሌምና ለአይሁዳውያን ለጸለየው ጸሎት የመጣ መልስ ነው። ይሁን እንጂ፣ የእግዚአብሔር መልስ በመጀመሪያ ግልጥ አይመስልም። “በሕዝብህና በቅድስት ከተማህ ላይ ሰባ ሱባዔ* ተቆጥሯል” (9:24) ይላል።

የእግዚአብሔር መልስ ኢየሩሳሌምና አይሁዳውያን በመጨረሻ እንደገና የሚመሠረቱበትን በማሳወቅ ችግሩን ይፈታዋል። ይሁን እንጂ “ሰባ ሱባዔ” (ሰባ ሰባቶች) ምንድነው?

እግዚአብሔር “በሕዝብህና በቅድስት ከተማህ ላይ ሰባ ሱባዔ ተቆጥሮአል” ባለ ጊዜ፣ ዳንኤል ትርጉሙ የገባው እንዴት ነው? “ሰባ ሱባዔ” የሚለውን ለማስረዳት ታሪካዊ መነሻውን በምዕራፉ መጀመሪያ ባሉ ሁለት መስመሮች ውስጥ ይገልጣል። ዳንኤል የኤርምያስን መጽሐፍ እና ወደ ባቢሎን ስለሚደረገው የሰባ ዓመት ምርኮ የተነገረውን ትንቢት ያጠና እንደነበር እናውቃለን። ለምንድነው የሰባ ዓመቱ ምርኮ የሆነው? “በኤርምያስ አፍ የተነገረው የእግዚአብሔር ቃል እንዲፈጸም ምድሪቱ ሰንበትን በማድረግዋ እስክታርፍ ድረስ፣ በተፈታችበትም ዘመን ሁሉ ሰባ ዓመት እስኪፈጸም ድረስ፣ ሰንበትን አገኘች” (2ኛ ዜና 36:21)። በባቢሎን ምርኮ የሚያልፈው እያንዳንዱ ዓመት፣ እስራኤላውያን በኢየሩሳሌም በነበሩ ጊዜ ያላከበሯቸውን የሰንበት ዓመታት ይወክላል። ቀደም ሲል እንደተገለጠው የሰንበት ዓመት በየሰባት ዓመቱ የሚመጣ ሲሆን፣ በዚያ ዓመት እስራኤላውያን ምድሪቱን ማሳረፍ ነበረባቸው። እስራኤል በታሪኳ ውስጥ ቢያንስ ሰባ ጊዜ የእግዚአብሔርን ትእዛዝ መጣስዋ እርግጥ ነው። ይህም 490 ያለመታዘዝ ዓመታትን ይወክላል።

እግዚአብሔር እስራኤላውያንን ወደ ምድራቸው መመለሱን ለማጠናቀቅ ተጨማሪ “ሰባ ሱባዔ” ማስፈለጉን ሲያስታውቅ፣ በዳንኤል አእምሮ የነበረው መለኪያ ምን ነበር? ተገቢው መልስ ዳንኤል ሰባ ያህል (ሰባት) የሰንበት ዓመታት ያስብ ነበር የሚል ይሆናል። እግዚአብሔር ለዳንኤል ይነግረው የነበረው፣ እስራኤልን እንደ መንግሥት ሙሉ በሙሉ

* “ሰባ ሱባዔ” የሚለው ቃል ስሌትን የሚያመለክት ነው። በሌላ አገላለጥ ሰባ ጊዜ ሰባት ማለት ነው።

ወደ ምድሯ ከመመለሱ በፊት “የሰባው ሱባዔ” ዓመት መፈጸም ያለበት መሆኑን ነው። እግዚአብሔር ኢየሩሳሌምንና አይሁዳውያንን እንደነበሩ የሚመልስበትን የጊዜ ሰሌዳ ለዳንኤል ይሰጠው ነበር።

“ኢየሩሳሌምን መጠገንና መሥራት ትእዛዙ ከሚወጣበት . . .” (ዳን. 9: 25) የሚለው እስኪፈጸም ድረስ፤ የእግዚአብሔር የትንቢት ሰዓት መቆጠሩን አይጀምርም። የዳንኤል ትኩረት አሁንም በከተማይቱ ላይ ነው። ኢየሩሳሌምን እንደገና የመገንባቱ ትእዛዝ የወጣው መቼ ነበር? ዳንኤል የእግዚአብሔርን ተስፋ ከመዘገበ አንድ መቶ ዓመት ያህል እስኪፈጸም ድረስ ምንም አልሆነም። ከክርስቶስ ልደት በፊት በ445 ዓ.ዓ.፤ ኒሳን በተባለው የዕብራውያን ወር (በመጋቢት ማለት ነው)፤ ንጉሥ አርጤክስ፤ ነህምያ የሚባለው ጠጅ አሳላፊ (Cupbearer) አይሁዳዊ በለመነው መሠረት አዋጅ አስነገረ። ምንም እንኳን ከዘጠና ዓመት በፊት አይሁዳውያን ወደ እስራኤል ምድር በመመለስ ላይ ቢሆኑም፤ የኢየሩሳሌምን ቅጥሮች ማፈራረስ የቀጠለ መሆኑን በሰማ ጊዜ ነህምያ አዝኖ ነበር። ለንጉሡ እንዲህ አለው፡ “የአባቶቻችን መቃብር ያለባት ከተማ ተፈትታለችና በሮችዋም በእሳት ተቃጥለዋልና ፊቱ ስለምን አይዘን?” (ነህ. 2: 3)። በመጨረሻም ንጉሡን እንዲህ ሲል ጠየቀው፡ “ንጉሡን ደስ ቢያስኝህ፤ ባሪያህም በፊትህ ሞገስ ቢያገኝ፤ እሠራው ዘንድ ወደ ይሁዳ፤ ወደ አባቶቼ መቃብር ከተማ ሰደደኝ” (ነህ. 2: 5)።

“ስለዚህ እወቅ፤ አስተውልም፤ ኢየሩሳሌምን መጠገንና መሥራት ትእዛዙ ከሚወጣበት ጀምሮ እስከ አለቃው እስከ መሢሐ ድረስ ሰባት ሱባዔና ስድሳ ሁለት ሱባዔ ይሆናል” (ዳን. 9: 25)። አዋጁ የወጣው፤ ከክርስቶስ ልደት 445 ዓ.ዓ. በፊት፤ በመጋቢት ወር ነው። አዋጁ ከወጣበት እስከ መሢሐ (የተቀባው) ዘመን ድረስ ሰባት ሲደመር ስድሳ ሁለት የተለያዩ ሰባት ዓመቶች ያህል ይቆያል። ሰባት ሲደመር ስድሳ ሁለት፤ ስድሳ ዘጠኝ ነው የሚሆነው። ታዲያ ለምንድነው ዳንኤል ስድሳ ዘጠኝን ሁለት ላይ የከፈለው? ይህን ያደረገው፤ ኢየሩሳሌምን እንደነበረች ለማድረግና እንደገና ለመገንባት፤ የመጀመሪያውን ክፍል ማለት (ሰባት “ሰባቶች”) የሚወስድ መሆኑን ለማመልከት ነው። ያም ሆነ ይህ በትእዛዙ መውጣትና በመሢሐ መምጣት መካከል ስድሳ ዘጠኝ ሰባቶችን ያህል ዓመታት እንደሚያልፉ ነው ዳንኤል ያመለከተው። ስድሳ ዘጠኝ ጊዜ ሰባት 483 ዓመታት ናቸው።

እንዴት ነበር አይሁዳውያን ጊዜን ይቆጥሩ የነበሩት? ባጠቃላይ በህያ ዘጠኝና በሠላሳ ቀናት የሚለዋወጡ አሥራ ሁለት ወራት፤ እንዲሁም የጨረቃን ዑደት ይከተሉ ነበር። ከጊዜ (seasons) ጋር እንዲስማማ

ለማድረግ ሲሉም፤ በእያንዳንዱ አሥራ ዘጠኝ ዓመት ሰባት ጊዜ አንድ ተጨማሪ ወር በጊዜ ቀመራቸው ውስጥ ያስገባሉ። እንደማንኛችንም መደበኛ የጊዜ ቀመር ነበራቸው። መሬት በፀሐይ ዙሪያ ከምታደርገው ሽክርክሪት ጋር ለመስማማት ሲሉም በጊዜ ቀመራቸው ላይ አስፈላጊውን ማስተካከል ሁሉ ያደርጉ ነበር።

አይሁዳውያን ጊዜን የተገነዘቡበትን ሁኔታ ማወቁ ዳንኤል ምዕራፍ ዘጠኝን ለመረዳት ይጠቅማል። ሰባ ሱባዔ የሚመጣ መሆኑን እግዚአብሔር ባሳወቀ ጊዜ፤ እንዴት ነው አይሁዳውያን በወራትና በቀን ቆጠራ ይህን አሠራር የተረዱት? መጽሐፍ ቅዱስ የሚጠቁመን ነገር አለ?

ሌሎች ሁለት የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች በሚያስገርም ሁኔታ የዳንኤል ምዕራፍ ዘጠኝን አንድ ክፍል ለመግለጥ ይረዳሉ። እነዚህን ክፍሎች ዘግየት ብለን በዝርዝር እንመረምራቸዋለን። ነገር ግን ለማንጸጸሪያነት ይረዱ ዘንድ ክፍሎቹን ወይም ምንባቦቹን ለመጥቀስ ይቻላል፡-

ከብዙ ሰዎች ጋር ጽኑ ቃል ኪዳን ለአንድ ሱባዔ ያደርጋል። የሱባዔውን እኩሌታ መሥዋዕቱንና ቁርባኑን ያስቀራል፤ በርኩሰትም ጫፍ ላይ አጥፊው ይመጣል። እስከ ተቆጠረውም ፍጻሜ ድረስ መቅሠፍት በአጥፊው ላይ ይፈስሳል” (ዳን. 9:27)።

ላይ ቃልን ይናገራል፤ የልዑልንም ቅዱሳን ይሰብራል፤ ዘመናትንና ሕግን ይለውጥ ዘንድ ያስባል፤ እስከ ዘመንና እስከ ዘመናት እስከ እኩሌታ ዘመንም በእጁ ይሰጣሉ” (ዳን. 7:25)

ሺህ ከሁለት መቶ ስድሳ ቀን በዚያ እንዲመግቡአት በእግዚአብሔር ተዘጋጅቶላት ወደነበረው ስፍራ ወደ በረሃ ሸሸች።” (ራእይ 12:6)

ነገርና ስድብን የሚናገርበት አፍ ተሰጠው፤ በአርባ ሁለት ወርም እንዲሠራ ሥልጣን ተሰጠው” (ራእይ 13:5)።

ወደፊት በሰይጣን ገፋፊነት የሚነሣው የዓለም መሪ፤ በእግዚአብሔር ላይ ካለው ጥላቻ ባሲያ በሚቀሰቅሰው ጦርነት፤ አይሁዳውያንን ከምድር ገጽ ለማጥፋት ይሞክራል። ይህንኑ ነው ከላይ የተጠቀሱት ምንባቦች የሚገልጡት። ጊዜው ዳንኤል ምዕራፍ 9 ውስጥ እስከተጠቀሰው የመጨረሻ “ሰባት” አጋማሽ ድረስ ይቀጥላል። ያም ሦስት ዓመት ተኩል ይሆናል። የዚህ ጊዜ ልክ ዳንኤል ምዕራፍ ሰባት ውስጥ ፡- “እስከ ዘመንና እስከ ዘመናት እስከ እኩሌታ ዘመንም” ተብሎ ከተጠቀሰው እኩል ነው። ይሁን እንጂ፤ ጊዜው በወራትና በቀናት ሲሰላ

በትክክል ስንት ነው? ራእይ 13 ውስጥ ጊዜው 42 ወራት ወይም ሦስት ዓመት ተኩል እንደሆነ ነው የሚያሳየው። ይህ ጊዜ 1260 ቀናት መሆኑ ራእይ 12 ውስጥ ተገልጿል። ያ እውነት ሊሆን ይችል የነበረው፥ ጸሐፊው ጊዜውን እያንዳንዳቸው ሠላሳ ቀናት ባላቸው ወራት ቢያሰላው ነበር። እያንዳንዳቸው ሠላሳ ቀናት ያሏቸው አርባ ሁለት ወራት በትክክል 1,260 ቀናት ይሆናሉ።

ንጉሥ አርጤክስስ ኢየሩሳሌም እንደገና እንድትሠራ ካዘዘበት አንሥቶ እስከ መሢሔ መምጣት የሚኖረው ጊዜ፥ 483 ዓመት ነበር። ይህ ደግሞ እያንዳንዱ ዓመት አሥራ ሁለት ወራት፥ እያንዳንዱም ወር ሠላሳ ቀን ነበር። ትእዛዙ ከወጣበት እስከ መሢሔ መምጣት የነበረው ጊዜ 173,880 ቀናት ነው።

አንዳንድ ምሁራን ኢየሱስ በአህያ ውርንጫ ወደ ኢየሩሳሌም የገባው፥ ንጉሥ አርጤክስስ በነህምያ መጽሐፍ የሰፈረውን ትእዛዝ ካወጣበት ቀን አንሥቶ ልክ በ173,880 ቀናት ነው ይላሉ። ኢየሱስ ወደ ኢየሩሳሌም የገባው፥ ዘካርያስ፥ መሢሔ ይመጣል ብሎ በመዘገበው መሠረት (ዘካ. 9:9) በአህያ ውርንጫ ነው። ቀኑም መሢሔ ይመጣበታል ብሎ ዳንኤል የመዘገበው ነበር። ይህ የሚያመለክተን፥ ቀኑ ሁለት ታላቅ የሆኑ የብሉይ ኪዳን ትንቢቶች የተፈጸሙበት ዕለት መሆኑን ነው።

ከዚያ ቀጥሎ እግዚአብሔር ለእስራኤል ባለው የጊዜ ሠሌዳ ላይ አንድ ክፍተት መኖሩን ዳንኤል ይገልጣል። በዚህ ክፍተት ወቅት ሦስት በግልጽ የሚታወቁ ሁነቶች መከናወን አለባቸው። መጀመሪያ “መሢሔ ይገደላል፤ በእርሱም ዘንድ ምንም የለም” (ዳን. 9:26)። መሢሔ፥ ማለት ለእስራኤል ተስፋ የተገባለት ንጉሥ እንዲነግሥና የሚገባውን ስፍራ እንዲይዝ አይፈቀድለትም፤ ይህ ብቻም አይደል፥ ይገደላል። “ሆሳዕና ለዳዊት ልጅ” ብለው ያሞገሱት ሰዎች በጥቂት ቀናት ውስጥ መገሳቸውን “ስቀሉት!” (ማቴ. 27:22) ወደሚለው የጥላቻ ጩኸት ለወጡት።

ሁለተኛው ሁነት የሚከናወነው፥ በርሱ የጊዜ ሠሌዳ ወቅት መሆኑን እግዚአብሔር ለዳንኤል እንዲህ በማለት ነግሮታል፥ “የሚመጣውም አለቃ ሕዝብ ከተማይቱንና መቅደሱን ያጠፋሉ፥ ፍጻሜውም በጎርፍ ይሆናል” (ዳን. 9:26)። “የሚመጣውም አለቃ” የሚለው ቃል፥ ቀጥሎ ባለው ቁጥር በዝርዝር የተገለጠውንና በመጨረሻ የሚነሳውን ክፉ ገዥ ያመለክታል። ይህ መሪ የሚወጣበት የመጨረሻ መንግሥት፥ ኢየሩሳሌምንና ቤተ መቅደሱን ያፈራርሳል። የኢየሱስ ተቃዋሚዎች በመሢሐቸው ሞት ካላገጡ ከአርባ ዓመት ባነሰ ጊዜ ይህ አስከፊ ሁኔታ ደርሷል። በ70 እክል ሮማውያን የኢየሩሳሌምን ቅጥር

አፍርሰው ከተማይቱን በዘበዙ። ትንቢቱ በኢየሩሳሌም ከተማና መቅደስ እንደገና የመታነጽ ታሪክ ሲጀምር፤ ፍጻሜው ደግሞ በከተማዋና በመቅደሷ መውደም ተፈጸመ።

ዳንኤል በዚህ የጊዜ ክፍተት የሚከናወኑ ሦስተኛ ነገሮችን ሲገልጥ፤ “እስከ መጨረሻም ድረስ ጦርነት ይሆናል፤ ጥፋትም ተቀጥሮአል” ብሏል (ዳን. 9፡26)። በቀረው ጊዜ አይሁዳውያን ስደት፣ ችግርና ሥቃይ ይደርስባቸዋል። ይህ ሁኔታ ባለፉት ሁለት ሺህ ዓመታት አይሁዳውያን ያለፉበት ሥቃይ፣ እንዲሁም ስደት አሳዛኝና ትክክለኛ ምስል ነው።

ነቢዩ የጊዜ መቁጠሪያውን ዳንኤል 9፡27 ላይ ያቆምና በዛው ክፍል ሁለተኛውን ክንውን መግለጥ ይጀምራል። የመጨረሻው የሰባቱ ዓመት ጊዜ የሚጀምረው፣ በሌላ ግልጽ ክንውን ማለት “እርሱም ከብዙ ሰዎች ጋር ጽኑ ቃል ኪዳን ለአንድ ሱባዔ ያደርጋል” (ዳን. 9፡27) በሚለው ነው። “እርሱም” የሚለው ቃል “የሚመጣውም አለቃ” (ቁ. 26) ተብሎ ከኋላ የተገለጠውን ሰው ነው የሚያመለክተው።

ሮማውያን ኢየሩሳሌምን አፈራርሰዋታል። “የሚመጣው አለቃ” የሚወጣውም ከእነርሱ ነው። በአንድ ወቅት በሮማውያን ሰፊ ግዛቶች ከነበሩት ክልሎች አንድ ሰው ዓለምን ለመግዛት ይነሣል። ሰውዬው ለሰባት ዓመት የሚቆይ አንድ ስምምነት ከእስራኤል ጋር ያደርጋል። የዚህ ስምምነት መነሻ ዕለት፣ የመጨረሻው የሰባት ዓመት ጊዜ የሚጀምርበት ነው።

ከእስራኤል ጋር የሚደረጉት ስምምነቶች ዝርዝር ወደ ፊት ባለው ምዕራፍ የሚታይ ይሆናል። እዚህ ላይ ልብ ሊባል የሚገባው ነገር፣ ይህ ስምምነት ከመፈረሙ በፊት እስራኤል በምድሯ ላይ በመንግሥትነት መመሥረት ያለባት መሆኑ ነው። እስራኤል እንደ መንግሥት በምድሯ ከሌለች፣ ይህ ገዥ ቃል ኪዳን ወይም ስምምነት ሊያደርግ አይችልም። የሰባቱ ዓመት የመጨረሻ ጊዜ ከመጀመሩ በፊት፣ እስራኤላውያን ቢያንስ በግማሽ ወደ ምድራቸው መመለስ አለባቸው።

የመጨረሻው የኢየሱስ ስብከት

ዳንኤል ትንቢቱን በተናገረ በሰባት ምዕተ ዓመታት ገደማና ትንቢቱ በተነገረለት ዕለት ኢየሱስ በአህያ ውርንጭላ ሆኖ ወደ ኢየሩሳሌም ገባ። በተከታዮቹ ዕለታት ሃይማኖት መሪዎችን ስለ ኃጢአታቸውና ስለ ግብዝነታቸው ተቃወማቸው። በቅርቡ የሚሞት መሆኑን በመግለጥም ደቀ

መዛሙርቱን ግራ አጋባቸው። ኢየሱስ የመጣው በመጀመሪያ ዓለምን ለማዳን እንጂ፥ ገዢ ለመሆን አለመሆኑን ሲነግራቸው፥ ገለጣው ሙሉ በሙሉ አልገባቸውም ነበር። በጊዜው ለኢየሱስ መንግሥት ጓግተው ተደሰቱ እንጂ፥ የመስቀሉን ሥራ አስፈላጊነት አልተገነዘቡም ነበር።

የመስቀያው ዋዜማ በነበረው የመጨረሻ ሳምንት ደቀ መዛሙርቱን እያስከተለ በኢየሩሳሌምና በቢታንያ መካከል ይዘዋወር ነበር። ምሽቶቹንም ያሳልፍ የነበረው እዚያው ነው። ደቀ መዛሙርቱ ወደ ደብረ ዘይት ተራራ እየወጡ በታላቁ ሄሮድስ የታነጸውን ውብ ቤተ መቅደስ ቁልቁል ይመለከቱ ነበር። በዚህ ጊዜ ኢየሱስ “እውነት እውነት እላችኋለሁ ድንጋይ በድንጋይ ላይ ሳይፈርስ በዚህ አይቀርም” (ማቴ. 24:2) ስላላቸው ደነገጡ። ይህ የሚሆነው ግን እንዴት ነበር? የኢየሱስ ወደ ኢየሩሳሌም በድል መግባት የአሕዛብ ዘመን ማብቂያና የመሢሔ መንግሥት ዘመን መጀመሪያ ምልክት አልነበረም?

ደቀ መዛሙርቱ ማብራሪያ በመፈለግ ቆም አሉ። በተለይ ለሁለት ጥያቄዎች መልስ ፈልገዋል። የመጀመሪያው ጥያቄ “ይህ መቼ ይሆናል?” (ማቴ. 24:3) የሚል ነው። የኢየሩሳሌምን የመፍረሻ ጊዜ እና የወደፊት ክብሯን ለማወቅ ነው የፈለጉት። እነዚህ ነገሮች መቼ እንደሚፈጸሙ ለማወቅ ጓጉ። ሁለተኛው ጥያቄያቸው “የመምጣትህና የዓለም መጨረሻ ምልክትስ ምንድነው?” (ማቴ. 24:3) የሚል ነበር። ለዚህ ጥያቄ መነሻ ምክንያት የደቀ መዛሙርቱ ኢየሱስ መንግሥቱን ለመመሥረት መምጫው በሚቃረብበት ጊዜ የሚከሠቱትን ሁኔታዎች አውቀው ለመጠባበቅ መፈለግ ነበር።

ኢየሱስ እነዚህን በዚህ ምዕራፍ የተጠቀሱ ሁለት ጥያቄዎች እንደመለሰ አምናለሁ። በትክክለኛው አይሁዳዊ ዘይቤ፥ በተቃርኖ በመናገር የመለሰላቸው እንዲህ ነው። በ24: 4-31 ለቀረበለት ሁለተኛ ጥያቄ “የመምጣትህ ... ምልክትስ ምንድነው?” ጌታ “የሰው ልጅ ... በሰማይ ደመና ሲመጣ” በማለት መልሷል።

ቀጥሎም በ24:32-51 “ይህ መቼ ይሆናል?” ለሚለው ጥያቄ ነበር መልስ የሰጠው። መልሱ ጠቅለል ያለ አሳብን ያዘለ ነበር። “ይህን ሁሉ ስታዩ በደጅ እንደቀረበ እወቁ” (24:33)። በዓለም የሚከናወኑ ነገሮችን ልብ ብሎ ማጤኑ፥ ደቀ መዛሙርቱ የኢየሱስን የመመለሻ ጊዜ እንዲገምቱ ይረዳቸዋል። ይሁን እንጂ፥ ትክክለኛውን ጊዜ ሊያውቁ እንደማይችሉ በማስገንዘብ፥ “ቀኒቱንና ሰዓቲቱን አታውቁምና እንግዲህ ነቁ” (25:13፥36፥42፥44) ብሏቸዋል።

ኢየሱስ መንግሥቱን ለመመሥረት መምጫው መቃረቡን የሚጠቁሙ ሁኔታዎችንና ምልክቶችን ለደቀ መዛሙርቱ ባላወቀ ጊዜ፥ ከመምጣቱ በፊት ስለሚከሰተው የመከራ ጊዜም ገለጠላቸው። ይህ ጊዜ የሚጀምረው፥ ቤተ መቅደሱ ውስጥ አንድ ሐውልት ከመታነጹ ጋር ነው። ኢየሱስ “እንግዲህ በነቢዩ በዳንኤል የተባለውን የጥፋትን ርኩሰት በተቀደሰችው ስፍራ ቆሞ ስታዩ፥ እንባቢው ያስተውል፤ በዚያን ጊዜ በይሁዳ ያሉት ወደ ተራራዎች ይሸሹ” (ማቴ. 24፡15-16) ብሏል። ወደኋላ መለስ ብሎ ዳንኤል ምዕራፍ 9 ውስጥ የተነገረውን ትንቢት ነበር ለደቀ መዛሙርቱ የሚያስታውሳቸው። የሚነሳው ገዥ የሰባት ዓመት ስምምነት እንደሚያደርግ ዳንኤል ጽፏል። ነገር ግን በስምምነቱ መካከል ውሉን አፍርሶ “መሥዋዕትና ቁርባን ማቅረብን ይከለክላል፤ በቤተ መቅደሱም ማዕከላዊ ስፍራ ላይ አስጸያፊ የሆነ የጥፋት ርኩሰት እንዲቆምበት ያደርጋል” (ዳን. 9፡27 1980 ዓ.ም እትም)።

ኢየሱስ ሲፈጸሙ ያላቸውን ነገሮች ለደቀ መዛሙርቱ በመግለጥ ላይ እያለ የዳንኤልን ትንቢት አስታወሳቸው። ያ ትንቢት ወደፊት የሚፈጸም ነበር። ሁለት ነገሮችን ነው ይሆናሉ ያለው። መጀመሪያ የተናገረው፥ ቤተ መቅደሱ (ቀደም ሲል ስለ መፍረሱ የተናገረው)፥ እንደገና የሚታነጽ መሆኑን ነው። “በቤተ መቅደሱ ማዕከላዊ ስፍራ ላይ አስጸያፊ የሆነ የጥፋት ርኩሰት እንዲቆም” ቤተ መቅደሱ መታነጽ አለበት። በሁለተኛ ደረጃ ያረጋገጠው፥ ይህ ሁኔታ በሚከናወንበት ጊዜ፥ አይሁዳውያን እስራኤል ምድር ውስጥ የሚኖሩ መሆናቸውን ነው። በጊዜው እዚያ መኖር አለባቸው፤ ምክንያቱም “በይሁዳ ያሉ” የጥፋቱ ርኩሰት ሲሠራ ለድኑነታቸው ይሸሹ ዘንድ ኢየሱስ አስጠንቅቋቸዋል።

የመጀመሪያዎቹ ደረጃዎች

እስራኤል በእግዚአብሔር ተስፋ የተገባላትን በረከት አንድ ቀን ታገኛለች። አይሁዳውያን ወደ አገራቸው በመመለስ ምድራችን ብለው ይጠሯታል። መመለሳቸው በአካል ብቻ ሳይሆን፥ በመንፈስም ይሆናል። ወደ ምድራቸው በመመለስ ኢየሱስን እንደ መሢሐቸው ያውቁታል። ለኃጢአታቸውም ይቅርታን ያገኛሉ። የመንፈስ ቅዱስ ማደሪያም ይሆናሉ። ይህ ጊዜ ሕዝቅኤል ባየው ሸለቆ ውስጥ የነበሩ ደረቅ አጥንቶች ሕይወት የሚዘሩበት ይሆናል። ዳንኤል ስለ እስራኤል የተናገረው የጊዜ ሠሌዳ የሚፈጸመውም ያኔ ነው።

እነዚህ ተስፋዎች ዛሬ በእስራኤል በመፈጸም ላይ አይደሉም። ይሁን እንጂ እግዚአብሔር ለዘመኑ መጨረሻ የወሰናቸው ሆነው በምድሪቱ

አሉ። የመጨረሻው የሰባት ዓመት የእግዚአብሔር የጊዜ ሠሌዳ ከመጀመሩ በፊት፤ እስራኤላውያን ቢያንስ ከፊሉ ወደ ምድራቸው መመለስ አለባቸው። ከዚያም ወደፊት ከሚመጣው የመከራ ዘመን ሰው ጋር ቃል ኪዳን ያደርጋሉ። ይህ ሰው በሰባቱ ዓመት የስምምነት ውል አጋማሽ፤ ስምምነቱን ይሸርና ጀርባውን ይሰጣቸዋል።

የእስራኤላውያን በ1948 እኦአ ወደ ምድራቸው መመለስ፤ ለመጨረሻው የእግዚአብሔር ትንቢታዊ ክንውን መድረኩን አዘጋጅቷል። ወደ ምድሪቱ የመመለሳቸው ሂደት በከፊል ተጀምሯል፤ የመጨረሻው ዘመን የሚጀምርበት ሁኔታ ሁሉ ተመቻችቷል። የሕዝቡ ወደ ምድሪቱ መመለስ መጨረሻ ሂደት ግን፤ መሢሐ ኢየሱስ ክርስቶስ መንግሥቱን ለመመሥረት ወደ ምድር እስኪመጣ አይከናወንም። ያኔ ነው እስራኤል አጥብቃ የምትሻው የመጨረሻ ሠላምና ጸጥታ ሊኖር የሚችለው። ብዙዎች ግን የጸና ሠላም በሚለው አሳሳች አሳብ ላይ በመመሥረት ሠላም ለማምጣት መጣራቸውን አላቋረጡም።

ሠላም የሚጠይቀው ዋጋ

እስራኤል በመንግሥትነት የተወለደችው ግንቦት 14 ቀን 1948 እኦአ አርብ ዕለት ነው። የመወለዷ ሁኔታ ግን ችግር አልባ አልነበረም፤ የአይሁዳውያን መንግሥትን መወለድ የሚቃወሙ ሰባት መንግሥታት በዙሪያዋ ነበሩ። የእስራኤል መንግሥት ከተመሠረተበት ዕለት አንሥቶ አገሪቱ (ከግብፅ በስተቀር) ሕልውናዋን ከሚቃወሙ አብዛኛዎቹ የዓረብ አገሮች ጋር በጦርነት ላይ ናት።

በእስራኤል መንግሥትነት ዋዜማ፣ መሪዎቿ ከጠላቶቿ ጋር ሠላም ለመመሥረት ያልተሳካ ጥረት አደረጉ። እጅግ ብርቱ የነበሩትና ጓላም የእስራኤል ጠቅላይ ሚኒስትር የሆኑት ሚስ ጎልዳ ሚኢር፣ ወደ አማንና ዮርዳኖስ ምስጢራዊ ጉዞ አድርገው ነበር። በዓረባዊ ልብስ ሆነውና ፊታቸው ተሸፍኖ እስራኤልና ዮርዳኖስ በሠላም የሚኖሩበትን መላ ለመሻት ከአገሪቱ ንጉሥ አብዱላህ ጋር ተነጋገሩ። ሁለቱም ሠላም ለማምጣት ፈልገው ነበር፤ ነገር ግን ንጉሡ እራሳቸውም ብዙዎቹን ዓረቦች ወደተጠናወታቸው የጦርነት አስተሳሰብ ወጥመድ ስለገቡ፣ ጥረቱ አልተሳካም። ሚስ ጎልዳ ሚኢር ከንጉሡ የሰሙትን የመጨረሻ አሳዛኝ ቃል ያስታውሱታል። እንዲህ የሚል ነበር፣ “አዝናለሁ! ደም መፋሰስና ጥፋትን አወግዛለሁ። እንደገና እንደምንገናኝና ወዳጅነታችንም እንደማይሻከር ተስፋ እናድርግ”። ይሁን እንጂ ዳግመኛ አልተያዩም።

መጀመሪያ ባይሳካልም

በእስራኤልና በዓረቦች መካከል ሠላም እንዲኖር በመጣር ረገድ ሚስ ጎልዳ ሚኢር የመጀመሪያዋ ይሆኑ ይሆናል፤ የመጨረሻዋ ግን አልነበሩም። የመንግሥታት መሪዎች በመካከለኛው ምሥራቅ ሠላም ለማስፈን አያሌ ዕቅዶችንና አሳቦችን ቢያቀርቡም፣ አንዳቸውም ሙሉ በሙሉ አልተሳካላቸውም። የአሜሪካ የውጭ ጉዳይ ሚኒስትር የነበሩት ሄንሪ ኪሲንጀር፣ በ1973 እኦአ ዮም ኪፐር በተባለው በዓል ቀን ከተደረገው ጦርነት በኋላ ያልተቋረጠ ዲፕሎማሲያዊ ጥረት አድርገዋል። በእስራኤልና በግብፅ መካከል የጦርነት ማቆም ስምምነት እንዲደረግ ቢጥሩም፣ ለመካከለኛው ምሥራቅ ዘላቂ ሠላም አላመጡም።

የግብፁ ፕሬዝዳንት አንዋር ሳዳት ከእስራኤሉ ጠቅላይ ሚኒስትር ሚናሂን ቤጊን ጋር ፊት ለፊት ተገናኝተው ለመነጋገር፣ በ1977 እኦአ ወደ ኢየሩሳሌም ያደረጉት ታሪካዊ ጉዞ፣ ለመካከለኛው ምሥራቅ የመጨረሻና ዘላቂ ሠላም ያስገኛል የሚል ተስፋ ፈጥሮ ነበር። በሚቀጥለው ዓመት ሁለቱ

ሰዎች አሜሪካ ውስጥ፤ ካምፕ ዴቪድ በተባለው ስፍራ ከአገሪቱ ፕሬዝዳንት ከጂሚ ካርተር ጋር ለአሥራ ሦስት ቀን ተነጋግረው የመስከረም 17 ቀን 1978 እኦአ የሠላም ስምምነት አስገኙ። መጋቢት 25 ቀን 1979 እኦአ ስምምነቱን አጸደቁና እስራኤል እንደ መንግሥት ሕልውና ያላት መሆኗን በማወቅ ረገድ ግብፅ የመጀመሪያዬቱ ዓረባዊት አገር ሆነች። ሌሎቹ የዓረብ አገሮች ግን የግብፅን ውሳኔ እንከተልም አሉ። ከዚያ ይልቅ ግብፅን አገለግላለች፤ አንዋር ሳዳትም በሰው ተገደሉ።

የ1991 እኦአ የባሕረ-ሰላጤው ጦርነት የሠላሙን ሂደት እንደገና አንቀሳቀሰው። ኢራቅ ድል ከሆነች በኋላ የአሜሪካው የውጭ ጉዳይ ሚኒስትር፤ ጀምስ ቤከር በሁለት ወር ጊዜ ውስጥ ወደ መካከለኛው ምሥራቅ አራት የተለያዩ ጉዞዎች አደረጉ። ረጅሙ የሠላም ጥረታቸው፤ እስራኤል እንደ መንግሥት ከተመሠረተች ወዲህ ለመጀመሪያ ጊዜ በርሷና ጎረቤቶቿ በሆኑ ዓረቦች መካከል ፊት ለፊት ንግግር እንዲደረግ አስቻለ። ሌሎቹ ሁሉ ያልሆኑት ለአሜሪካ ይሳካላት ይሆን? ወይስ እነዚህ ውይይቶች ሊፈታ የማይቻለውን ግጭት ለመፍታት የሚደረጉ ሌላ ጥረቶች ናቸው?

ሠላም መሰል ወቅት

ዓለም፤ በተለይም መካከለኛው ምሥራቅ፤ ጊዜያዊ ሠላም የሚሰፍንበት መሆኑን መጽሐፍ ቅዱስ ይተነብያል። ይህም የእግዚአብሔር የመጨረሻ ዘመን ክንውን መግቢያ ነው። ሐዋርያው ጳውሎስ ተሰሎንቄ ከተማ ውስጥ ለነበረች አንዲት አዲስ ቤተ ክርስቲያን ሁለት ደብዳቤዎች ጽፏል። በሁለቱም ደብዳቤዎቹ እነዚያ አማኞችና ሌላው ዓለም ወደፊት ስለሚጠበቃቸው ነገር ገለጠ። 1ኛ ተሰሎንቄ ምዕራፍ 5 ውስጥ፤ የእግዚአብሔር የመጨረሻ ዘመን ፍርድ የሚመጣበትን ሁኔታ ሲያስገነዝብ እንዲህ ብሏል፡ “የኔታ ቀን ሌባ በሌሊት እንደሚመጣ እንዲሁ ይመጣ ዘንድ ራሳችሁ አጥብቃችሁ አውቃችኋልና፤ ሠላምና ድነት ነው ሲሉ፤ ያን ጊዜ ምጥ እርጉዝን እንደሚይዛት ጥፋት በድንገት ይመጣቸዋል፤ ከቶም አያመልጡም” (1ኛ ተሰ. 5፡2-3)።

የእግዚአብሔር የመጨረሻ ዘመን ፍርድ ዓለም ባላሰበው ጊዜ የሚመጣ መሆኑን ጳውሎስ ለተሰሎንቄ ሰዎች ገለጠላቸው። የዓለም ሕዝብ በሐሰተኛ ሠላም ተዘናግቶ በሚዝናበት ጊዜ የእግዚአብሔር የመከራ መዓት፤ እንደ ማዕበል ይመጣበታል። በጊዜው የሚደረጉት የሠላም አዋጆች የፍርድ መቃረቢያዎች ናቸው።

ዛሬ እስራኤል ውስጥ እንደ ሠላም የሚቆጠር ነገር ቢኖር፤ ጦርነት ወይም ሽብር አለመኖሩ ነው። ከኅምሳ ዓመታትና ከአምስት ዋና ዋና ጦርነቶች በኋላ አገሪቱ አልተዘናጋችም፤ ጥበቃዋንም አላላላችም። ይህን ጉዳይ እንድንገነዘብ የረዱኝ፤ መካከለኛው ምሥራቅ ውስጥ የተመለከትኳቸው ሁለት የሕይወት ትዕይንቶች ናቸው። የመጀመሪያው ትርዒት፤ ዮርዳኖስ አማን ውስጥ አንድ መደብር ውስጥ የተመለከትኩት ነው። መደብሩ ውስጥ የዕንቁ ሣጥኖችን በመመልከት ላይ ሳለሁ፤ ራቅ ባለ ግድግዳ ላይ በከፊል የተሸሸገ ካርታ ተመለከትኩ። ጠጋ ብዬ በዓረብኛና በእንግሊዝኛ የተጻፈበት የመካከለኛው ምሥራቅ ካርታ መሆኑን ተረዳሁ። ካርታው እስራኤልን በጥቁር ቀለም ቢያመለክትም፤ እስራኤል የሚል ቃል የለበትም። በዚያ ፈንታ “የተያዘ የዓረብ ግዛት” የሚል ቃል በጥቁር ቀለም ላይ ጎልቶ ይታያል።

ሁለተኛው ትርዒት የገጠመኝ፤ ቴልአቪቭ ውስጥ ቤን ጎሪዮን አይሮፕላን ማረፊያ ውስጥ ነው። አንድ ዓረባዊ በጸጥታ መቆጣጠሪያው በር ለማለፍ ከፊቴ ተሰልፎ ነበር። ፈታሹ የጸጥታ ተቆጣጣሪ የሰውዬውን ሻንጣ ከፈተና፤ ውስጡ የነበረውን ዕቃ ጦርጲዛ ላይ ዘረገፈው። እያንዳንዱን ልብስ በሚገባ ከፈተሽ በኋላም አንድ ላይ ከመረው። በዚህም አላበቃ፤ ራጅ በሚባል መሣሪያ ለመመርመር ሻንጣውን ይዞት ሄደ። ከዚህ በኋላ ነው መከረኛው መንገደኛ ዕቃዎቹን እየሰበሰበ ሻንጣው ውስጥ መክተት የጀመረው። በእስራኤላውያንና በዓረባውያን መካከል ያለው ጥላቻና አለመተማመን ይህን ይመስላል።

እስራኤል በጣም የተለየ ሁኔታ የሚገጥማት መሆኑን ነቢዩ ሕዝቅኤል ገልጧል። እስራኤል “ከሰይፍ የተመለሰች ምድር” ተብላ የምትጠራበትንና፤ ሕዝቧም “ከብዙ ሕዝብ ውስጥ ተሰብስቦ... ሳይፈራ የሚቀመጥበትን” ጊዜ ነቢዩ ተመለከተ (ሕዝ. 38፡8)። ሕዝቅኤል ከዚህ ምዕራፍ ጥቂት ቁጥሮች በኋላ የሠላሙን ጊዜ ምስል ያመለክታል። በዚያ ምንባብ “ቅጥር የሌላቸው መንደሮች... ተዘልለው የሚኖሩ... ሳይፈሩ ያለቅጥርና ያለመወርወሪያ ያለመዝጊያም የሚኖሩ” (38፡11)፤ በማለት ሕዝቡን ይገልጣቸዋል። ይህ የሠላም ወቅት፤ ተዘናግታ በተቀመጣቸው እስራኤል ላይ መንግሥታት በቡድን ሆነው በድንገት ወረራ በሚሰነዝሩባት ጊዜ ያከትማል።

በሕዝቅኤል የተገለጠው ራእይ እስከዛሬ በታሪክ አልተፈጸመም። ታዲያ መቼ ነው ለእስራኤል እውን የሚሆነው? የትንቢቱን ፍጻሜ ጊዜ አጥብቦን የምንመለከትበትን ፍንጭ ሕዝቅኤል ይሰጠናል። በመጀመሪያ ሕዝቡ ወደ ምድሩ ተመልሶ በሠላም ስለመኖሩ ይገልጣል። ቀጥሎ ደግሞ፤

በትንቢቱ የዘረዘራቸው ነገሮች አይሁዳውያን ተጠቃለው ወደ ምድራቸው ከመመለሳቸው በፊት በአንድ ወቅት እንደሚከናወኑ ያስረዳል። የሚከሸፈው ወረራ አንዱ ውጤት የአይሁዳውያን ተጠቃለው ወደ እስራኤል መመለስ ይሆናል። ሕዝቅኤል በእስራኤል ላይ የሚመጡባትን ወራሪዎች እግዚአብሔር እንዴት እንደሚያጠፋቸው ከገለጠ በኋላ፣ እርሱ ራሱ ይህን ድል አይሁዳውያንን ሁሉ ወደ ምድራቸው ለመመለሻት የሚጠቀምበት መሆኑን እንደተናገረ ሲገልጥ፣ “አሁን የያዕቆብን ምርኮ እመልሳለሁ፤ ለእስራኤልም ቤት ሁሉ እራራለሁ፤ ስለ ቅዱስ ስሜም እቀናለሁ” (39:25) ብሏል።

ሁለተኛ፣ ሕዝቅኤል እንደሚያስገነዝበው፣ በእነዚህ ምዕራፎች የተገለጠውና የወረራው አንድ ውጤት፣ የእስራኤል ሕዝብ እግዚአብሔርን ወደማወቅ የሚመለስ መሆኑ ነው። “ከእንግዲህ ወዲያ፣ የእስራኤል ቤት እኔ እግዚአብሔር አምላካቸው እንደሆንሁ ያውቃሉ” (39:22)። እስራኤል ወደ አምላካ ስትመለስ፣ እርሱ ደግሞ በሕዝቡ ላይ መንፈስ ቅዱሱን ያፈሰሳል። “ፊቴንም ከእነርሱ ከእንግዲህ ወዲህ አልሸሽግም፤ መንፈሴን በእስራኤል ቤት ላይ አፍሰሻለሁና፤ ይላል ጌታ እግዚአብሔር” (39:29)። ሕዝቅኤል 36-37 ውስጥ (ምዕራፍ 3 ውስጥ ተነጋግረንበታል)፣ እግዚአብሔር መንፈሱን በሕዝቡ ላይ እንደሚያፈሰና ሁሉን ወደምድራቸው እንደሚመልሳቸው ገልጧል። ይህ የሚሆነው፣ እግዚአብሔር መንግሥቱን በምድር ላይ በሚመሠርትበት ጊዜ ነው። ከሕዝቅኤል 38-39 ባለው ክፍል የተገለጡት ሁነቶች ከላይ ከተገለጠው ክንውን መቅደም አለባቸው።

ታዲያ ሕዝቅኤል 38-39 ውስጥ የተጠቀሱት ሁነቶች የሚከናወኑት መቼ ነው? አይሁዳውያን ወደ ምድራቸው በመመለስ የእስራኤልን መንግሥት ከመሠረቱ በኋላ፣ እንዲሁም ሠላምና ጸጥታ ያላቸው በሚመስላቸው ጊዜ ነው። ሁነቶቹ የሚከናወኑት ግን፣ እስራኤል በአካልና በመንፈስ ሙሉ በሙሉ ከመመለሷ በፊት ይሆናል። እንደውም በእነዚህ ምዕራፎች የተገለጡት ሁነቶች ናቸው አይሁዳውያን አምላካቸውን በቅርብ እንዲያውቁት፣ እርሱም ለመጨረሻ ጊዜ ሕዝቡን ሙሉ በሙሉ ወደ ምድሩ እንዲመልስ የሚያደርጉት። ለእነዚህ ልዩ ሁኔታዎች ተገቢ የሚሆነው ወቅት፣ ዳንኤል 9:27 ውስጥ የተጠቀሰውና፣ ከመጨረሻው ሰባት ዓመት ውስጥ የመጀመሪያ ሦስት ዓመት ተኩል ነው።

በሠላም የምትኖረው እስራኤልን አስመልክቶ ሕዝቅኤል የሚቀርፀው ምስል ዛሬ እሩቅ ይመስላል። ታዲያ ሕዝቡ ይህን የመሰለ ሠላም ያለው ሆኖ ከሚሰማው ደረጃ የሚደርሰው እንዴት ነው? መልስ የሚመስል ቃል ዳንኤል 9:27 ውስጥ እንዲህ ተጽፏል፣ “እርሱም ከብዙ

ሰዎች ጋር ጽኑ ቃል ኪዳን ለአንድ ሱባዔ ያደርጋል፤ በሱባዔውም እኩሌታ መስጠቱንና ቁርባኑን ያስቀራል።።

እስራኤል መንግሥቷን ለመመሥረት ከምትጠብቅባቸው 480 ዓመታት ውስጥ የመጨረሻዎቹ ሰባት ዓመታት የሚጀምሩት፤ በቃል ኪዳን ስምምነት ነው። ቁጥር 27 ውስጥ “እርሱ” የሚለው ቃል፤ ቁጥር 26 ውስጥ የተጠቀሰውን “የሚመጣውም አለቃ” የሚለውን ያመለክታል። ሮማውያን በ70 እኦአ ኢየሩሳሌምን አፈራረሷት። እነዚህ ወራሪዎች “የሚመጣው አለቃ ሕዝብ” ነበሩ። ስለዚህ ወደፊት “የሚመጣው አለቃ” ከዋናው የሮም ግዛት የሚመጣ መሆን አለበት።

ይህ መሪ ከእስራኤል ጋር የሰባት ዓመት “ቃል ኪዳን” ወይም ስምምነት ያደርጋል። ከስምምነቱ አንዱ ክፍል፤ እስራኤል ቤተ መቅደሷን እንድታንጽና እንስሳት የማቅረብ መስጠቷን እንድትቀጥል የሚፈቅድ ይሆናል። ቃል ኪዳን ከዚህም ሌላ ለእስራኤል ሕዝብ ድነትና ከላላ የሚሰጥ መሆን አለበት። በዚህ ስምምነት መሠረት፤ እስራኤል በመጨረሻ የተከበረ ድንበርና ዘለቂታ ያለው ሠላም ያገኘች ትመስላለች። የሚመጣው መሪ፤ የአሜሪካ ባለሥልጣናት ማለት ሄገሪ ኪሲንጆር፤ ጂሚ ካርተር፤ እና ጀምስ ቤከር ያልተሳካላቸውን ተግባር ያከናውናል። ለናቤል ሽልማትም ሳይታጭ አይቀርም። እርሱ ነው የክርስቶስ ተቃዋሚ የሚሆነው!

እስራኤል የመካከለኛው ምሥራቅ ክፍር ሀብት የሆነውን ሠላም ትናፍቃለች። የባሕረ-ሰላጤው ጦርነት በ1991 እኦአ እስከተቀሰቀሰ ድረስ እስራኤል ነጻነቷን ለመጠበቅ በራሷ ብቃትና ወታደራዊ ኃይል ትመካ ነበር። የባሕረ-ሰላጤው ጦርነት ለመጀመሪያ ጊዜ የርሷን ጦርነት ሌሎች ይዋጉላት ዘንድ፤ እንድትፈቅድ ያደረጋት መሆኑ የሚዘነጋ አይደለም። ፓትሪዮት የተባሉ ተወንጫፊ መሣሪያዎችን የተኮሱላት የአሜሪካ ወታደሮች ነበሩ። ባግዳድን በበምብ ይደበድቡና የተወንጫፊ መሣሪያዎች መተኮሻ ስፍራዎችን ያድኑ የነበሩ አይሮፕላኖች የመጡት፤ ከአሜሪካንና ከኦጋርቺ እንጂ፤ ከራሷ ከእስራኤል አልነበረም። እስራኤልን ከጥቃት ለመከላከል ሌሎች አገሮች ተዋጉ።

በአሜሪካን መንግሥት አማካይነት የተጀመረው የሠላም ንግግር በእስራኤልና ጎረቤቶቿ በሆኑት ዓረቦች መካከል ዘላቂ ሠላም ያመጣ ይሆን? ሲቢ ኤስ ለተባለው የዜና ድርጅት የመካከለኛው ምሥራቅ ጋዜጠኛ የሆነው ዴቪድ ዶላን በእስራኤልና በዓረቦች መካከል ያለው ግጭት የቅርብ ተመልካች ነው። ይህ ሰው፤ “በዓረቦችና በእስራኤላውያን መካከል ላለው የከረረ ግጭት ሰው-ሰራሽ ሠላም ሊፈጠር እንደማይችል ወዳጅም ሆነ ጠላት ሊቀበለው መዘጋጀት አለበት። ግጭቱን ከየአቅጣጫው ለአሥር

ዓመት ያህል በየዕለቱ ካጠናሁ በኋላ፤ የደረስኩበት መሠረታዊ ድምዳሜ ይህ ነው። በማለት ስለ ጉዳዩ ያለው ተስፋ የመነመነ መሆኑን ገልጧል።

እስራኤልና ዓረቦች እርስ በራሳቸው ስለማይተማመኑ፤ በፈቃዳቸው ወደመስማማት አይደርሱም። እስራኤልና ጎረቤቶቿ ዓረቦች የሠላሙን ስምምነት ቢተገብሩት እንኳ፤ አሁን መካከለኛው ምሥራቅ ውስጥ ላለው ግጭት “የመጨረሻ መፍትሔ” እና ለእስራኤል የሠላም “ዋስትና” ሊያስገኝላት የሚፈቅድ የውጭ ኃይል ይኖራል? ከእስራኤል ጋር የሚደረገው “ቃል ኪዳን” ምን እንደሚመስል ዳንኤል 9፡27 ውስጥ በግልጽ አልተጠቀሰም። ስምምነቱን የሚያደርጉት ወገኖች፤ ውሉ ሰባት ዓመት እንዲቆይ የሚሹ መሆናቸውን ግን ምንባቡ በግልጽ ያመለክታል። እስራኤላውያን ወደ ምድራቸው ከተመለሱ ወዲህ ሠላምና ድነት የሚሰማቸው በዚህ ሰባት ዓመት መጀመሪያ ክፍል ነው። በዓለም አቀፍ ሰላም አስከባሪ ኃይል አማካይነት በእስራኤልና በዓረብ ጎረቤቶቿ መካከል ያለውን ግንኙነት ለማሻሻል የታለመው የሰባት ዓመት የሰላም ስምምነት፤ ለድንበሮቹ መከበር ዋስትና ይሆን ይሆን? ይህ ነው ወደፊት የሚሆን የሚመስል አንድ ነገር።

ሠላም የሚመጣው መቼ ነው?

ዓለም ሠላምን ትናፍቃለች። ታዲያ በእግዚአብሔር ተስፋ የተሰጠው ሠላም የሚመጣው በእርግጥ መቼ ነው? ብዙ የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባቦች ለዚህ ጉዳይ እግዚአብሔር የሚሰጠውን መልስ ይነግሩናል። የትንቢተ ኢሳይያስ የመጀመሪያዎቹ አሥራ ሁለት ምዕራፎች ግን እጅግ አሳማኙን ቃል ይገልጣሉ። በመጀመሪያዎቹ አምስት ምዕራፎች ኢሳይያስ ይሁዳን በምስክርነት በመጥራት ራሱን እንደ እግዚአብሔር ጠበቃ ቆጥሮ ይቆማል። እግዚአብሔር ደግሞ ምዕራፍ አንድ ውስጥ እንደተጠቀሰው፤ በእስራኤል ላይ ሦስት ግልጽ ክስ ስለሆነ ያቀርባል። የሕዝቡ ዋና ኃጢአት፤ በእግዚአብሔር ላይ ማመፅ ሲሆን፤ እንዲህ ይነበባል፤ “ልጆች ወለድሁ አሳደግሁም፤ እነርሱም ዓመፁብኝ” (ኢሳ. 1፡2)። ሕዝቡ ግን ትምህርቱን ሳይቀበሉ እግዚአብሔርን የሚያመልኩ በመምሰል በግብዝነት ይመላለሳሉ። በመሆኑም እግዚአብሔር እንዲህ ይላቸዋል “እጆችሁን ወደ እኔ ብትዘረጉ ዓይኔን ከእናንተ እሰውራለሁ፤ ልመናንም ብታበዙ አልሰማችሁም። እጆቻችሁ ደም ተሞልተዋል” (ኢሳ. 1፡15)። የሕዝቡ ዓመፅ ከዚህም ሌላ ወገኖቻቸውን በመበደል እና ፍርድን በማጣመም የተገለጠ መሆኑ እንዲህ ተጠቅሷል፤ “አለቆችሽ ዓመፀኞችና የሌቦች ባልንጀሮች ሆኑ። ሁሉ ጉቦ ይወዳሉ ዋጋም ለማግኘት ይሮጣሉ። ለድሀ አደጉ አይፈርዱም፤ የመበለቲቱም መግት ወደ እነርሱ አይደርስም” (ኢሳ. 1፡23)።

እግዚአብሔር ሕዝቡን በማንኛውም ሁኔታ እንደበደለኛ ቆጠረ። የእርሱ ዓላማ ግን ለዚህ ሁሉ ቅጣት ሳይሆን፤ ፈውስ ነበር። ሕዝቡን በርኅራኄ ወደራሱ ለመመለስ እንዲህ ይላቸዋል፡ “ኑና እንዋቀስ ይላል እግዚአብሔር፤ ኃጢአታችሁ እንደ አለላ ብትሆን እንደ አመዳይ ትነጻለች፤ እንደ ደምም ብትቀላ እንደ ባዘቶ ትጠራለች (ኢሳ. 1፡18)። ኢሳይያስ እግዚአብሔር እስራኤልን ወደዚህ ይቅርታና በረከት የሚያመጣበትን ጊዜ ምዕራፍ ሁለት ውስጥ፤ “በመጨረሻው ዘመን” ብሎ ካመለከተ በኋላ፤ ያኔ በዓለም ሁሉ በረከቱን እንደሚያወርድ ሲገልጥ፤ “በአሕዛብም መካከል ይፈርዳል፤ በብዙ አሕዛብም ላይ ይበይናል፤ ሰይፋቸውንም ማረሻ፤ ጦራቸውንም ማጭድ ለማድረግ ይቀጠቅጣሉ፤ ሕዝብም በሕዝብ ላይ ሰይፍ አያነሣም፤ ሰልፍም ከእንግዲህ ወዲህ አይማሩም” ብሏል (ኢሳ. 2፡4)።

የተባበሩት የዓለም መንግሥታት ኒውዮርክ በሚገኘው ድርጅታቸው ሕንጻ ላይ የኢሳይያስን ቃል አስፍረዋል። ይሁን እንጂ፤ ዓለም እስከ ዛሬ ድረስ ያላት ብዙ ሰይፍ እና ጥቂት ማረሻ ነው! መቼ ነው እግዚአብሔር የጦርነት ሥጋት ለተጋረጠባት ዓለም ሠላም የሚያመጣላት? ያ ሠላም የሚመጣው፤ ከአንድ ሕፃን መወለድ ጋር እንደሚሆን ኢሳይያስ መዝግቧል። ነቢዩ ከምዕራፍ 7-12 ባለው ክፍል ሠላም የሚያመጣ ሕፃን የሚወለድ መሆኑን ተንብዮአል። የሕፃኑ ስም አማኑኤል “እግዚአብሔር ከእኛ ጋር” (ኢሳ. 7፡14) የሚል ነው። ደግሞም “ጸድቅ መከር፤ ኃያል አምላክ፤ የዘላለም አባት፤ የሰላም አለቃ” (ኢሳ. 9፡6) ይባላል። ይህ ሕፃን እግዚአብሔርም፤ ንጉሥም ነው። “ከዛሬ ጀምሮ እስከዘላለም ድረስ በፍርድና በጽድቅ ያጸናውና ይደግፈው ዘንድ፤ በዳዊት ዙፋንና በመንግሥቱ ላይ አለቅነት ይበዛል፤ ለሰላሙም ፍጻሜ የለውም” (ኢሳ. 9፡7)።

ይህ እግዚአብሔርም፤ ሰውም የሆነ ጌታ፤ በዳዊት ዙፋን ላይ በመንገሥ ለዓለም ሠላም ያመጣል። ኢሳይያስ አራዊት እንኳን አብረው በፍቅር የሚኖሩበትን ይህን የተትረፈረፈ ሠላም ሲገልጥ እንዲህ ብሏል፡ “ተኩላ ከበግ ጠቦት ጋር ይቀመጣል፤ ነብርም ከፍየል ጠቦት ጋር ይተኛል፤ ጥጃና የአንበሳ ደቦል፤ ፍሪዳም በአንድነት ያርፋሉ፤ ታናሽም ልጅ ይመራቸዋል። ... በተቀደሰው ተራራዩ ላይ ሁሉ አይጎዱም፤ አይጠፋፉምም፤ ውኃ ባሕርን እንደሚከድን ምድር እግዚአብሔርን በማወቅ ትሞላለችና” (ኢሳ. 11፡6-9)።

እውነተኛው የዓለም ሠላም የሚመጣው፤ የሠላም ልዑል መንግሥቱን በምድር ላይ ለመመሥረት ሲመጣ ነው። የቱንም ያህል ቅንነት ቢኖርባቸው፤ ሌሎች ጥረቶች ዘላቂ ሠላም ሊያመጡ አይችሉም።

ሦስተኛው ቤተ መቅደስ

ኢየሩሳሌም፡ ጥቅምት 8 ቀን 1990 እኦአ። ኢራቅ ኩዌትን ከወረረች ስድሳ ስምንት ቀን ነበር። የአሜሪካን መንግሥት በኢራቅ ፕሬዝዳንት ሳዳም ሁሴን ላይ ተጽዕኖ ለማድረግ ሌሎች መንግሥታትን በጥንቃቄ በማስተባበር ላይ ነው። አሜሪካን ሁልጊዜ ዋናይቱ የእስራኤል አጋር በመሆኗ፤ ሌሎች የዓረብ አገሮችን የሚያካትት ኅብረት ለመፍጠር ወይይቱ በጥንቃቄ መካሄድ ነበረበት። ይሁን እንጂ፤ ከአሮጌይቱ ኢየሩሳሌም ደቡብ ምሥራቅ በሚገኘው ስፍራ የሚከናወኑ ለቁጥጥር ያዳገቱ ሁኔታዎች ኅብረቱን እስከ መፈራረስ አድርሰውት ነበር።

የኢየሩሳሌም ከተማ መካከለኛው ምሥራቅን ችግሮች ውስጥ የሚጨምሩ ነገሮች የሚነሳሁባት ከተማ ናት። የግጭትና የቅራኔ ከተማ በመሆን ትታወቃለች። ንጉሥ ዳዊት የቆረቆራት ጥንታዊቷ ኢየሩሳሌም፤ ከአሁኑ የ“አሮጌው ከተማ” የግንብ ቅጥር በስተውጭ ነበረች። የኤል አክላ መስጊድና ለእስልምና እምነት የተቀደሱት ባለዓለት ጉልላት ሕንጻዎች፤ ታላቁ ሄሮድስ ለኢየሩሳሌም ቤተ መቅደስ ማሳነጫ ከሁለት ሺህ ዓመታት በፊት ባስገነባው ከፍታ ስፍራ ላይ ቆመዋል። ጥንታዊቱን የኢየሩሳሌም ከተማና የቤተ መቅደሱን ክልል ለመግለጫነት ያገለገለው፤ “የጽዮን ተራራ”፤ ዛሬ መጠሪያው ከእነዚህ ቦታዎች ጋር ምንም ግንኙነት የሌለው ስም ሆኗል። ያ ስም ከዳዊት ዘመን መንግሥት 250 ዓመታት በኋላ በነገሠው ንጉሥ ሕዝቅያስ ጊዜ ወደ ኢየሩሳሌም ክልል የተጨመረ አንድ ተራራ መጠሪያ ሆኗል።*

ጥቅምት 8 ቀን 1990 እኦአ ዋሽንግተን ዲ.ሲ. ውስጥ የነበሩ የመንግሥታት መሪዎች ምን ይፈጠር ይሆን? በሚል ጭንቀት ውስጥ ነበሩ። የዓለም ሕዝብ ዓይኖች ትኩረት፤ ለጊዜው ከኩዌት ወደ ኢየሩሳሌም ተዛወረ። ለጥቂት ጊዜያት አሜሪካን ሁሉን የሚያስተባብር ኅብረት ለመፍጠር ትችል ይሆንን? የሚለው ጥያቄ ብዙዎችን አሳስቧቸው ነበር። አሜሪካን ያስተባብረችውን ኅብረት ወደ መፈራረስ አቅርቦት የነበረ ሌላ ነገር፤ ጥቂት አይሁዳውያን ለመሠረት የሚሆን ድንጋይ ይዘው በመውጣታቸው የተፈጠረው ብጥብጥ ነበር።

* ገጽ 67 ላይ ያለውን ካርታ ይመልከቱ።

የተራራው ላይ እልቂት

“የቤተ መቅደሱ ተራራ ታማኞች” የተሰኘና ጥቂት አይሁዳውያን የተሰባሰቡበት አንድ ቡድን፣ ቀድሞ ቤተ መቅደሱ ወደነበረበት ተራራ፣ አሁን ግን የዓለቱ ጉልላት እና የኤል አስካ መስጊድ ወዳለበት ስፍራ ተጓዘ። የቡድኑ ዓላማ ሦስተኛውን የኢየሩሳሌም ቤተ መቅደስ ለመሥራት የመሠረት ድንጋይ ማኖር ነው። ሰሎሞን የመጀመሪያውን ቤተ መቅደስ ያሳነጸው፣ ሞሬ ተራራ ላይ ነበር። ተራራው አብርሃም ልጁን ይስሐቅን ለመሠዋት የተጓዘበትና፣ ንጉሥ ዳዊት ከሠራት የኢየሩሳሌም ከተማ ሰሜን የሚገኝ ነው። ባቢሎናውያን ከክርስቶስ ልደት በፊት በ586 ዓ. ዓ. ኢየሩሳሌምን ባቃጠሏት ጊዜ፣ ሰሎሞን የሠራውን ቤተ መቅደስ አፈረሱት። ከሰባ ዓመት በኋላ ወደ ኢየሩሳሌም የተመለሱት የአይሁድ ቅሪቶች ሁለተኛውን ቤተ መቅደስ ሠሩ። ታላቁ ሄሮድስ ይህን ቤተ መቅደስ በሚገባ አሻሽሎት ነበር። ከዚህም የተነሣ፣ ኢየሱስ በምድር በተመላለሰበት ጊዜ ቤተ መቅደሱ ዓይን የሚያርፍበትና የተዋበ ነበር። ሮማውያን በ70 እክአ ኢየሩሳሌምን ባፈራረሷት ጊዜ፣ ሁለተኛውን ቤተ መቅደስ እንደገና አወደሙት። አሁን በስፍራው ያለው፣ ቤተ መቅደሱ አርፎበት የነበረ የመሠረት ፍርስራሽ ብቻ ነው።

አይሁድ ሃይማኖተኞች፣ መሢሐ ዳግም መጥቶ እስራኤልን ሙሉ በሙሉ በምድሯ ላይ በሚመሠርትበት ጊዜ የሚሠራውን ሦስተኛ ቤተ መቅደስ በመጠበቅ ላይ ናቸው። አንዳንዶች መሢሐ እስኪመጣ ድረስ ቤተ መቅደሱ አይሠራም ሲሉ፣ ሌሎች ደግሞ አይሁዳውያን ቤተ መቅደሱን ሠርተው እስኪያጠናቅቁ ድረስ መሢሐ አይመጣም ይላሉ። ለዚህ ነው “የቤተ መቅደሱ ተራራ ታማኞች” ቡድን ከሌሎች አይሁዳውያን ጋር በመሆን የቤተ መቅደሱን ሥራ በፍጥነት ለመጀመር የሚፈልገው።

እስራኤል ውስጥ ሮሽ ሆሽና የተባለውና በዕብራውያን አቆጣጠር በ5750 የተጀመረው በዓል መከበር የሚጀምርበት ዕለት ጥቅምት 20 ምሽት ላይ ነበር። ከዘጠኝ ቀናት በኋላ ደግሞ፣ ጥቅምት 29 ቀን ማለት ነው። አይሁዳውያን የዓመቱ ቅዱስ ቀን የሆነውንና የም ኪፑር የተባለውን የሥርየት በዓል አከበሩ። ከአምስት ቀን በኋላ፣ ገዳር 4 ቀን ምሽት ቴሺር በተባለው የአይሁዳውያን ወር የሚከበረውን የድንኳን በዓል ማከበር ጀመሩ። ይህ የሰባት ቀን በዓል፣ የመከር ወራት ማብቂያ በዓል ነው። በዓሉ በተጨማሪም እስራኤላውያን ከሙሴ ጋር በምድረ በዳ የነበሩበትን ጊዜ ያስታውሳል። ይህ ጊዜ ገና ወደ ተስፋይቱ ምድር ያልገቡበት ነበር። በዓሉ ወደፊት እስራኤላውያን ምድራቸውን ሙሉ በሙሉ ወደሚወርሱበት

ጊዜም ያመለክታል። “የቤተ መቅደሱ ተራራ ታማኞች” ቡድን ለሦስተኛው ቤተ መቅደስ መሠረት ለማኖር የመረጠው፤ በዚሁ የድንኳን በዓል አማካይ ጊዜ ነበር። ይህ በዓል የእስራኤላውያንን ለመጨረሻ ጊዜ ወደምድራቸው መሰባሰብ ይጠበቃል።

እንዲህ ያለው ሁኔታ የሚያስከትለውን ችግር የፈሩት የእስራኤል ባለሥልጣናት፤ የሦስተኛው ቤተ መቅደስ ሥራ ቡድን አባላት ለመሠረት የሚሆነውን ድንጋይ ወደ ስፍራው እንዳያጓጉዙ ከለከሏቸው። ይሁን እንጂ እስራኤላውያን የቤተ መቅደሳቸውን የመሠረት ድንጋይ ሊያኖሩና የእስላሞችን ቅዱስ የማምለኪያ ስፍራ ለመድፈር የመምጣታቸው ዜና በዓረቦች ዘንድ ተሰምቷል። በመሆኑም፤ በዜናው የተቆጡ ዓረቦች ቅዱሱን የማምለኪያ ቦታ ከታሰበው አስፈሪ ድርጊት ለመከላከል በስፍራው ተሰበሰቡ። ቅዱሱን የማምለኪያ ስፍራ የሚደፍርባቸውን ማንኛውንም ሰው ለመውገርም ቋጥኝና ድንጋይ ሰበሰቡ። ዓረቦች በዚህ ሁኔታ ከላይ ባለው ከፍተኛ ስፍራ ሲሰባሰቡ፤ ይህን ያልጠረጠሩት እስራኤላውያን ደግሞ፤ በስተምዕራብ ካለው ግድግዳ ፊት ለፊት በሚገኘው አደባባይ ተከማቹ። ይህ ግድግዳ በታላቁ ሄሮድ የተሠራና በደቡብ ምዕራብ አቅጣጫ የሚገኝ ነው። ቦታው ለብዙ መቶ ዓመታት ማንኛውም አይሁዳዊ ወደ መቅደሱ የሚመጣበት ቅርቡ ስፍራ ሲሆን፤ ከማንኛውም ስፍራ ይልቅ የተቀደሰም ነው።

የአይሁዳውያን ከታች በሚገኘው አደባባይ ላይ፤ እንዲሁም የዓረቦች በኩረብታው ላይ መሰባሰብ አሥጊ ሁኔታን ፈጠረ። እንዴት እንደተጀመረ የተለያዩ ምክንያቶች ቢሰጡም፤ አንድ ግለሰብ ወይ ሌላ አካል ያነሣቸው ዓረቦች ከግርጌያቸው ወደሚገኘው አደባባይ የድንጋይ ናዳ ያወርዱ ጀመር። በዚህ ጊዜ ነበር የአይሁዳውያን አድማ በታች ፖሊሶች አካባቢውን ለጥበቃ ያጥለቀለቁት። ዓመፁ ባበቃ ጊዜ፤ አሥራ ሰባት ዓረቦች መሞታቸው ተረጋገጠ፤ ይህ ቁጥር በመጨረሻ ወደ ህያ አንድ ከፍ ብሏል።

በተባበሩት መንግሥታት የጸጥታ አስከባሪው ምክር ቤት፤ በተፈጻመው ሁኔታ ከመከረ በኋላ፤ እስራኤልን የሚያወግዝ ውሳኔ አስተላለፈ። የአሜሪካ መንግሥትም ከሳዳም ሁሴን ጋር የነበረውን አንድነት ለመጠበቅ ሲል ውሳኔውን ደገፈ። የተፈጠረው ነገር አንድነቱን ባያናጋውም፤ የዓለም ሕዝብ ትኩረት ወደ እስራኤል፤ በዓረቦችና በእስራኤል መካከል ያለው ግጭት ሃይማኖታዊ ይዘት ያለው ወደመሆኑና የቤተ መቅደሱ ተራራ ጉዳይ የልዩነቱ እምብርት ወደ መሆኑ እንዲያተኩር አደረገው።

አይሁዳውያን ቤተ መቅደስ ይፈልጋሉ??

ቤተ መቅደስ መሥራቱ ለምን አስፈለገ? እስራኤላውያን በምርኮ ወደ ባቢሎን ከተወሰዱ ጀምሮ፤ ምክራብ የአይሁዳውያን እምነት የትኩረት ስፍራ ሆነ። ሁለተኛው ቤተ መቅደስ በ70 እክአ በመደምሰሱና አይሁዳውያን በመላው ዓለም በመበተናቸው፤ ምክራብ ብቸኛው የማምለኪያ ስፍራቸው ሆነ። እስራኤል ቤተ መቅደስ ካጣች ከ1900 ዓመታት በላይ ሆኗታል። በመሆኑም አንድ ማዕከላዊ የማምለኪያ ስፍራ የማግኘት ጉጥቷ እንዳለ ነው።

ቤተ መቅደሱን እንደገና መልሶ የማንጸፍ ፍላጎት የነበረ ቢሆንም፤ እስከ 1967 እክአ ድረስ ከነበሩት ሁኔታዎች የተነሣ የማንጸፍ ጉዳይ የሚታሰብ ነገር አልነበረም። ላለፉት አንድ ሺህ ሦስት መቶ ዓመታት በአካባቢውና ቤተ መቅደሱ በነበረበት ስፍራ ገና የኖረው የእስልምና ሃይማኖት ነው። በመስቀል ጦርነት ከነበረው አጭር ጊዜ በቀር* እስላሞች ናቸው አካባቢውን የያዙት። አይሁዳውያን ቤተ መቅደሱ እንበረበት ስፍራ ላይ እንዳያመልኩ እስላሞች ከለከሏቸው። ወደ አካባቢው እጅግ ቀረቡ ቢባል በስተደቡብ ምዕራብ እስካለው ስፍራ ድረስ ብቻ ነበር። በስተምዕራብ ያለው ወይም “የዋይታ ግድግዳ” የሚባለው፤ የፈረሰውን ግድግዳ የማይተካና ብቁ ያልሆነ ነበር።

በ1967 እክአ ግን ሁሉም ተለወጠ። እስራኤላውያን በስድስት ቀኑ ጦርነት አሮጌዋን ኢየሩሳሌም በመያዝ ጥንታዊት መናገሻ ከተማቸውን በእጃቸው አደረጉ። ይሁን እንጂ፤ ቅዱስ ጦርነት የሚባለው ውጊያ ይቀሰቀሰ ይሆናል ከሚል ሥጋት በቅዱሶቹ ስፍራዎች ላይ ምንም ዓይነት ለውጥ አላደረጉም። ቤተ መቅደሱ የነበረበትን ስፍራ እስከ ዛሬ የሚያስተዳድሩት እስላሞች ናቸው። ብዙዎቹ አይሁዳውያን ግን ቤተ መቅደሱን እንደገና እስራኤል ውስጥ ለመሥራት ይፈልጋሉ። በ1983 እክአ በአንድ ጋዜጣ አማካይነት ከተሰጠው ድምፅ ለመገንዘብ እንደተቻለው፤ 18.3 በመቶ የሚሆኑት እስራኤላውያን የቤተ መቅደሱ መሠሪያ ጊዜ ደርሷል የሚል አሳብ አላቸው።

የእስራኤል የሃይማኖት ጉዳዮች ሚኒስቴር በ1989 እክአ የቤተ መቅደስ ጥናት ስብሰባ አዘጋጅቶ ነበር። በሚሠራው ቤተ መቅደስ ውስጥ የሚያገለግሉ አልባሳትና ቁሳቁሶችን በተመለከተ ደንብ የሚያዘጋጁ ቡድኖች በወቅቱ ተመሠረቱ።

* የመስቀል ጦርነቶች የተጀመሩት በ1096 ዓ.ም. ሲሆን እስከ 1291 ዓ.ም. ድረስ ቆይተዋል። ነገር ግን የኢየሩሳሌም ከተማ ከ1099 ዓ.ም. እስከ 1187 ዓ.ም. እክአ ብቻ በክርስቲያኖች እጅ ነበረች።

እነዚህ ቁሳቁሶች፡ ኢየሩሳሌም በሚገኘው የቤተ መቅደስ ጉዳይ ተቋም ውስጥ ለእይታ ቀርበዋል። ይህ የቤተ መቅደስ ጉዳይ ተቋም፣ ቤተ መቅደሱ እንደገና ስለ መሠራቱ እጅግ የጓጓ መሆኑን በገለጠበት አነስተኛ መጽሐፍ እንዲህ ብሏል፡-

“ቤተ መቅደሱን የመሥራቱ ሕልም እስከ 50 የአይሁዳውያን ትውልድ፣ እስከ አምስቱ አህጉራትና ከቁጥር በላይ ወደሆኑ ባሕሮችና ውቅያኖሶች የሰፋ ነው። . . . በእግዚአብሔር እርዳታ ቤተ መቅደሱን በቅርቡ ኢየሩሳሌም ውስጥ የራሱ በሆነና በተቀደሰው ተራራ ላይ እንሠራዋለን። በዚህም ወደ ሠላምና መግባባት፣ ፍቅርና መዋደድ ዘመን እንሸጋገራለን። ይህ ዘመን እግዚአብሔር የምድር ሁሉ ንጉሥ፣ አንድ አምላክ፣ ስሙም አንድ የሚሆንበት ይሆናል”።

ቤተ መቅደሱን ለመሥራት ቀይ ጊደር (ለመሥዋዕት የምትሆን) ማርባቱ፣ እንዲሁም አስፈላጊዎቹን ቁሳቁሶችና አልባሳት የማዘጋጀቱ ተግባር ቀጥሏል። አንዳንድ እርግጠኛ ያልሆኑ ዘገባዎች፣ እስራኤል ለግንባታው የሚሆን እብነበረድና የተጠረቡ ድንጋዮችን በምስጢር በማከማቸት ላይ ናት ይላሉ። ዘገባዎቹ መሠረተ ቢስ ይመስላሉ። በሌላ በኩል ግን ምንም እንኳን አናሳ ክፍሎችን የሚወክሉ ቢሆኑ፣ ቤተ መቅደሱን ለመሥራትና በውስጡም አምልኮ ለመጀመር ከልባቸው የሚዘጋጁ አንዳንድ ቡድኖች አሉ። ይሁንና በሙስሊሞች ማምለኪያ መስጊድ በተያዘ ስፍራ ላይ ቤተ መቅደስ ሊሠራ የሚችለው እንዴት ነው?

እናደርገዋለን

አክራሪ አይሁዳውያን የቤተ መቅደስ ተራራ በተባለው ስፍራ ዝር እንዳይሉ ይከለከላሉ። የዚህ ምክንያቱ፣ ቤተ መቅደሱ የነበረበት ትክክለኛ ስፍራ ገና አለመታወቁ ነው። አንድ አይሁዳዊ ባለማወቅ የቃል ኪዳኑ ታቦት ወዳረፈበት ቅዱስ ወይም ቅድስተ ቅዱሳን ስፍራ ዘው ይል ይሆናል፣ ብለው የአይሁድ መምህራን ይሠጋሉ። ቤተ መቅደሱ እንደገና ከመሠራቱ በፊት ትክክለኛ ስፍራው በተራራው ላይ መታወቅ አለበት። ይሁን እንጂ፣ በስፍራው ላይ ምንም ዓይነት የክርሠ-ምድር ቁፋሮ እንዲካሄድ ዓረቦች አይፈቅዱም፤ በተለይም ቁፋሮው የአይሁዳውያን ቤተ መቅደስ ወደነበረበት የሚያመራ ከሆነ።

ቤተ መቅደሱ ወደነበረበት ተራራ ለመሄድ ሙሉ ፈቃድ ባይኖርም፣ ቤተ መቅደሱ የት እንደነበር ለመለየት ሌላ ዘዴ እንዲጠቀሙ ከማድረግ እንዳንደችን አላገዳቸውም። ቁፋሮው የሚከናወነው በቤተ መቅደሱ ተራራ ጎን ነው። መሬቱን ውስጥ ለውስጥ በመቆፈር የተሠራው

መሽሉኪያ የመምህራን መተላለፊያ የሚባል ሲሆን፤ የምዕራቡን ግድግዳ ተከትሎ በከተማይቱ ሥር 300 ሜትር ያህል ተዘርግቷል። ሌሎቹ ተመራማሪዎች ደግሞ፤ የቤተ መቅደሱን ስፍራ በትክክል ለመለየት ሲሉ ጀሴፈስ* የተባለውን ሰው የጥንት ጽሑፎች ጨምሮ፤ የሙት ባሕር ጥቅል የተባለውን ጽሑፍ መርምረዋል። እነዚህ ተመራማሪዎች፤ ቤተ መቅደሱን ተራራው ላይ እንዲያገኙ የሚረዳቸው በቂ ታሪካዊ መረጃ እንደሚያገኙ ተስፋ ያደርጋሉ።

ከስኮትላንድ የተመለሰውና አሺር ካውፍማን የተባለ አይሁዳዊ ሰደተኛ፤ አለ የተባለውን ታሪካዊ መረጃ ሁሉ አጥንቷል። “ቢቢሊካል አርኪዮሎጂ ሪቪው” በተባለው መጽሔት ባሰፈረው ጽሑፍ፤ ጥንታዊው የቅድስተ ቅዱሳን ስፍራ “የዓለት ጉልላት” በተባለው ስፍራ ላይ አልነበረም ሲል ተከራክሯል። በእርሱ አባባል፤ ቅድስተ ቅዱሳን የነበረው ቤተ መቅደስ ተራራ ላይ፤ “የዓለት ጉልላት” ከተባለው ስፍራ 100 ሜትር ያህል ወደ ሰሜን ርቆ ነበር። ይህ ሰው አባባሉን የሚያረጋግጠው በጽሑፍ ምንጮች ቢሆንም፤ አስተያየቱን የሚደግፉለት የክርሠ-ምድር ግኝቶችንም አቅርቧል።

ከዋና ዋናዎቹ የክረሠ-ምድር ተመራማሪዎች መካከል የዚህን አይሁዳዊ አስተያየት አሳማኝ ሆኖ ያገኘ ማንም የለም። ጉዳዩ እዚህ የተነሣው፤ የሰውዬው አስተያየት ትክክል ነው ወይም አይደለም ብሎ ለመከራከር አይደለም። ብዙ መሠረታውያን አይሁዶች ቤተ መቅደሱ የነበረበትን ትክክለኛ ቦታ ለማወቅ ማንኛውንም የማስረጃ ቁርጥራጭ በጥንቃቄ በመመርመር ላይ ናቸው። የአሺር ካውፍማን አቋም ከግኝቶች ጋር ይስማማል ከሚል ድምዳሜ ላይ ከደረሱ፤ በተባለው ስፍራ ላይ ቤተ መቅደሱን ይሠራሉ። የሃይማኖቱ ማኅበረሰብ ይህን አመለካከት ካልተቀበለው ግን፤ ከክርሠ-ምድር ተመራማሪዎች ግኝት ይልቅ፤ ጥንታዊውን የጽሑፍ ባሕል በራሳቸው መንገድ በመተርጎም ቤተ መቅደሳቸውን ይሠራሉ። ባሕልና የክርሠ-ምድር ግኝቶች ሲቃረኑ፤ ይህ

* የታወቀ አይሁዳዊ የታሪክ ተመራማሪ የሆነው ጀሴፈስ፤ የተወለደው በግምት በ37 ዓ.ም. ሲሆን፤ የሞተው ደግሞ በ100 ዓ.ም. ገደማ ነበር። ከታወቁት መጻሕፍት መካከል አንዱ “አንቲኪቲስ ኦፍ ዘ ጃውስ” (Antiquities of the Jews) የሚባለው ሲሆን፤ ይህ መጽሐፍ ከፍጥረት ጀምሮ አይሁዶች በ66 ዓ.ም. በሮም ላይ እስካሰሱት አመጽ ድረስ የሚያጠቃልለውን የአይሁድ ሕዝብ ታሪክ ይገልጻል። በዚህ መጽሐፍ ውስጥ ኢየሱስ፤ መጥምቁ ዮሐንስ፤ እንዲሁም የኢየሱስ ወንድም የሆነው ያዕቆብ ተጠቅሰዋል።

ሌላው መጽሐፍ “የአይሁድ ጦርነት” (The Jewish war) የተሰኘው ሲሆን፤ ይህም ከአንጦኪዮስ ኤጲፋኒስ (175-163 ዓ.ዓ.) ጀምሮ እስከ የኢየሩሳሌም ውድቀት (ከውድቀቱም በኋላ ያለውን የተወሰነ ጊዜ ይጨምራል) ድረስ ያለውን የአይሁድ ታሪክ ይገልጻል።

የመጀመሪያ ጊዜያቸው አይደለም። ምንም እንኳን የክርሰ-ምድር ተመራማሪዎች ሁሉ ነገሩ የሚታመን አይደለም ቢሉ፤ አይሁዳውያን የዳዊት መቃብር መሆኑ በሚነገርለት ስፍራ ላይ ዛሬ ምክራብ (የማምለኪያ ስፍራ) አላቸው።

ሌሎች ምሁራን የመጀመሪያው ቤተ መቅደስ የነበረው ዛሬ የዓለት ጉልላት ባለበት ስፍራ ነው ብለው ያምናሉ። የሥነ-ሕንጻ ምሁር፣ የክርሰ-ምድር ተመራማሪና የታሪክ አዋቂ የሆኑት ሊን ሪት ሜይር፣ ከክርሰ-ምድርና ከታሪክ ምርምር የተገኙ ምንጮችን በማገናዘብ፣ ቤተ መቅደሱ የነበረበትን ስፍራ በተመለከተ ከምርምሮች ሁሉ የቅርቡ የሆነውን ንድፈ-አሳብ ለማቅረብ ሞክረዋል። በቅድስተ ቅዱሳኑ ውስጥ ታቦቱ ያረፈበት ትክክለኛ ስፍራ፣ ኤል ቫክራ በተባለ ቦታ በተሠራው መድረክ ላይ ነበር በማለት በአሳማኝ ሁኔታ ተከራክረዋል። ይህ ስፍራ የዓለቱ ጉልላት የነበረበትና ቅርፁ በጉልህ የሚታይ ነው። የኚህ ሰው ግኝት ከታመነበት፣ ቤተ መቅደሱ ከመሠራቱ በፊት የዓለቱ ጉልላት መኖሩን ይኖርበታል።

ቤተ መቅደስ እንዲሠራ ዓረቦች ይፈቅዳሉን?

ቤተ መቅደሱን በነበረበት ስፍራ ላይ የመሥራቱ ተስፋ ዛሬ የመነመነ ይመስላል። አንድ የአይሁዳውያን ቡድን የመሠረት ድንጋይ ሊያኖር መጣ የሚለው ወሬ ብቻ እንኳን በሺህ የሚቆጠሩ ተቃዋሚዎችን በቁጣ ሊያስነሣ ይችላል። ሦስተኛውን ቅዱስ ስፍራ በየትኛውም የሙስሊሞች ምድር ላለማሠራት እስከ መጨረሻው ዓረባዊ የደም ጠብታ ድረስ ለመፋለም ዓረቦች ዝተዋል። ጥቂት የአይሁዳውያን ቡድኖችም ሦስተኛውን ቤተ መቅደስ በነበረበት ስፍራ ላይ ለመሥራት ያንኑ ያህል ቆርጠዋል። እንዴት ነው ይህ ፍጥጫ የሚያከትመው?

እግዚአብሔር ሁኔታዎች የሚያበቁበትን መንገድ በዝርዝር አይገልጥም። አዲስ ቤተ መቅደስ ስለ መሠራቱ ግን በግልጽ አስታውቋል። ቤተ መቅደሱ የግድ እግዚአብሔር ለእስራኤል ሕዝብ የወሰነው የመጨረሻ የሰባት ዓመት ፕሮግራም የጊዜ ደውል ከማቃጨሉ በፊት መሠራት አይኖርበትም። በሰባት ዓመቱ የመጀመሪያ አጋማሽ ላይ ግን መሠራት አለበት። እግዚአብሔር ለቤተ መቅደሱ መሥሪያ የሦስት ዓመት ተኩል ጊዜ ሰጥቷል።

ዳንኤል 9 (በዚህ መጽሐፍ ምዕራፍ 3 እና 4 ውስጥ በመጠኑ በዝርዝር ተገልጧል) ውስጥ እስራኤል ስለሚኖራት 490 ዓመት ነቢዩ ይገልጣል። ይህ ጊዜ ኢየሩሳሌም እንደገና እንድትታነጽ ትእዛዝ ጊዜ

አንስቶ፡ ከወጣበት የእግዚአብሔር መንግሥት ተስፋ እስከሚፈጸምበት ድረስ ያለው ነው። የመጨረሻው የሰባት ዓመት ጊዜ ገና ወደፊት ሲሆን፡ የሚጀምረውም የዓለም መሪ ሆኖ የሚነሣው ሰው ከእስራኤል ጋር ቃል ኪዳን ወይም ስምምነት ሲያደርግ ነው። ነገር ግን ቃሉ፡ “በሱባዔውም እኩሌታ መሥዋዕቱንና ቁርባኑን ያስቀራል። ከርኩሰትም ጫፍ ላይ አጥፊው ይመጣል” (ዳን. 9፡27) ስለሚል፡ ትንቢቱ ይፈጸም ዘንድ፡ የመሥዋዕቱ ሥርዓት ከመተግበሩ ጋር ቤተ መቅደሱ መሠራት አለበት።

ዳንኤል ትንቢቱን ከተናገረ ከአምስት ምዕተ ዓመታት በላይ ቢሆንም፡ ትንቢቱ ገና አልተፈጸመም። ትንቢቱ ገና ወደፊት የሚፈጸም መሆኑን ኢየሱስ ለደቀ መዛሙርቱ እንዲህ በማለት ነግሯቸዋል፡ “እንግዲህ በነቢዩ በዳንኤል የተባለውን የጥፋትን ርኩሰት በተቀደሰችው ስፍራ ቆሞ ስታዩ አንባቢው ያስተውል፤ በዚያን ጊዜ በይሁዳ ያሉት ወደተራራዎች ይሸሹ” (ማቴ. 24፡15-16)። ኢየሱስ ለደቀ መዛሙርቱ የሚያስታውሳቸው፡ ለእስራኤል ሕዝብ የመጨረሻ መከራ በዳንኤል ትንቢት የተነገረው ድርጊት ጀማሪ የሚሆንበት ወቅት መሆኑን ነበር። ምልክቱ “በተቀደሰችው ስፍራ” የሚጀምር መሆኑን ነው ኢየሱስ ለይቶ የተናገረው። ይህ በግልጽ የሚያመለክተው፡ ያኔ ቤተ መቅደሱ የሚኖር መሆኑን ነው።

ኢየሱስ የመጨረሻውን ዘመን አስመልክቶ ለደቀ መዛሙርቱ ማብራሪያ ከሰጣቸው ከሀያ ዓመታት ያህል በኋላ፡ ሐዋርያው ጳውሎስም ግሪክ ውስጥ ለነበረው አዲስ የአማኞች ቡድን ተመሳሳይ ገለጣ አድርጓል። ጳውሎስ በሁለተኛ ተሰሎንቄ መልእክቱ አንባቢዎቹ ገና በመጨረሻው ዘመን ውስጥ እንዳልሆኑ አስረድቶአቸዋል። አንድ ሰው በዳንኤልና በኢየሱስ የተተነበየው የመጨረሻ ዘመን የደረሰ መሆኑን በመግለጥ ለቤተ ክርስቲያኒቱ ደብዳቤ የጻፈ መሆኑ ግልጽ ነው። ስለሆነም ጳውሎስ 2ኛ ተሰሎንቄ 2፡2 ውስጥ፡ “ስለ ጌታችን ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ መምጣትና ወደ እርሱም ስለመሰብሰባችን፡ በመንፈስ ወይም በቃል ወይም ከእኛ እንደሚመጣ በመልእክት፡- የጌታ ቀን ደርሶአል ብላችሁ በእእምሮአችሁ እንዳትናወጡ፡ እንዳትደነግጡም እንለምናችኋለን” በማለት አንባቢዎቹን አስገንዝቧል።

ጳውሎስ ከዚህ በመቀጠል ቀደም ሲል በእግዚአብሔር ቃል ውስጥ የተገለጡትን ሁኔታዎች እንዲህ በማለት ይጠቅሳል፡-

“ማንም በማናቸውም መንገድ አያስታችሁ፤ ከህደቱ አስቀድሞ ሳይመጣና የዓመፅ ሰው፡ እርሱም የጥፋት ልጅ ሳይገለጥ አይደርስም። እኔ እግዚአብሔር ነኝ ብሎ አዋጅ እየነገረ በእግዚአብሔር ቤተ

መቅደስ እስኪቀመጥ ድረስ፤ አምላክ ከተባለው ሁሉ፤ ሰዎችም ከሚያመልኩት ሁሉ በላይ ራሱን ከፍ ከፍ የሚያደርገው ተቃዋሚ እርሱ ነው። (2ኛ ተሰ. 2፡3-4)።

አሁንም ቅደም ተከተሉ ግልጽ ነው። በትንቢታዊው ክፍለ-ጊዜ ጅማሬ ላይ “የዓመፁ ሰው” ይገለጣል። ይህ ሰው ኢየሩሳሌም ወዳለው ቤተ መቅደስ ይሄድና አምላክ ነኝ ብሎ ያውጃል። ይህ ድርጊቱ ነው የመጨረሻውን የሦስት ዓመት ተኩል መከራ የሚጀምረው።

ዳንኤል፤ ኢየሱስና ጳውሎስ አንዱን ታሪካዊ ክሥተት አመልክተዋል። ክሥተቱ ሮማውያን በ70 እክል ኢየሩሳሌምን በደመሰሱ ጊዜ ተፈጽሞ ይሆን? ሐዋርያው ዮሐንስ ለዚህ ጥያቄ አሉታዊ መልስ አለው። ጳውሎስ ለተሰሉንቁ ሰዎች ከጻፈ ከአርባ ዓመታት በኋላ (እና ኢየሩሳሌም በሮማውያን እጅ ከወደቀች ከህያ ዓመታት በኋላ)፤ ሐዋርያው ዮሐንስ የዳንኤል፤ የኢየሱስና የጳውሎስ ትንቢቶች ገና ወደፊት የሚፈጸሙ መሆናቸውን ገልጧል።

ዮሐንስ ራእይ ከምዕራፍ 12-13 ባለው ክፍል ውስጥ፤ በመጨረሻው ዘመን ምድርን የሚያሠቃዩዋትን ሦስት አካላዊ ፍጡራንን ይገልጣል። የዚህ ተግባር የበላይ አስፈጻሚ “ዓለሙንም ሁሉ የሚያስተው፤ ዲያብሎስና ሰይጣን የሚባለው ታላቁ ዘንዶ፤ እርሱም የቀደመው እባብ” ነው (ራእይ 12፡9)። ምዕራፍ 12 ውስጥ ደግሞ በመጨረሻዎቹ ቀናት መንፈሳዊ ኃይላት ከፍተኛ እንቅስቃሴ የሚያደርጉ መሆናቸውን ለአንባቢዎቹ ያስረዳል። ሰይጣን የእስራኤልን ሕዝብ ለማሳደድ ይነሣል። በሴት ተምሳሌትነት የተገለጠችው እስራኤል ወደ “በረሃ ለመሸሽ” ትገደዳለች። ይህ ምድረ በዳማውን የይሁዳ አካባቢ ወይም የሲናን ባሕረ-ሰላጤ በረሃማነት ለመግለጥም የተጠቀሰ ሊሆን ይችላል። እስራኤል በዚህ “ለ1260 ቀናት” (ራእይ 12፡6) በሚቆየው ስደት ወቅት መለኮታዊ ጥበቃ የሚደረግላት መሆኑን ዮሐንስ ጽፎአል። ይህን ሲያደርግ፤ የዕብራይስጥን የጊዜ ሰሌዳ በመጠቀም ለሦስት ዓመት ተኩል (ለ1260 ቀናት ወይም እያንዳንዳቸው 30 ቀናት ላላቸው 42 ወራት) ስለሚቆየው የስደት ጊዜ መግለጡ ነበር።

ከሦስቱ የሥቃይ አካላዊ ፍጡራን የመጀመሪያው ሰይጣን ከሆነ፤ ሁለተኛው ማነው? ከሦስቱ አካላዊ ፍጡራን ሁለተኛው፤ ከሰይጣን ኃይልን የሚታጠቀውና የወደፊቱ የዓለም መሪ እንደሚሆን ዮሐንስ በጽሑፉ ያስረዳል። ይህንኑ መሪ “አውሬ” ሲል ይገልጠዋል። አገላለጡ ከዳንኤል ምዕራፍ 7 የተወሰደ ነው። ይህ መሪ፤ በመጨረሻው ዘመን ከፍተኛ ወታደራዊ ኃይል ወደመሆን ያድጋል። ዓለም በሞላው፤

“አውሬውን ማን ይመስለዋል፤ እርሱንስ ሊዋጋ ማን ይችላል?” ሲል ይጠይቃል (ራእይ 13:4)። አሁንም የሐንስ ይህን አውሬ ዳንኤል ከገለጠው የመጨረሻ ዘመን መሪ ጋር ያዛምደዋል። ይህ መሪ፣ የሰባት ዓመት ስምምነት እንደሚፈርም፣ በመካከሉ ስምምነቱን እንደሚጥስና በቀሪው ጊዜ እስራኤልን እንደሚያሳድዳት ዳንኤል ተንብዮአል። የሐንስም ይህን እንዲህ ይገልጣል፡-

“ታላቅንም ነገርና ስድብን የሚናገርበት አፍ ተሰጠው፤ በአርባ ሁለት ወርም እንዲሠራ ሥልጣን ተሰጠው። እግዚአብሔርንም ለመሳደብ ስሙንና ማደሪያውንም በሰማይም የሚያድሩትን ሊሳደብ አፋን ከፈተ። ቅዱሳንንም ይዋጋ ዘንድ ድልም ያደርጋቸው ዘንድ ተሰጠው፤ በነገድና በወገንም፣ በቋንቋም በሕዝብም ሁሉ ላይ ሥልጣን ተሰጠው” (ራእይ 13:5-7)።

አርባ ሁለት ወራት፣ 1260 ቀናት፣ ሦስት ዓመት ተኩል፡- ይህ የሚያመለክተው፣ ዳንኤልና የሐንስ ያንኑ አንድ ሁኔታ መግለጣቸውን ነው።

የሐንስ በመቀጠል የሚገልጠው ከሦስቱ የክፋት አካላዊ ፍጡራን ሦስተኛውን ነው። “ሌላ አውሬ... የበግ ቀንዶችን የሚመስሉ ሁለት ቀንዶችም ነበሩት፤ እንደ ዘንዶም ይናገር ነበር” ይለዋል (ራእይ 13:11)። ይህ የመጨረሻው የክፋት አካል፣ የዋህና ክርስቶስን የሚመስል (በግ መስል) የሃይማኖት ሰው ይመስላል። ዳሩ ግን፣ መልእክቱንና ኃይሉን የሚያገኘው (ዘንዶን ከሚመስለው) ከሰይጣን ነው። የዚህ ግለሰብ ሚና የዓለም ሕዝብ ወደፊት የሚመጣውን መሪ እንዲያመልክ ማበረታታት ይሆናል፡- “ለፈተኛው አውሬ ምድርና በእርሱ የሚኖሩት እንዲሰግዱለት ያደርጋል” (ራእይ 13:12)። ይህን ተግባራዊ የሚያደርገው ግን እንዴት ነው?

የሐንስ የዳንኤልን፣ የኢየሱስንና የጳውሎስን መልእክቶች ዘርዘር አድርጎ በማብራራት፣ ይህ ሦስተኛ የክፋት አካል ምድርን የሚያስታት መሆኑን እንዲህ ይገልጣል፡ “በአውሬው ፊት ያደርግ ዘንድ ከተሰጡት ምልክቶች የተነሣ በምድር የሚኖሩትን ያስታል። የሰይፍም ቁስል ለነበረውና በሕይወት ለኖረው ለአውሬው ምስልን እንዲያደርጉ በምድር የሚኖሩትን ይናገራል። የአውሬው ምስል ሊናገር እንኳ፣ ለአውሬውም ምስል የማይሰግዱለትን ሁሉ ሊያስገድላቸው፣ ለአውሬው ምስል ትንፋሽ እንዲሰጠው ተሰጠው” (ራእይ 13:14-15)።

“የጥፋት ርኩስቱ” (ማቴ. 24:15-16) የወደፊቱ የዓለም መሪ ሐውልት ሲሆን፣ ኢየሩሳሌም ከተማ ቤተ መቅደሱ ውስጥ ይተከላል።

ሐውልቱ በሰይጣናዊ አስመሳይ ተአምር አማካይነት ሕይወት ያለው ወደ መሆን የሚለወጥ ይመስላል። ከዚህ ሐውልት የሚወጣው ድምፅ ይህንኑ የዓለም መሪ ሕዝቡ እንደ አምላክ እንዲያመልከው ያዛል። ትእዛዙን አሻፈረኝ የሚል ሁሉ ይገደላል። ታዲያ ኢየሱስ ለደቀ መዛሙርቱ ስለዚህ ሁኔታ ከገለጠላቸው በኋላ፥ የጥፋት ርኩሰት በተቀደሰችው ከተማ ሲቆም “ወደ ተራሮች እንዲሸሹ” ማስጠንቀቂያ ያስደንቅ ይሆን? ዕቃቸውን ለመሰብሰብ ወይም ልብሳቸውን ለመቀየር ጊዜ መውሰድ አልነበረባቸውም።

እነዚህ ነቢያት በሰባት ዓመቱ የመጨረሻ አጋማሽ ኢየሩሳሌም ቤተ መቅደስ ውስጥ የሚከሰቱትን ድርጊቶች በመግለጥ ረገድ አንድነት አላቸው። ቤተ መቅደሱ በመጀመሪያው የሰባት ዓመት አጋማሽ ላይ ተሠርቶ አገልግሎት መስጠት የሚጀምር ይመስላል። ቅዱሱ ስፍራ ይታነጽና የእንስሳት መሥዋዕቱ ይቀጥላል። ቤተ መቅደሱን ለማነጽ ታዲያ የሦስት ዓመት ተኩሉ ጊዜ በቂ ነው?

የመጀመሪያው የሰሎሞን ቤተ መቅደስ የተሠራው በሰባት ዓመት ነበር (1ኛ ነገ. 6፡38)። ከሰሎሞን ቤተ መቅደስ መፍረስና የባቢሎን ምርኮ በኋላ በ536 ዓ.ዓ. አይሁዳውያን ቤተ መቅደስ መሥራት ጀመሩ። መሠረቱ ከተጀመረ በኋላ ከአካባቢው ተቃውሞ በመነሣቱ ሥራው ተቋረጠ። እግዚአብሔር ሕዝቡን ያበረታቱ ዘንድ ሐገንና ዘክርያስን በ520 ዓ.ዓ. እስካስነሣ ድረስ አልተሠራም። ከመስከረም 21 ቀን 520 ዓ.ዓ. ጀምሮ (ሐጌ 1፡15) የቤተ መቅደሱ መሠረት እንደገና ተጣለና በሦስት ዓመት ተኩል፥ መጋቢት 12 ቀን 516 ዓ.ዓ. የቤተ መቅደሱ ሥራ ተጠናቀቀ። የዘመናችንን የሕንጻ ግንባታ ዘዴዎችና የሥራውን አስፈላጊነት ስናጤን፥ በሦስት ዓመት ተኩል ተሠርቶ አገልግሎት ለመስጠት የሚችለውን ቤተ መቅደስ ምንነት ለመገመት ይቻላል።

ወደፊትም አንድ ቀን፥ ቤተ መቅደሱ ይታነጻል። የሚሠራበት ተራራ ሁለት የእስልምና ማምለኪያዎች የሚገኙበት ስፍራ ነው። ታዲያ እንዴት ተግባራዊ ሊሆን ይችላል? ለዚህ ጥያቄ እግዚአብሔር የሰጠው መልስ ስለሌለ፥ የትኛውም አስተያየት ግምታዊ ይሆናል። ምናልባትም የማምለኪያ ትቋማቱን የምድር መንቀጥቀጥ ያፈራርሳቸው ይሆናል። ወይም አይሁዶች የዓረቦች ቁጣ የሚያስከትለውን ነገር ሁሉ በመቋቋም፥ ያፈራርሷቸው ይሆናል። ምናልባትም የአሽር ካውፍማን አመለካከቶች ትክክል ይሆኑና፥ የሙስሊሞችን ቅዱሳት ስፍራዎች ሳያውክ ቤተ መቅደሱ የሚሠራበት ሁኔታ ይፈጠር ይሆናል።

የፍጹሙ እልቂት

አውቶቡሳችን የእስራኤል እልቂት መታሰቢያ በሚገኝበትና፤ ያድኻለችም በሚባለው ጎዳና ላይ በማምራት ላይ እንዳለ ነው ፀሐይ ወደ መጥለቂያዋ የተቃረበችው። ዕለቱ ጥድፊያ የበዛበት ቢሆንም፤ አስደሳች ነበር። በጠዋቱ ክፍለ ጊዜ ጥንታዊቱ ኢየሩሳሌም ከተማ ውስጥ ስንዘዋወር ቆየን። ጉዞው፤ በምድር ውስጥ ለውስጥ በሚሄደው የሕዝቅያስ መንገድ መነሻ ከሆነው የግዮን ምንጭ አጠገብ ሲደርስ አበቃ። በጥንታዊቱ ኢየሩሳሌም ከተማ ሥር በሚሸሉከለከው የምድር ውስጥ መተላለፊያ በምንጓዝበት ጊዜ፤ ውኃው እስከ ግማሽ አካላችን ያሰምጠን ነበር። ከምሳ በኋላ፤ ሁለተኛው የኢየሩሳሌም ሞዴል ወደሚገኝበትና፤ “ሆሊ ላንድ” ወደሚባለው ሆቴል ተጓዝን። የሰማዩ ጥራት ውብ መሆኑና በስፍራው የነበረው ሕዝብ ቁጥር አነስተኛነት፤ ለቡድኖችን መልካም አጋጣሚ ሆነለትና፤ ሞዴሉን ፎቶግራፍ አነሣነው። በመሆኑም የቀኑን ተግባራችንን ስንፈጽም ቡድኖችን ድካም ቢሰማውም፤ ደስተኛ ነበር።

ከአውቶቡሱ ወርደን ሽቅብ ወደ ሕንጻው በማምራት ላይ እያለን፤ በአቅራቢያው የነበረ አንድ አስደናቂ ምስል ትኩረቴን ሳበው። ምስሉ፤ መጀመሪያ ኢየሩሳሌም በ70 እኦአ በሮማዊው ቲቶ በተደመሰሰች ጊዜ በጸጥታ ተሰልፈው የነበሩትን ዘበኞች ምስል መሰለኝ፤ ግድግዳው ላይ ትኩር ብዬ ስመለከት ግን፤ ሽቦ አጥር ውስጥ የታጎሩና በናዚ ወታደሮች የሚነዱ ሰዎች መሆናቸውን ተረዳሁ። ሰዎቹ ወደ ምርኮ ሳይሆን፤ ወደ መስቀያ ስፍራ በመጓዝ ላይ ነበሩ።

የያድ ኻሺም (የአይሁዳውያን ሰማዕታት መታሰቢያ)፤ ቀላል አሠራር አስደነቀኝ። የትኛውም ዘመናዊ የኮምፒውተር ፈጠራ እንዲያ የተዋበ ሥራ አልሠራም። ያን ከተመለከትን በኋላ፤ ከሁለተኛው ዓለም ጦርነት በፊትም ሆነ በኋላ የነበረውን የናዚ ሰደት እውነተኛ ታሪኮችን ለመረዳት፤ ፖስተሮችንና ሥዕሎችን እንመለከት ዘንድ አቅጣጫችንን ለወጥን። ናዚዎች የአንድን አስከፊ በሽታ ከምድር ገጽ መጥፋት ታሪክ ይመዘግቡ ይመስል፤ የጭካኔ ተግባራቸውን በፊልምና በፎቶግራፍ ማቆየታቸው የተፈጸመውን በደል ይበልጥ አጎላው።

የምመለከተውን ነገር አስቃቂነት ይበልጥ ለመረዳት እየሞከርኩ ኢግዚቢሽን ጎበኙሁት። አይሁዳውያን ሆነው መወለዳቸው ብቻ፤ እንደ ኃጢአት ተቆጥሮባቸው በተጨፈጨፉት በሚሊዮን በሚቆጠሩ ሰዎች ምክንያት የተሰማኝን ኀዘንና ቁጣ ለመግታት እየታገልኩና ስሜቴን እየተቆጣጠርኩ ጉብኝቴን አበቃሁ። ከኢግዚቢሽኑ ስፍራ ከመውጣቴ

በፊት፤ በናዚ ዘመን በተለያዩ አገሮች የተገደሉትን አይሁዳውያን ቁጥር በጉልህ የሚያመለክተውን መግለጫ ለማንበብ ቆም አልኩ። በመጨረሻ የአየሁት፤ የአንድ እግር ጫማ ያለበት የመስታወት ዕቃ ነው። ጫማው የሕፃን ልጅ ነበር። ከመስታወቱ በላይ የተጻፈው መግለጫ በአልቂቱ ጊዜ አንድ ሚሊዮን ተኩል ሕፃናት መገደላቸውን ያስረዳል። ጫማው ለትልቁ ልጄ ልክ የሚሆነው ይመስላል። በጣም ስለምወደው ልጄ ማሰብ ስጀምር፤ የተፈጸመው ነገር አስቃቂነት ዘገነኝ።

ቡድናችን መጓጓዣ አውቶቡሱ ላይ የተሣፈረው፤ በዝምታ ተውጦ ነበር። እንዳላለቅስ ስለፈራሁ፤ ስለተመለከትኩት ነገር ለመናገር አልቻልኩም። ጉዞ ስንጀምር፤ የእስራኤል መንግሥት ከውጭ ለሚመጣበት ማንኛውም አስፈሪ ነገር ቅፅበታዊ አጻፋ ስለሚሰጥበት ምክንያት የበለጠ መረዳት ያገኘሁ መስሎ ተሰማኝ። ያ ሁሉ ሥቃይ የደረሰባቸው ሰዎች ያለፈው ነገር እንዳይደገም ለመከላከል ቆርጠዋል።

ፀረ- ፅዮናዊነት - ሰይጣናዊ መነሻ

አይሁዳውያን ለምንድነው ለዘመናት የተሠቃዩት? እንዲህ ላለው ውስብስብ ጉዳይ ቀላል መልስ መስጠቱ ችግር አለው። እርግጥ በእስራኤል ላይ የደረሰው ያለፈ ሥቃይ ምክንያት ከእግዚአብሔር ጋር የነበራት የቃል ኪዳን ግንኙነት ነበር። እስራኤል ሲና ተራራ ላይ ከእግዚአብሔር ጋር ቃል ኪዳን ተጋብታለች። እግዚአብሔርም ለሕዝቡ ግልጥ መመሪያ ደንግጓል። ዘሌዋውያን 26 ውስጥ እንደተመለከተው፤ ሕዝቡ ቢታዘዙት በረከት እንደሚሰጣቸው፤ ባይታዘዙት ግን እንደሚረግማቸው ወይም እንደሚቀጣቸው እግዚአብሔር ገልጧል። ይህንኑ የበረከትና የመርገም ዝርዝር ዘዳግም 28 ውስጥ ለአዲሱ ትውልድ በድጋሚ አስገንዝቧል።

እግዚአብሔር የእስራኤልን ሕዝብ ስለመርገሞቹ ያስጠነቀቀበት ዓላማ፤ ከርሱ ጋር የገቡትን ቃል ኪዳን ባይጠብቁ፤ ክፉ ነገር የሚደርስባቸው መሆኑን ለማስታወስ ነበር። የመጨረሻው የርግማን ማስጠንቀቂያ፤ ሕዝቡ ቃል ኪዳኑን ባይጠብቁ ከእስራኤል ምድር ተሰዶ በባዕድ ምድር በሌሎች መንግሥታት የሚሠቃይ መሆኑን እንዲህ በማለት አስገንዝቧል፡ “እግዚአብሔርም ከምድር ዳር እስከ ዳርቻዋ ድረስ ወዳሉ አሕዛብ ሁሉ ይበትንሃል፤ ... በነዚያም አሕዛብ መካከል እረፍት አታገኝም፤ ለእግርህ ጫማ ማረፊያ አይሆንም” (ዘዳ. 28፡64-65)። በአጭሩ ለመግለጥ ያህል፤ እስራኤል ላይ ከደረሱበት ሥቃዮች አንዳንዶቹ፤ ለእግዚአብሔር ካለመታዘዝ ሳቢያ የመጡ ናቸው። ይሁንና፤ አይሁዳውያን እስከዛሬ የተሠቃዩበትን ምክንያት ይህ አባባል ይገልጠዋል?

ክርስቲያን ነን የሚሉ አንዳንድ ወገኖች አይሁዳውያንን በክርስቶስ ስም አሳደዋቸዋል። እነዚህ ቀናዒ ሃይማኖቶች ማቴዎስ 27:25 ውስጥ የተጠቀሱትንና፡ “ደሙ በእኛና በልጆቻችን ላይ ይሁን” ያሉትን ሰዎች አባባል በተሳሳተ አቅጣጫ በመተርጎም፤ ለክርስቶስ ሞት አይሁዳውያንን ተጠያቂዎች አደረጓቸው። እነዚህ ሰዎች በክርስቶስ ስም አይሁዳውያንን አሳደዱቸው፤ አሠቃዩዋቸውም። ከሩሲያ የዘረኝነት ጭፍጨፋ እስከናዚ እልቂት ተሠቃይተዋል። በመጠኑም ቢሆን አሜሪካና ጀርመን ውስጥ ዛሬም ከፀረ-ፅዮናውያን ማስፈራራት ይደርስባቸዋል። አብዛኛው የፅዮናዊነት ጥላቻ የሚመጣው ታዲያ የመስቀል አርማን በማንገብ ነው።

ብዙዎች አይሁዳውያንን በክርስቶስ ስም አሳደዋቸዋል፤ በድርጊታቸው ግን እናምንበታለን የሚሉትን ጌታ ክደውታል። የዛሬዎቹ አይሁዳውያን ለክርስቶስ ሞት ተጠያቂዎች አይደሉም። ኢየሱስ ከመያዙና ከመሰቀሉ በፊት፤ ስለ ዓለም ኃጢአት አልፎ መሰጠት የነበረበት መሆኑን እንዲህ በማለት ለደቀ መዛሙርቱ ገልጦላቸዋል፡- “ለብዙዎች ኃጢአት ይቅርታ የሚፈስ የአዲስ ኪዳን ደሜ ይህ ነው” (ማቴ. 26:28)። በተያዘ ጊዜ ደግሞ በፈቃዱ ራሱን የሰጠ መሆኑን እንዲህ በማለት ለጠላቶቹ ገለጠ፡ “ወይስ አባቴን እንድለምን፤ እርሱም አሁን ከእሥራ ሁለት ጭፍሮች የሚበዙ መላእክት እንዲሰድልኝ የማይቻል ይመስልሃልን?” (ማቴ. 26:53)። ኢየሱስ ክርስቶስ በገዛ ፈቃዱ ለሞት አልፎ ስለተሰጠ አይሁዳውያን ስለእርሱ ሞት ተጠያቂዎች አይደሉም።

ኢየሱስ የሞተው አይሁዳውያን ስለገደሉት ሳይሆን፤ ለኃጢአታችን ዕዳ የሚከፈል ዋጋ ስላስፈለገ ነው። ነቢዩ ኢሳይያስ ገና ወደ ፊት ሊሆን ያለውን ነገር በተመለከተ ጊዜ፤ በመጨረሻ ለኢየሱስ ሞት ተጠያቂ የሚሆነው ማን መሆኑን ተረድቶ፤ እኔንና እናንተንም የተመለከተ መሆኑን እንዲህ በማለት ገልጧል፡-

“በእውነት ዳዌያችንን ተቀበለ፤ ሕማማችንንም ተሸክሞአል፤ እኛ ግን እንደተመታ በእግዚአብሔርም እንደተቀሰፈ፤ እንደተቸገረም ቆጠርነው። እርሱ ግን ስለመተላለፋችን ቆሰለ፤ ስለበደላችንም ደቀቀ፤ የድነታችንም ተግሣጽ በእርሱ ላይ ነበር፤ በእርሱም ቁስል እኛ ተፈወስን። እኛ ሁላችን እንደ በጎች ተቅበዝብዘን ጠፋን፤ ከእኛ እያንዳንዱ ወደ ገዛ መንገዱ አዘነበለ፤ እግዚአብሔርም የሁላችንን በደል በእርሱ ላይ አኖረ” (ኢሳ. 53:4-6)።

ስለ እኔና ስለ እናንተ ኃጢአት ልጁ እንዲሞት እግዚአብሔር ፈቅዷል። ልክ እንደ ማንኛውም ዲላሞስ ፊት ቆሞ ኢየሱስ እንዲሰቀል ይጠይቅ እንደ ነበረ አይሁዳዊ፤ እኛም ለኢየሱስ መስቀል ተጠያቂዎች ነን።

ፀረ-ፅዮናዊነት ኢየሱስን በመግደላቸው እግዚአብሔር አይሁዳውያንን የሚቀጣበት መንገድ ካልሆነ፤ አይሁዳውያንን የመጥላቱ ምክንያት ወይም ምንጭ ምንድነው? ሐዋርያው ዮሐንስ የዘመናትን መጋረጃ ገልጦ፤ ከዓለም ታሪክ መድረክ በስተጀርባ በመካሄድ ላይ ያለውን ነገር ምስጢር ራእይ 12 ውስጥ በማስገንዘብ፤ ከላይ ለተጠቀሰው ጥያቄ መልስ ይሰጣል። ዛሬ ያለብን ችግር፤ እውነት፤ በምናየውና በምንመዝኘው ነገር የሚለካ አለመሆኑን ለመገንዘብ እስኪሳነን ድረስ ከመንፈሳዊነት ይልቅ ዓለማዊ አመለካከት የተጫነን መሆናችን ነው። ዓለማት ቁሳዊው ዓለም ላይ ተጽዕኖ የሚያሳድሩ መንፈሳዊ ኃይላት አሉባቸው። እነዚህ መንፈሳዊ ኃይላት፤ ፍጡራን አካላት የሆኑ መላእክት መሆናቸውን መጽሐፍ ቅዱስ በጉልህ ያስገነዝባል። መላእክት የሙታን መንፈስ ሳይሆኑ፤ ምድር ቅርፅ ከመያዟ በፊት በእግዚአብሔር የተፈጠሩና ሰብአዊ ተፈጥሮ የሌላቸው መንፈሳዊ አካላት ናቸው።

እነዚህ መንፈሳዊ አካላት፤ መላእክት እና አጋንንት ተብለው በሁለት ይከፈላሉ። መላእክት የሚባሉት ከተፈጠሩ በኋላ፤ ለእግዚአብሔር ታማኞች ሆነው የሚኖሩት ናቸው። አጋንንት ደግሞ ፍጹም ሆነው የተፈጠሩ፤ በኋላ ግን በፈጣሪያቸው ላይ ያመጹ መናፍስት ናቸው። ይህን በእግዚአብሔር ላይ የተደረገ ዓመፅ የመራውን ሌላ መልአክ ተከተሉ። ይህ የዓመፅ መሪ የሆነ መንፈሳዊ አካል ብዙ ስሞች አሉት፤ “ዓለሙንም ሁሉ የሚያስተው፤ ዲያብሎስና ሰይጣን፤ የሚባለው ታላቁ ዘንዶ እርሱም የቀደመው እባብ ተጣለ” (ራእይ 12፡9)።

ሰይጣን ከወደቀበት ጊዜ አንሥቶ እግዚአብሔርንና ዕቅዶቹን ሁሉ ተቃውሟል። አዳምና ሔዋን ከልክሏን ፍሬ እንዲበሉ አስቷቸዋል (ዘፍጥ. 3፡1-7)። ኢዮብን (ኢዮብ 1፡6-12፤ 2፡1-7)፤ ሊቀ ካህኑን ኢየሱስን (ዘካ. 3፡1-2) በእግዚአብሔር ፊት ከሷቸዋል።

ሰይጣን የእግዚአብሔርን ዕቅዶችና ሕዝቦቹን በመቃወም በዘመናት ሁሉ በትጋት ሠርቷል። እግዚአብሔርን በመቃወሙ ረገድ የቱን ያህል የሚጥር መሆኑን ለማመልከት ሐዋርያው ዮሐንስ ሁለት ግልጥ ሁኔታዎች ላይ አትኩሯል። ይህን ለማመልከት ሲል ራእይ ምዕራፍ 12ትን “ፀሐይን ተጎንጽፋ ጨረቃ ከእግርቿ በታች ያላት፤ በራሷም ላይ የአሥራ ሁለት ከዋክብት አክሊል የሆነላት አንዲት ሴት ነበረች” (ቁ. 1) ብሎ ምስል በመሳል ይጀምራል። ዮሐንስ ይህን ምስል የወሰደው ዘፍጥረት 37 ውስጥ ከተጠቀሰውና “ፀሐይና ጨረቃ አሥራ አንድ ከዋክብትም ሲሰግዱልኝ አየሁ” (ቁ. 9) ከሚለው የዮሴፍ ሕልም ነው። የዮሴፍ አባት እስራኤል፤ ለጥቆ ባለው ቁጥር ውስጥ ይህንኑ ቃል፤ እርሱ ፀሐይ፤ ሚስቱ ጨረቃ፤ አሥራ አንዱ የዮሴፍ ወንድሞች ደግሞ ከዋክብት እንደሆኑ

አድርጎ ተረዳ። የሐንሰ ራእይ ውስጥ፤ ፀሐይን የተጎናጸፈችው ሴት፤ ጨረቃይቱና አሥራ ሁለቱ ከዋክብት የእስራኤል መንግሥትን ይወክላሉ።

የሐንሰ፤ እስራኤል ወንድ ልጅ የምትወልድ መሆኗን በመግለጥ ራእዩን እንዲህ ይቀጥላል፤ “አሕዛብንም ሁሉ በብረት በትር ይገዛቸው ዘንድ ያለውን ልጅ፤ ወንድ ልጅ ወለደች” (ራእይ 12:5)። ይህ ሕፃን ለእስራኤል ተስፋ የተገባለትና መሢሕ የሆነ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ይህ መሢሕ ዓለምን የሚመራ መሆኑንም እግዚአብሔር አስታወቋል። ሰይጣን ግን ይህን የእግዚአብሔር ዕቅድ ለማሰናከል ይሻል፤ “ዘንዶውም ሴቲቱ በወለደች ጊዜ ሕፃንዋን እንዲበላ ልትወልድ ባላት ሴት ፊት ቆመ” (ራእይ 12:4)። የላከውን መሢሕ በማጥፋት የእግዚአብሔርን ዕቅድ ለመቅጨት ሰይጣን ሞክሯል።

ኢየሱስ ክርስቶስ ምድር ላይ በተመላለሰ ጊዜ በደረሰበት ጥላቻና ተቃውሞ ሁሉ የሰይጣን እጅ አለበት። በተወለደ ጊዜ፤ ቤተልሄም ውስጥ የነበሩና ዕድሜያቸው ከሁለት ዓመት በታች የሆኑ ሕፃናት ሁሉ ይገደሉ ዘንድ ታላቁ ሄሮድስ አዘዘ (ማቴ. 2:7-8፤ 16-18)። እንደተጠመቀ ደግሞ፤ ሰይጣን ምድረ በዳ ውስጥ በሥጋ ምኞት፤ በዓይን እምሮትና በትዕቢት ሊፈትነው ሞከረ (ማቴ. 4:1-11)። የመጣበትን ዓላማ ለማሳትም እጅግ ታማኝ በሆነው የኢየሱስ ደቀ መዝሙር በጴጥሮስ ተጠቀመ (ማቴ. 16:21-23)። ኢየሱስን አሳልፎ ይሰጠው ዘንድ ወደ ይሁዳ አሳባ ገባ (ዮሐ. 13:21-30)። ይሰቀል ዘንድ እየጮኹ ይጠይቁ በነበሩት ሰዎች ጀር ሰይጣን ሹክ ይል እንደነበርም እርግጥ ነው።

ሰይጣን የእግዚአብሔርን ልጅ በመግደል የፈጣሪን ዓላማ የቀለበሰ መስሎት ነበር። ኢየሱስ በሦስተኛው ቀን ከመቃብር በተነሣ ጊዜ ግን፤ ብስጭቱ እጅግ የመረረ ሆነ፤ “ልጄም ወደ እግዚአብሔርና ወደ ዙፋኑ ተነጠቀ” (ራእይ 12:5)። ኢየሱስ ክርስቶስ ከሞት ቢነሣም ሰይጣን ዕቅዶቹን ለማሳካት ከመጣር አልተቆጠበም። አንደኛው ዕቅዱ ቢሰናከልበትም ወደ ሁለተኛው ተሸጋገረ። የእግዚአብሔርን መሢሕ ለማጥፋት ባይችልም፤ መሢሔ የሚገዛውን የአይሁድ ሕዝብ ለማጥፋት መሞከር ነበረበት።

ዛሬ፤ ሰይጣን እያሌ ፀረ-ፅዮናዊ ድርጊቶችን በማከናወን ላይ ነው። እግዚአብሔርን ይጠላል፤ በርሱ በተመረጡት ሕዝቦች ላይም ጥላቻን ይነዛል። ርኩሳን መናፍስት የዓለም ሕዝብን በአይሁዳውያን ላይ ለማስነሣት በመጣር ላይ ናቸው። በዙሪያችን በመከናወን ላይ ያለውን የክፉ መናፍስት አሠራር ልብ ልንልና ለአይሁዳውያን፤ እንዲሁም ለእስራኤል መንግሥት ልንጸልይላቸው ይገባል።

ሊሆን ያለ መከራ

ሐዋርያው ዮሐንስ በመሢሐ ላይ ሰይጣን ያደረሰውን ነገር ከገለጠ በኋላ፤ በእስራኤል መንግሥት ላይ ሊመጣ ያለውን የሰይጣን ተቃውሞ በዝርዝር አመልክቷል። ገለጣውን የሚጀምረው፤ እግዚአብሔር ለሕዝቡ የሚያደርገውን ጥበቃ በመግለጥ ነው። “ሴቲቱም ሺህ ሁለት መቶ ስድሳ ቀን በዚያ እንዲመግቧት በእግዚአብሔር ተዘጋጅተላት ወደ ነበረው ስፍራ ወደ በረሃ ሸሸች” (ራእይ 12፡6)። የዚህን የሦስት ዓመት ተኩል ክፍለ-ጊዜ ምንነት ምዕራፍ አምስት ውስጥ አጥንተናል። ይህ የሚያሳየው፤ በምድር ላይ ሊመጣ ያለውን ከሰባት ዓመቱ ውስጥ የመጨረሻዎቹን ሦስት ዓመት ተኩል ነው።

እስራኤላውያን በዚህ የፍጻሜ ዘመን የመሸሸጊያ ስፍራ ለምን እንደሚያስፈልጋቸው ዮሐንስ ይጠቅሳል። በሚካኤል በሚመራው የእግዚአብሔር ሠራዊትና፤ በሰይጣን ሠራዊት መካከል በሰማያት ስለሚካሄደው አስከፊ ጦርነትም ይገልጣል። ሰይጣን ለመጨረሻና ለዘላለም ከሰማይ ይወገዳል። ፍጻሜው መቃረቡን ሲረዳም፤ የእግዚአብሔርን ሕዝቦች ለማጥፋት ጥረቱን እጥፍ ያደርገዋል። “ዘንዶውም ወደ ምድር እንደተጣለ ባየ ጊዜ፤ ወንድ ልጅ የወለደችውን ሴት አሳደዳት” (ራእይ 12፡13)።

ዮሐንስ የሚገልጠው፤ አይሁዳውያንና የእስራኤል መንግሥት የሰይጣናዊው ተቃውሞና ጥቃት ልዩ ዓላማ የሚሆኑበትን የሦስት ዓመት ተኩሉን ከፍለ-ጊዜ ነው። ይህ ጥቃት ኢየሱስ መንግሥቱን በምድር ላይ ለመመሥረት በመምጣቱ ዋዜማ ይከናወናል። ወደፊት የሚሆነውን የዚህን የሰደት ወቅት ሁኔታ ዮሐንስ በዝርዝር ገልጦታል። እርሱ ብቻ አይደለም ይህን የፍጻሜ ዘመን መገለጫ የሆነ ፀረ-ፅዮናዊነት እንቅስቃሴ የገለጠው።

ዳንኤልም እስራኤል በፍጻሜው ዘመን የሚገጥማትን መከራ አመልክቷል። በመጽሐፉ ምዕራፍ ሰባት ውስጥ፤ በእግዚአብሔር መንግሥት መምጫ ዋዜማ ላይ ምድርን ስለሚመራት አራተኛና የመጨረሻ መሪ ገልጧል። ያ መሪ ራሱን ከእግዚአብሔር ይልቅ ከፍ ከፍ ያደርጋል። የእስራኤል ሕዝብንም ለማጥፋት ይሞክራል። “በልዑሉም ላይ ቃልን ይናገራል፤ የልዑልንም ቅዱሳን ይሰባብራል። ዘመናትንና ሕግንም ይለውጥ ዘንድ ያስባል፤ እስከ ዘመንና ዘመናት እስከ እኩሌታ ዘመንም በእጁ ይሰጣሉ” (ዳን. 7፡25)። ዳንኤል ዘግየት ብሎ ይህ የፍጻሜ ዘመን መንፈሳዊ ውጊያና ሰደት የሚካሄድበት መሆኑን ሲገልጥ እንዲህ ብሏል፦

“በዚያ ዘመን ስለ ሕዝብህ ልጆች የሚቆመው ታላቁ አለቃ ሚካኤል ይነሣል፤ ሕዝብም ከሆነ ጀምሮ እስከዚያ ዘመን ድረስ እንደ እርሱ

ያለ ያልሆነ የመከራ ዘመን ይሆናል፤ በዚያም ዘመን በመጽሐፉ ተጽፎ የተገኘው ሕዝብህ ሁሉ እያንዳንዱ ይድናል” (ዳን. 12: 1)።

በሐዋርያው ዮሐንስ የተጠቀሰው የመላእክት አለቃ ሚካኤል ራሱ ነው፤ መላእክቱን በመምራት በእስራኤል ላይ የሚነሳውን ሰይጣናዊ የመንፈስ ውጊያ የሚያዋጋው።

በዳንኤል ከተገለጡት አሠቃቂ ዝርዝሮች የላቀው፤ በፍጻሜው ዘመን እስራኤል የሚገጥማት ስደት ሳይሆን አይቀርም። በሂትለርና በግፈኛ አገዛዙ በአይሁዳውያን ላይ ግፍና ሥቃይ ደርሶባቸዋል። በፍጻሜው ዘመን የሚደርሰው ሁኔታ ግን ከዚያም የከፋ ይሆናል።

መሢሐ መንግሥቱን በምድር የመመሥረቻው ጊዜ ሲቃረብ፤ አይሁዳውያን ምሳሌ በማይገኝለት መከራ የሚሠቃዩበት ጊዜ የሚመጣባቸው መሆኑን ነቢዩ ኤርምያስ በጽሑፉ ገልጧል። በዚሁ ጽሑፉ ከምዕራፍ 30-33 ባለው ክፍል፤ ወደ ባቢሎን በምርኮ ለመወሰድ ለተቃረበ ሕዝብ ማጽናኛ የሚሆን ቃል አስፍሯል። ጽሑፉን የጀመረው፤ በመጨረሻ እግዚአብሔር አይሁዳውያንን ወደ ምድራቸው የሚመልሳቸው መሆኑን በማስታወቅ ነው። “እነሆ ሕዝቤን እስራኤልንና የይሁዳን ምርኮ የምመልስበት ዘመን ይመጣልና፤ ይላል እግዚአብሔር፤ ለአባቶቻቸውም ወደሰጣኋት ምድር እመልሳቸዋለሁ...” (ኤር. 30: 3)። የዚያ ዘመን ወጋገን ከመታየቱ በፊት ግን፤ በሕዝቡ ላይ የመከራ ጊዜ ይመጣል። “ወዮ ያ ቀን ታላቅ ነውና፤ እርሱንም የሚመስል የለምና፤ ያ የያዕቆብ መከራ ዘመን ነው፤ ነገር ግን ከእርሱ ይድናል” (ኤር. 30: 7)።

ከዳንኤልና ኤርምያስ ዘመን ስድስት ክፍለ-ዘመን ያህል ዘግይቶ፤ ኢየሱስ ይህንኑ መከራ ለደቀ መዛሙርቱ ገለጠላቸው። የፍጻሜው ዘመን ሁኔታዎችን እስከ ሰባት ዓመቱ አጋማሽ ማለት፤ “በነቢዩ በዳንኤል የተባለውን የጥፋትን ርኩስት በተቀደሰችው ስፍራ ቆሞ ስታዩ” (ዳንኤል 9:27፤ ማቴ. 24: 15) እስከሚለው ድረስ ወስዷቸዋል። ድርጊቱ አይሁዳውያን ለሕይወታቸው ይሸሹ ዘንድ ምልክት ነው። “በዚያን ጊዜ ከዓለም መጀመሪያ ጀምሮ እስከዛሬ ድረስ ያልሆነ፤ እንግዲህም ከቶ የማይሆን ታላቅ መከራ ይሆናልና። እነዚያ ቀኖችን ሳያጥሩ፤ ሥጋ የለበሰ ሁሉ ባልዳነም ነበር፤ ነገር ግን እነዚያ ቀኖች ስለተመረጡት ሰዎች ያጥራሉ” (ማቴ. 24: 21-22)። ይህ የሠቅቃ ጊዜ የሚያከትመው፤ ዓለም ካሸለሸበት ነቅታ፤ “የሰው ልጅንም በኃይልና በብዙ ክብር በሰማይ ደመና ሲመጣ ያዩታል” (ማቴ. 24: 30) የሚለው ቃል መፈጸሙን ስትመለከት ነው። ይህ ያልተለመደ የስደት ጊዜ፤ ኢየሱስ ክርስቶስ ወደ ምድር በሚመለስበት ጊዜ ነው የሚቆመው።

ትንቢት ወይስ ጥላቻ?

ከላይ የተመለከትናቸው ነቢያት ሁሉ የገለጡት፤ እስራኤል ገና የሚጠብቃትን አሠቃቂ መከራ ነው። ይሁን እንጂ፤ እንዲህ ያለውን ነገር በምናውጅበት ጊዜ፤ ፀረ-ፅዮናዊነትን የምናስፋፋበት አደጋ አይኖር ይሆን? ማለት፤ የፍጻሜው ጊዜ እንዲመጣ በጣም ከመጓጓዣችን የተነሣ፤ የእግዚአብሔርን ትንቢት ከማራመድ ጋር ሳይታወቅን ፀረ-ፅዮናዊነትን የማበረታታትና የማስፋፋት ተግባር እንፈጽም ይሆን?

ይህ ዝንባሌ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ባይሆንም፤ ይኖር ይሆናል። ወደፊት የሚሆነውን ነገር እግዚአብሔር ነግሮን ይሆናል፤ የተነገሩት ነገሮች መቼ እንደሚሆኑ ግን አልገለጠልንም። በኢየሱስ ክርስቶስ የዳነ ሰው ዛሬ ሦስት እምነቶች ግድ ይሉታል። የመጀመሪያው፤ በዚህ ዘመን እግዚአብሔር የሰጠን ሥራ፤ በኢየሱስ ብቻ የሚገኘውን መልካሙን የዘላለም ሕይወት የምሥራች ለሌሎች መንገር ነው። እግዚአብሔር የጠራን ወራትንና ዘመናትን እንድንወስን ሳይሆን (ሐዋ. 1፡6-8)፤ የኢየሱስ ክርስቶስ ምስክሮች እንሆን ዘንድ ነው። ሁለተኛው መታወቂያችን፤ አይሁዶችን ጨምሮ ለሌሎች ያለን ፍቅር መሆን አለበት (ዮሐ. 13፡34፤ 1ኛ ቆሮ. 13፡1-13፤ ገላ. 5፡22)። ሦስተኛ፤ የአብርሃም ዘር የሆኑ አይሁዳውያንን የሚረግሙትን ሁሉ፤ እግዚአብሔር የሚረግማቸው መሆኑን ማስታወስ አለብን (ዘፍጥ. 12፡3)። ፀረ-ፅዮናዊነትን የሚያበረታቱ፤ የሚያግዙ ወይም በድርጊት የሚሳተፉ ሁሉ፤ የእግዚአብሔር ሕዝብን በማጥቃት ላይ ስለሆኑ፤ በርሱ የተረገሙ ይሆናሉ።

ኢየሱስ በይሁዳ መካዱን አስመልክቶ የተናገራቸው ቃላት፤ በአይሁዳውያን ላይ ቡጢያቸውን በቁጣ በሚያነሡ ሁሉ ላይ ይፈጸማሉ። ምንም እንኳን ይህ ነገር የእግዚአብሔር ዘላለማዊ ዕቅድ አንድ አካል (የኢየሱስ ሞት እንዲሁ እንደሆነ ሁሉ) ቢሆን፤ እንዲህ ባለ ክፉ ድርጊት የሚሳተፉትን ሁሉ በደለኞች ያደርጋቸዋል፤ “የሰው ልጅስ ስለእርሱ እንደተጻፈ (ወደሞቱ) ይሄዳል፤ ነገር ግን የሰው ልጅ አልፎ ለሚሰጥበት ለዚያ ሰው ወዮለት፤ ያስ ሰው ባልተወለደ ይሻለው ነበር” (ማር. 14፡21)። ፀረ-ፅዮናዊነት የእግዚአብሔርን ዕቅድ መፃረር ነው።